realizată în ultimii cinci ani. În cursul ultimei legislaturi s-au schimbat numai trei guverne. Primul dintre acestea, guvernul Leone, a fost format cu scopul precis de a fi un guvern provizoriu, imediat după alegerile din 1963, pentru a permite o maturizare a experienței de centru-stînga. În practică au fost, de fapt, numai două guverne, ambele prezidate de Moro. Deci, de pe scena politică au fost eliminate crizele ministeriale repetate, cu pericole grave pentru stabilitatea instituțiilor. Pe plan economic, trebuie amintit că guvernul are meritul de a fi depășit starea de recesiune a anilor '63—'64 fără să fi provocat tulburări grave în viața țării și că în ultimii doi ani ritmul de creștere a producției italiene a fost unul dintre cele mai înalte din lume : 5,5 la sută în 1966 și 5,9 la sută în 1967. Practic, aceasta a însemnat o creștere a consumului, deci și a nivelului de trai, dar rămîn încă de rezolvat în mod permanent unele probleme de structură, cum ar fi aceea a șomajului care a înregistrat fluctuații uneori îngrijorătoare. Dar guvernul și-a procurat mijloacele necesare pentru a putea rezolva și această problemă și în general pe aceea a dezvoltării economice a țării prin adoptarea programului pe termen de cinci ani, care permite statului să pună problemele fundamentale ale economiei italiene într-un mod deosebit, cu perspective largi. Mai pot fi amintite aprobarea unor legi importante cum sînt abolirea sistemului dijmelor în vederea dezvoltării agriculturii, reforma spitalelor, reforma regională.

Dacă analizăm bilanțul politicii externe, rezultatele sînt mai bune. Cu cinci ani în urmă, Italia era considerată cea mai „atlantică" țară din Occident și cea mai fidelă americanilor. Astăzi, Italia se mișcă pe scena internațională cu mai multă autonomie și libertate, fapt dovedit pe de o parte de acțiunea desfășurată în interiorul alianțelor din care face parte (N.A.T.O., Uniunea Europei Occidentale, Piața comună) și pe de altă parte — de inițiativele luate de ea pentru a colabora la succesul politicii de destindere.

Relațiile Italiei cu țările socialiste sînt cele mai bune sub toate aspectele, atît politice cît și economice, și aceasta o dovedesc acordurile de cooperare semnate cu numeroase țări ca și schimburile de vizite efectuate cu conducători din U.R.S.S., Polonia, România, Bulgaria și Iugoslavia. Italia crede cu fermitate în politica de destindere și de cooperare între toate popoarele, independent de regimul lor social, și pe baza acestui principiu își desfășoară acțiunile de colaborare în vederea găsirii, împreună cu toate popoarele din Europa, a căilor păcii.

Deci, campania electorală italiană se duce asupra acestor probleme. Rezultatele, după cum se crede, nu vor aduce mari surprize ; există părerea comună că noul guvern va fi format dintr-o majoritate de centru-stînga. Dar ce tip de centru-stînga ? Un model de situație consolidată, deci în mod forțat moderat, sau o schemă care trebuie perfecționată și dusă înainte ? Dezbaterile în legătură cu aceste întrebări vor avea loc imediat după 19 mai.

LUIGI LONGO despre unele probleme politice italiene

În cursul unei recente conferințe de presă, Luigi Longo, secretarul general al Partidului Comunist Italian, a expus presei italiene și străine poziția P.C.I. asupra celor mai importante probleme politice ale momentului și asupra perspectivelor de transformare democratică și socialistă în Italia. Referindu-se la raportul dintre acțiunea desfășurată de P.C.I. pentru unitatea stîngii și lozinca partidului pentru o nouă majoritate, ca și la forțele politice care ar putea da viață acestei noi majorități, Luigi Longo a spus :

„Raportul dintre noua majoritate și unitatea stîngii este evident : noi nu vedem unitatea stîngii numai în funcție de constituirea unei noi majorități a stîngii ; această unitate noi o considerăm și în funcție de lupta politică care trebuie să se dea în Italia pentru rezolvarea problemelor fundamentale cele mai urgente ale țării noastre... Forțele la care ne referim sînt acelea care, deja în această perioadă, au acționat adesea de comun acord, adesea pe aceleași teme, avînd o mare autonomie de orientare și organizare ; aceste forțe sînt forțele comuniste, cele socialiste de unitate proletară, cele socialiste care nu renunță și nu uită inspirația lor de clasă, inspirația lor socialistă, și forțele catolice de stînga. Pe planul activității sindicale, unitatea a mers mai departe decît aceea realizată în sînul Confederației Generale Italiene a Muncii între comuniști, socialiști și socialiști ai unității proletare. Această unitate a ajuns pînă în sindicatele C.I.S.L. și U.I.L. Au avut loc mari manifestații unitare și pe plan politic și al luptei pentru pace, în sprijinul Vietnamului, pentru pace în acea țară și pentru încetarea bombardamentelor. În acest domeniu a fost importantă poziția, în special a catolicilor, atît prin amploarea adeziunilor obținute cît și prin claritatea pozițiilor și caracterul înaintat al acestor poziții, care au avut adesea nu numai cuvinte de critică la adresa democrației creștine și a guvernului, care în acest domeniu nu au făcut nimic, nu au primit acest impuls, ci și cuvinte de polemică și critică chiar față de ierarhiile ecleziastice, față de însăși politica Vaticanului".

În legătură cu „dezacordul catolic", (faptul că pentru prima dată o mișcare de inspirație religioasă se plasează în afara democrației creștine și împotriva democrației creștine, căutînd să stabilească o legătură cu mișcarea muncitorească) și cu necesitatea de a se crea „o nouă stîngă", secretarul general al P.C.I. a declarat :

„Consider acest fenomen ca demonstrarea, denunțarea unei crize foarte adînci, a unei crize care va avea încă mari dezvoltări ; a crizei, în fond, a concepției partidului unit al catolicilor. Dar nu numai a crizei acestei concepții, ci și a consecințelor care derivă din această criză : consecința că pot să aibă loc noi desfășurări, noi alianțe între forțele catolice și alte forțe democratice. De altfel, toată orientarea noastră electorală, toate perspectivele noastre pentru o nouă majoritate, sînt bazate pe această considerație a proporțiilor pe care le-a avut deja criza și a dezvoltărilor ulterioare pe care noi credem că le va da rezultatul electoral. Și aceasta reprezintă o înfrîngere pentru democrația-creștină și un avans pentru partidul comunist".

Pe tema relațiilor P.C.I. cu biserica catolică, Luigi Longo a declarat de asemenea :

„Lumea catolică nu poate fi considerată un tot unic. Există poziții diferite (diferite nu numai pentru că emană din surse și de la autorități diferite, ci diferite și prin esența lor) ; există poziția Conciliului și a unor enciclice care ar trebui să constituie o mărturie pentru toți catolicii, începînd cu gradele ierarhice cele mai înalte. Există apoi poziția Vaticanului, a autorității maxime a Vaticanului, adică Papa, sau a celor care sînt autorizați să vorbească în numele său ; există apoi pozițiile ierarhiei locale (episcopi, cardinali) și pozițiile catolicilor. Cred că fiecare dintre aceste poziții prezintă deosebiri substanțiale. Noi am salutat cu satisfacție atît pozițiile Conciliului, cît și pozițiile unor enciclice și ale unor inițiative ale Papei Ioan al XXIII-lea, precum și ale unor enciclice ale Papei Paul al VI-lea.

Acestea sînt cauzele și rațiunile considerentelor și aprecierilor noastre. În aceste poziții ale Conciliului există o desprindere, un salt foarte mare față de pozițiile și manifestările care în trecut deveniseră o tradiție pentru biserică. Lumea catolică și militanții catolici au tras concluzii, după părerea noastră, ample, extinse, și care se manifestă prin aceste grupări divergente, prin poziția adoptată de personalități cu o neîndoielnică autoritate și prestigiu, împotriva concepției despre partidul unic al catolicilor, cu un anumit conținut politic de condamnare a acțiunii democrației creștine. Reiese de aici conștiința faptului că un catolic care se inspiră din concluziile Conciliului este liber să rupă cu democrația creștină, să combată politica democrației creștine, să nu accepte concepția despre democrația creștină ca partid unic al catolicilor, căruia toți catolicii ar trebui să-i acorde votul lor".

Apreciind activitatea P.C.I. în problema forțelor de stînga, Luigi Longo a spus :

„Ca partid comunist, eu cred că am făcut tot ce era necesar pentru a face posibilă această mare desfășurare de forțe, care dorește într-adevăr o politică de stînga, o linie politică mai concretă, care să depășească limitele organizatorice ale centrului-stînga, o linie politică care să înfrunte problemele ce ne stau în față, în sensul intereselor generale ale națiunii, în sensul reînnoirii politice și sociale, în sensul unei orientări generale către transformări radicale pe o cale socialistă".

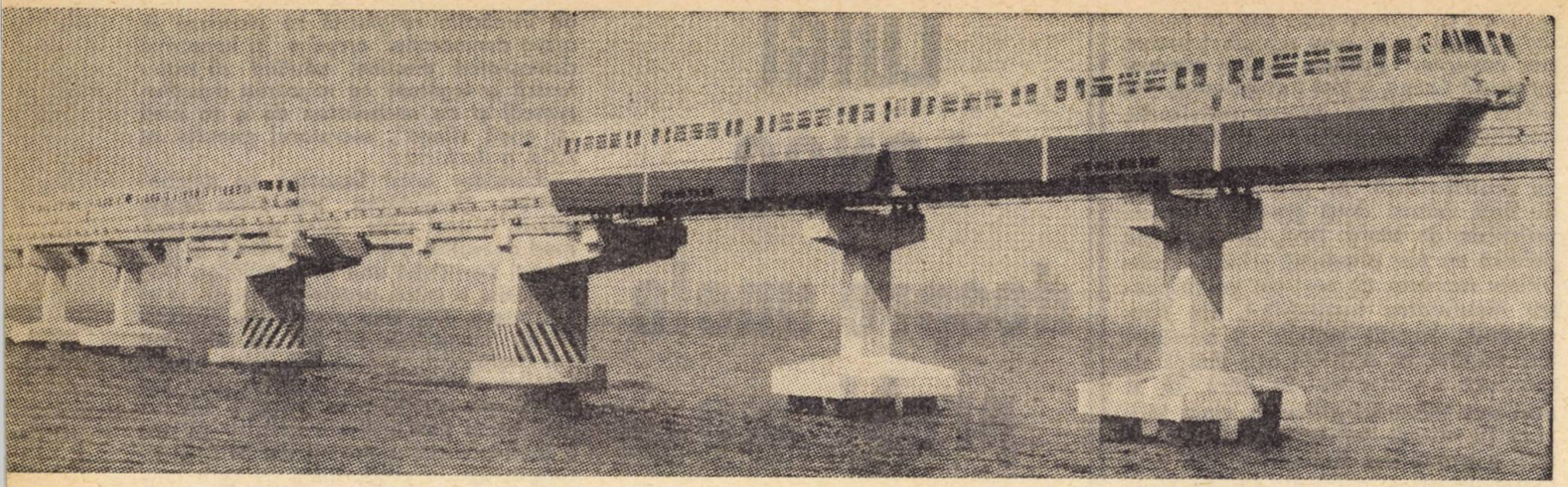

Acest monorai leagă centrul orașului Tokio de aeroportul internațional Haneda

economia japoneză în anul centenarului

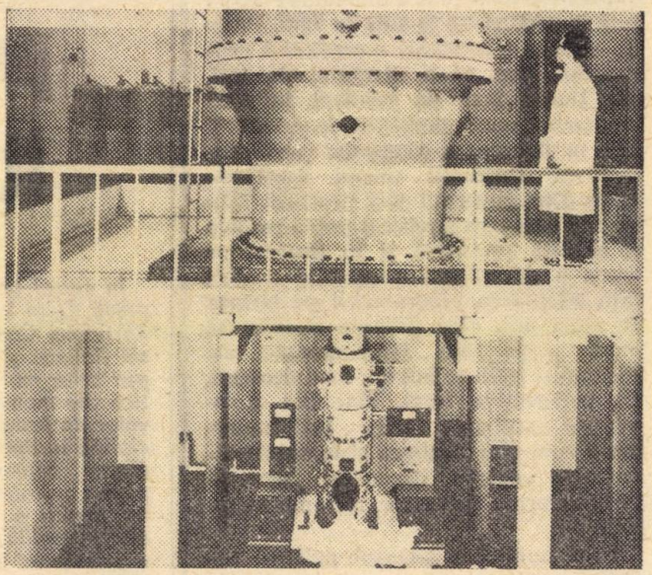

Microscop electronic de mari dimensiuni, realizat de Institutul central de cercetări Hitachi din Tokio. Este socotit a fi al doilea din lume în ce privește puterea și proporțiile (6 metri înălțime, 15 tone greutate)

Anul 1968 marchează un eveniment important în viața economică și socială a Japoniei — aniversarea centenarului Japoniei moderne : la 14 martie 1868, noul regim instaurat după înlăturarea shogunului (dictator militar) proclama Carta care inaugura procesul de modernizare a țării.

Anul centenarului găsește o Japonie modernă, o țară industrială dezvoltată, într-o permanentă metamorfoză, pe cale de a deveni una din marile puteri economice ale lumii. În mare măsură, actuala situație a economiei japoneze se datorește rapidei expansiuni de după cel de al doilea război mondial. În ultimii 15 ani, ritmul mediu anual de creștere a producției industriale a înregistrat un nivel ridicat — 10 la sută. Produsul național brut a întrecut, în 1967, suma de 100 de miliarde de dolari, Japonia situîndu-se, în această privință, pe locul al V-lea în lume, după S.U.A. U.R.S.S., R.F.G. și Marea Britanie. Încă de pe acum, industriei japoneze îi aparține întîietatea în privința construcției de nave (printre care numeroase petroliere gigant cu o capacitate între 200 000 și 300 000 tone), ea deținînd 47 la sută din totalul tonajului mondial de construcții navale.Japonia ocupă locul secund la producția de autovehicule, aparataj electronic, cauciuc, fibre sintetice, radio și televiziune și locul trei la ciment, oțel, acid sulfuric, ordinatoare în funcțiune, petrol rafinat, energie electrică. În ultimele două decenii orașele Japoniei au cunoscut, de asemenea, numeroase transformări. Au dispărut, sub buldozere, vechi cartiere, au apărut noi linii de metrou, s-au dezvoltat căi rutiere ultramoderne, s-au construit adevărate orașe subterane.

Planurile de viitor ale Japoniei îmbină utilitatea și îndrăzneala : în anii următori, se vor construi, numai în Tokio, peste 150 kilometri rețele suplimentare de metrou ; se vor amenaja noi rute și se vor moderniza cele existente : ruta Tokio-Osaka, de pildă, se va dubla, și apoi tripla, prin construirea unei căi spre interior și a alteia pe coasta Pacificului, poduri suspendate și tunele submarine făcînd ca Japonia să înceteze de a se mai considera arhipelag (numai tunelul ce va lega insulele Honshu și Hokaido va avea 36 de kilometri) ; se prevede construirea unor noi combinate siderurgice pe țărmul Pacificului, înzestrate cu imense cheiuri pentru acostarea minereliere cu o capacitate de pînă la 100 000 tone ; se vor construi petroliere de 500 000 și chiar 1 000 000 de tone ; numai în acest an, în Japonia se vor produce 2 000 000 de aparate de televiziune în culori.

Ritmurile economiei japoneze au suscitat numeroase discuții în cercurile economice mondiale, căutîndu-se cauzele și explicațiile lor. Desigur că aprecierile trebuie făcute în contextul condițiilor existente după cel de al doilea război mondial, atît pe plan intern cît și pe plan extern. Războiul în care s-a lansat militarismul japonez a însemnat vlăguirea totală a țării. La sfîrșitul lui, refacerea și dezvoltarea economiei deveniseră un imperativ categoric iar escaladarea ei în ritm susținut o necesitate. Interzicerea înarmării Japoniei a înlesnit canalizarea eforturilor materiale și umane spre dezvoltarea economică.

Premisele acestei dezvoltări au fost create prin abolirea militarismului, înfăptuirea reformei agrare, adoptarea unei noi Constituții. Condiția primordială a avîntului era un regim de investiții masive și, în acest sens, menținerea unei rate ridicate de acumulare din venitul național (ani de-a rîndul, aceasta a reprezentat 1/3 din venitul național, adică de două ori mai mult decît în Statele Unite și Marea Britanie). Investițiile masive au fost posibile datorită, pe de o parte, absenței unui buget militar important (doar 1 la sută din produsul național), iar pe de altă parte, datorită unui consum mai redus în comparație cu țările capitaliste dezvoltate (venitul pe cap de locuitor reprezentînd chiar și acum doar 50 la sută din cel înregistrat, de exemplu, în Franța, Japonia situîndu-se în această privință pe locul 21 în lume).

Unul din factorii principali ai dezvoltării economice a fost progresul realizat în domeniul tehnologic. Reconstrucția economică avînd loc pe baza noilor cuceriri ale științei și tehnicii a făcut ca utilarea industriei să se realizeze la un înalt nivel, ceea ce a permis

un și mai mare avînt al tehnicii și tehnologiei. În acest sens, în primii ani după război s-a procedat la cumpărarea masivă de brevete și licențe străine. Pe de altă parte, s-au elaborat și dezvoltat procese tehnologice proprii, de mare productivitate, în construcția de nave, în domeniul electronicii etc. O contribuție importantă la această dezvoltare a adus, de asemenea, statul prin intervențiile sale directe atît în domeniul investițiilor industriale cît și în finanțarea cercetării științifice (1/4 din sumele totale afectate), în pregătirea specialiștilor și îndeosebi în domeniul relațiilor bancare și monetare. În rîndul factorilor care au contribuit la dezvoltarea economiei mulți specialiști includ, de asemenea, hărnicia și talentul poporului japonez, calități cu atît mai importante cu cît ele acționează în condițiile în care cuantumul salariilor se menține la un nivel mult inferior celui din țările capitaliste avansate din punct de vedere industrial. Pe de altă parte, pentru a putea face față concurenței pe plan mondial, capitaliștii japonezi au recurs și la soluția realizării unor profituri inferioare celor prevăzute de capitaliștii vest-europeni sau americani. Aceasta ar putea explica, alături de nivelul mai scăzut al salariilor, competitivitatea ridicată japoneză pe piața externă și creșterea puternică a exportului japonez în ultimul deceniu.

Exporturile Japoniei au sporit, între 1955 și 1965, cu 320 la sută în raport cu creșterea de 140 la sută înregistrată de exportul mondial în ansamblu. În 1967, exporturile ajunseseră la 10,75 miliarde dolari. Apare paradoxal faptul că 63 la sută din exporturile japoneze sînt produse ale industriei metalurgice și constructoare de mașini, deși Japonia importă 97 la sută din fierul și 64 la sută din cărbunii de care are nevoie. Aceasta nu face, însă, decît să contureze ideea că schimbul internațional, relațiile comerciale exterioare constituie o condiție de bază a însăși economiei japoneze și dezvoltării ei. De aici și tendința Japoniei de a lărgi continuu relațiile economice cu toate țările, dezvoltate și în curs de dezvoltare. Pe această linie se înscrie și extinderea accentuată, în ultimii ani, a comerțului Japoniei cu țările socialiste atît din Asia cît și din Europa.

Desigur, dezvoltarea economiei japoneze nu a fost lipsită de existența unor fenomene contradictorii, nu s-a desfășurat pe o linie continuu ascendentă. În ultimii ani, de pildă, după perioada de avînt economic, s-au înregistrat o anumită încetinire a ritmurilor de creștere, precum și accentuarea unor disparități în dezvoltarea unor ramuri și regiuni.

În ciuda dezvoltării economice generale, sectorul agricol, de pildă, este rămas în urmă. Cu toată atenția acordată la nivel guvernamental ridicării sectoarelor slab productive și deci și agriculturii, obiectiv fundamental al planului pe 1964—1968, aceste sectoare continuă să se afle în urma marii industrii. Pe de altă parte, Japonia cunoaște o insuficient de judicioasă repartizare a forțelor de producție din punct de vedere teritorial. Cu toate că remedierea acestei situații figura, de asemenea, ca unul dintre obiectivele fundamentale ale planului guvernamental pe 1964—1968, concentrarea marii industrii a continuat să se facă tot în regiunile răsăritene, la țărmul Pacificului.

Unele dificultăți au apărut și în domeniul financiar. La sfîrșitul anului 1967 balanța de plăți cunoștea un deficit de 94 milioane dolari. Grevată de criza sistemului monetar internațional occidental, balanța de plăți pe exercițiul financiar 1967—1968, încheiat la 31 martie, a înregistrat un deficit și mai mare. În principal, această situație se datorește modificării balanței comerciale, raportul export-import înregistrînd o oarecare deteriorare (pe de o parte prin scăderea exportului de nave, mașini, utilaje, textile japoneze, pe de altă parte prin creșterea importurilor, în special din S.U.A. ; modificarea dinamicii acestora evidențiază faptul menționat : în timp ce exporturile au crescut numai cu 7 la sută față de 16 la sută în 1966, importurile au crescut cu 22 la sută față de 17 la sută în 1966).

Condițiile externe și-au pus, de asemenea, amprenta asupra acestei stări de lucruri. Penetrația americană a ascuțit problema piețelor atît pe plan intern cît și pe plan extern (ne referim, în primul rînd, la Asia). Problema este cu atît mai acută cu cît comerțul japonez — care după cum am văzut constituie o condiție de bază a dezvoltării economiei japoneze — este orientat în proporție de 2/3 către S.U.A. și Asia.

Impus de concurența crescîndă internă și externă, procesul de concentrare și centralizare a producției și capitalului cunoaște o tendință de accelerare. Deși mica producție continuă să dețină o pondere relativ importantă în economie, marea producție monopolistă tinde să ocupe poziții din ce în ce mai puternice. După cum relata agenția de presă „Kyodo Tusin", zece mari firme industriale concentrează în prezent producția din tot atîtea ramuri industriale importante ale țării. Puternic încurajat de stat, în vederea realizării unei competitivități sporite pe plan mondial, procesul se accentuează continuu. Recenta fuziune între giganții siderurgiei nipone Yawata și Fuji, care produc împreună 22 milioane tone oțel, nu este decît un exemplu.

În vederea remedierii situației financiare, guvernul preconizează măsuri atît pe plan intern — pe linia încetinirii relative a ritmului de investiții pentru a asigura stabilitatea financiară — cît și pe plan extern, urmărind asigurarea cadrului favorabil expansiunii economice externe, obiectiv primordial pe agenda premierului japonez în călătoriile întreprinse în 1967, în numeroase țări din Asia. Referindu-se la aceste măsuri, primul ministru Sato arăta recent, cu ocazia unei întîlniri cu industriașii, că va fi nevoie de eforturi mari în anul financiar în curs pentru a determina creșterea exporturilor cu 15 la sută (ajungînd astfel la 12,3 miliarde dolari) în scopul redresării balanței de plăți.

Împletire de modern și tradiție, Japonia oferă cele mai inedite aspecte. Economia, poate cel mai mobil domeniu al modernizării, schimbă pe zi ce trece viața japonezului. Lucrătorul japonez continuă să-și îmbrace chimonoul cînd revine în mijlocul familiei sale. Alături, însă, așteaptă aparatul de televiziune în culori. Gheișe întîlnești pretutindeni. Călătorești însă în monorai. Influențele străine n-au clintit tradițiile milenare. Japonia produce, însă, anual peste trei milioane de automobile moderne. Mici bărci de pescari stau alături de giganticele petroliere. Căsuțe din carton deasupra — dedesubt blocuri subterane de cîte opt etaje. O nouă linie de metrou din Tokio va trece exact pe sub Palatul Imperial. Unul lîngă altul, tradiționalului îi rămîne farmecul în timp ce modernul pătrunde tot mai mult în viața japonezilor.

Ilie ȘERBĂNESCU

reflector

TESTUL DE LA BADEN-WÜRTTEMBERG

La 28 aprilie vor avea loc în R.F.G. alegerile pentru reînnoirea mandatelor în parlamentul landului Baden-Württemberg. Interesul acestei consultări electorale depășește sfera provincială. Cei mai mulți comentatori le apreciază ca un test pentru viitoarele alegeri generale din 1969. Într-adevăr, între Stuttgart capitala landului și Bonn capitala țării există o reală interdependență politică. Înainte de a ajunge cancelar, Kiesinger era premierul dietei din Baden-Württemberg, iar după formarea „marii coaliții" de la Bonn a urmat un proces asemănător și la Stuttgart : o coaliție între creștini-democrați și social-democrați sub conducerea fostului ministru de interne Filbinger (U.C.D.), trecerea liber-democraților pe băncile opoziției. În 1964, creștin-democraților württemburghezi le-ar mai fi trebuit numai cîteva voturi pentru a deține majoritatea absolută în dietă. De atunci însă conjunctura electorală a landului a înregistrat schimbări marcante, care amintesc, prin structură, pe cele de la nivel național : apariția unei destul de puternice opoziții extraparlamentare, implantarea îngrijorătoare a partidului național-democrat a lui von Thadden (de orientare neo-nazistă) la extrema dreaptă a evantaiului formațiunilor politice, afirmarea din ce în ce mai promițătoare a forțelor de stînga, printre care a noului partid „Stînga democrată", care-și asumă rolul de opoziție progresistă în afara parlamentului. Liberalii — singura opoziție parlamentară — sînt primii care au resimțit concurența electorală a noilor formații, totuși și celelalte două mari partide — P.S.D. și U.C.D. — sînt puse în fața unor reevaluări : amîndouă par să joace (după modelul Bonnului) cartea „marii coaliții" și astfel să capteze bunăvoința alegătorilor pentru acel „juste milieu" politic pe care cred ele că-l pot oferi în continuare, împotriva tendințelor de scindare mai pronunțată — spre stînga și spre dreapta — a corpului electoral.

DIN ACTIVITATEA A.D.I.R.I.

În cadrul Secției de drept internațional a Asociației de drept internațional și relații internaționale (A.D.I.R.I.), a avut loc recent, sub președinția tov. prof. dr. docent Mihail Ghelmegeanu, expunerea tov. dr. Ion Nestor, șeful Sectorului de drept internațional privat din Institutul de cercetări juridice al Academiei, reprezentant al României în Comisia O.N.U. pentru dreptul comercial internațional (U.N.C.I.T.R.A.L.), asupra cîtorva din problemele acestui nou organ al O.N.U. U.N.C.I.T.R.A.L. a ținut prima sa sesiune în luna februarie a acestui an, la sediul Națiunilor Unite de la New York. Expunerea și discuțiile au demonstrat actualitatea acestor probleme în general și interesul deosebit al țării noastre de a contribui activ la succesul lucrărilor U.N.C.I.T.R.A.L. Așa cum s-a subliniat în cadrul discuțiilor, România este angajată moralmente în această acțiune pentru că, pe de o parte, ea este una din țările care au inițiat proiectul devenit în anul 1966 Rezoluția 2205/XXI a Adunării Generale a O.N.U. prin care s-a decis înființarea U.N.C.I.T.R.A.L. ; pe de altă parte, pentru că este una din cele trei țări care au obținut la sesiunea precedentă, cu prilejul alegerilor pentru desemnarea celor 29 de state membre ale Comisiei, cel mai mare număr de voturi (109 din 111).

Leandro CASTELLANI
Luciano GIGANTE

Posedă oare hitleriștii bomba atomică ? Pentru a elucida această enigmă a fost constituită spre sfîrșitul războiului „misiunea Alsos". Iată-i în fotografie pe cîțiva membri ai acestei misiuni examinînd documente capturate după debarcarea trupelor aliate în Franța

ISTORIA BOMBEI ATOMICE (10)

Investigațiile „misiunii Alsos"

La rîndul lui, Houtermans ajunge la aceleași concluzii : „Nu cunosc faptele exacte — spune el — dar cred că lucrau mai multe echipe. Erau lucruri prea secrete pentru ca eu să fiu informat despre ele. Nu numai că nu am fost niciodată invitat să mă alătur vreuneia din aceste echipe, dar nu aveam nici un fel de acces la informațiile secrete deoarece nu aveam voie să lucrez în laboratoarele de stat și universitare. Lucram deci în laboratorul lui Manfred von Ardenne, directorul unei firme particulare. În primăvara anului 1941, el mi-a cerut să-mi precizez ideile asupra reacției în lanț și asupra energiei atomice conținute în uraniu. Mi-am expus punctul de vedere într-un raport pe care von Ardenne l-a păstrat pînă cînd Ministerul Poștelor i-a ordonat să-l depună la minister. Din fericire, cunoșteam pe cineva de la serviciul documentelor secrete și am sfătuit această persoană să închidă raportul meu într-un seif pînă la sfîrșitul războiului. Firește, nu am făcut nici o aluzie la faptul că raportul meu se ocupa de problema bombei. Vorbeam despre probabilitatea de a produce ceea ce numim azi plutoniu. Adăugam că plutoniul ar provoca fisiunea în cursul bombardării cu neutroni încetiniți, fără să fie necesară separarea izotopilor într-un reactor. Azi numim acest sistem „reactor de reproducție". În consecință, sînt de părere că el a fost inițiat în laboratorul meu, cel puțin în Europa. Profesorul Goudsmit, care a găsit raportul meu după război, îl menționează în cartea sa «Alsos»".

INCURSIUNEA DE LA RJUKAN

În toamna anului 1940, Wehrmachtul a rechiziționat uzinele de la Rjukan (Norvegia), destinate producției de apă grea, pe care unități de parașutiști britanici aveau să le distrugă ceva mai tîrziu, în cursul unei acțiuni îndrăznețe. La ce putea să servească apa grea dacă nu la construirea unei bombe atomice ?

„Îmi amintesc bine episodul de la Rjukan și incursiunea care a distrus uzinele — povestește Weizsächer. E vorba de un echivoc tragic. Foloseam apa grea pentru construirea unui reactor, a unui reactor cu apă grea. Uzinele trebuiau deci apărate, dar armata a acționat atît de straniu și de secret încît norvegienii și-au închipuit că apa grea trebuie să servească fabricării unei arme groaznice, poate chiar unei bombe atomice. Astfel, ei au fost convinși că era indispensabil să se distrugă totul și au sacrificat în mod inutil vieți nevinovate. Pe de altă parte, dacă prietenii și confrații noștri americani, care lucrau din răsputeri la proiectul bombei atomice, ar fi știut că noi neglijăm acest domeniu, că însăși ideea bombei ne provoca repulsie, că ne era imposibil să ne gîndim că alte puteri o iau în considerare, fără îndoială că s-ar fi evitat s-o fabrice. Aceasta nu ar fi schimbat rezultatul războiului și, pe de altă parte, Hiroșima nu ar fi fost distrusă".

La începutul anului 1939, o primă echipă de fizicieni a început să lucreze sub conducerea lui Werner Heisenberg și Walter Bothe. Apoi, după izbucnirea războiului alți cercetători mobilizați au alcătuit alte grupuri. Unul dintre ele, sub egida Ministerului Poștelor, fusese încredințat baronului Manfred von Ardenne, om de afaceri și fizician talentat, care avea propriul său laborator.

Ostil regimului, Otto Hahn, principalul autor al descoperirii fisiunii, stînjenise în măsura posibilităților sale continuarea lucrărilor cu privire la fisiune. În 1942, Goering a preluat conducerea proiectului, dar acesta, care era dirijat în mod practic de fizicianul Walter Gerlach, a continuat să fie prost organizat ; legăturile dintre diferitele echipe rămîneau destul de slabe. De altfel, nu existau decît vreo 100 de savanți și tehnicieni împărțiți în grupuri mici. Fondul total atribuit pentru ansamblul lucrărilor nu a depășit niciodată 10 milioane de dolari (0,5 la sută din bugetul alocat în Statele Unite pentru construirea bombei atomice).

La 6 iunie 1942, noul ministru al armamentului și munițiilor, Albert Speer, a convocat la Berlin pe specialiștii în fizica nucleară. Președintele Consiliului pentru cercetări al celui de-al III-lea Reich, Abraham Esau, a expus ministrului situația diferitelor proiecte. El a criticat în special lipsa de uraniu și de apă grea, precum și insuficiența fondurilor afectate lucrărilor legate de construirea bombei. Cît despre reactorul nuclear, viitorul se anunța sub auspicii mai bune. Dar și aici erau necesare tone de uraniu și tone de apă grea. La sfîrșitul colocviului, Speer a autorizat continuarea programului, recomandînd totuși să se facă cele mai mari economii și să se intensifice lucrările cu privire la reactorul nuclear. Acest reactor urma să fie moderat cu apă grea. În Europa nu exista decît o singură uzină de apă grea, „Norsk Hydro" din Rjukan, în Norvegia. Din mai 1940, Norvegia se afla sub ocupație germană. Uzina, care producea pe atunci zece litri de apă grea pe lună, ajunsese să producă 120 litri în septembrie 1942 și urma să atingă o producție lunară de 300 de litri. Era încă foarte puțin de vreme ce ar fi fost nevoie de trei tone.

În America, Groves ar fi fost, potrivit „Memoriilor" sale, unul dintre primii care au semnalat oficerilor competenți pericolul reprezentat de uzina norvegiană.

„Sub presiunea mea și cu aprobarea generalului H.H. Arnold și a generalului T. T. Handy — relatează Grove — Strong a atras atenția generalului Eisenhower asupra acestei probleme și a propus să se bombardeze și să se saboteze centrul industrial de la Rjukan".

În noaptea de 27 februarie 1943, o echipă de norvegieni antrenați în Anglia a fost paraşutată în împrejurimile localității Rjukan și a reușit să pătrundă în uzină. Acțiunea de sabotaj a fost extrem de rapidă : după cîteva minute, 3 000 de litri de apă grea au explodat. La 16 noiembrie, mai multe bombardiere americane au atacat uzinele și au distrus încă 120 de litri de apă grea. Atunci germanii au hotărît să demonteze uzina și să mute în Germania instalațiile și cantitatea de apă grea care le rămăsese. Dar, în noaptea premergătoare evacuării, patru partizani norvegieni au urcat pe bordul vasului „Hydro", pe care au reușit să plaseze explozive. La 20 februarie 1944, ora 10.45, vasul se scufunda în lacul Tinn. La bord se aflau 16 000 de litri de apă grea. Din acea zi, progresele planului atomic german au fost practic oprite.

„ARMA-MINUNE"

Aventura atomică germană se terminase. Totuși, în 1942, un savant german, care nu a fost poate nici Heisenberg nici von Weizsäcker, prezentase lui Goering un memoriu asupra utilizării militare a reacției în lanț. Din fericire, Goering nu a înțeles problema mai bine decît Hitler : speranțele și eforturile lor se concentrau asupra producției unei alte supraarme, „arma-minune".

În zorii zilei de 13 iunie 1944, prima rachetă V 1 a străbătut cerul Angliei. Englezii priveau cu o curiozitate amestecată cu teamă acest nou instrument al morții, care zbura cu un fluierat abia reperabil. Aceasta era „arma-minune" pe care se bizuia atît de mult Hitler, căreia Germania nazistă îi consacrase ultimele energii. La 1 septembrie urmau rachetele V 2, primele rachete teleghidate construite de Werner von Braun.

Supraarma nazistă a intrat în acțiune în momentul în care cel de-al III-lea Reich era în flăcări. După distrugerea rampelor de lansare și a instalațiilor militare, aventura rachetelor V 1 și V 2 avea să se termine și ea.

Istoria armei secrete era sortită unui epilog tragic și avea să ducă la prăbușirea tuturor speranțelor hitleriste. În consecință, nu avea să existe nici odată o bombă atomică nazistă. Dar cînd anume aveau să devină siguri de acest lucru fizicienii care lucrau în Statele Unite ?

„MISIUNEA ALSOS"

Londra, Paris, Milano, Köln : noptile Europei se aseamănă toate între ele, cufundate în întuneric și în teroare, străbătute de incendii și de explozii.

Hitler a spus : „Dumnezeu să mă ierte pentru ultimele cinci minute de război". La rîndul lui, Goebbels, ministrul nazist al propagandei, flutură neîncetat amenințarea unei noi arme-minune. S-ar putea oare ca germanii să descopere o armă care să le asigure victoria în ultimul moment ?

În timp ce la Los Alamos lucrările se desfășoară în ritm febril, colonelul Boris Pash, directorul serviciului de contraspionaj, primește o misiune importantă : va pleca în Europa, în urma trupelor aliate, pentru a încerca să descopere adevărul despre armele secrete germane.

„Pe atunci — relatează Boris Pash — guvernele aliate erau foarte preocupate de eventualele progrese realizate de germani în domeniul bombei atomice. Guvernul american s-a gîndit deci să organizeze o unitate care să intre în acțiune împreună cu trupele combatante, pentru a obține informații. Misiunea a fost organizată și a primit numele de cod „Alsos". Abia mai tîrziu am descoperit că acest cuvînt înseamnă în greceşte „boschet", adică „groves" pe englezeşte. Numele a fost ales probabil ca un omagiu adus conducătorului „proiectului Manhattan", generalul Groves. Misiunea fusese concepută la Washington, iar primele ei operațiuni s-au desfășurat în Italia, înainte de debarcarea aliaților în Franța. Înaintarea trupelor noastre în Italia ne dădea posibilitatea să stabilim contactul cu savanți italieni și să obținem informații asupra progreselor științifice ale germanilor. Iată de ce misiunea «Alsos» a fost trimisă în Italia și a început să acționeze de la baza ei din Neapole".

În decembrie 1943, „Alsos" s-a instalat așadar la Neapole, unde a intrat în legătură cu contraspionajul armatei a V-a, precum și cu guvernul italian. În cursul următoarelor 40 de zile, misiunea a plecat la Tarento și la Brindisi. Informațiile obținute nu prezentau însă decît un interes foarte redus.

„În ce privește progresele atomice germane — povestește Pash — nu am descoperit absolut nimic, dar am obținut alte informații cu caracter științific, ceea ce a dovedit cel puțin utilitatea unei unități de genul nostru".

„Alsos" intenționa să se instaleze la Roma de îndată ce orașul va fi fost eliberat și să pătrundă chiar înainte în capitala Italiei, pentru ca germanii să nu-i poată lua cu ei pe savanți. Dar la 3 martie 1944, misiunea a primit ordin să se îmbarce imediat în Statele Unite. S-a hotărît ca ea să fie completată cu un fizician atomist, capabil să interpreteze documentele științifice și să interogheze cu competență pe savanții atomiști pe care misiunea îi va lua eventual prizonieri. A fost ales profesorul Samuel Goudsmit. De ce tocmai el, dintre toți fizicienii atomiști care locuiau în America ?

„Deoarece eram un fizician atomist care nu lucra la proiectele atomice — precizează Samuel Goudsmit. În cazul în care aș fi fost făcut prizonier, inamicul nu ar fi obținut de la mine nici o informație deoarece nu cunoșteam nici un secret ! Nici măcar azi nu dețin vreunul. În schimb îi cunoaștem foarte bine pe confrații mei europeni".

Samuel Goudsmit, de origine olandeză, fusese elev al profesorului Ehrenfest din Leipzig. Era prieten cu mulți atomiști, în special cu Fermi și cu Werner Heisenberg. El fusese cel care îi primise pe Fermi și pe Heisenberg la Ann Arbor, în cursul verii fatidice a anului 1939. Guvernul Statelor Unite a considerat deci că era singurul fizician care putea să colaboreze cu Pash și să aducă o oarecare lumină asupra proiectelor atomice naziste.

„Am primit un mesaj de la Washington, în care ni se anunța ocuparea iminentă a Romei — relatează Boris Pash. Roma era unul din principalele noastre obiective. Speram să găsim acolo cîțiva savanți italieni de la care am fi putut obține unele informații asupra stadiului lucrărilor științifice germane. Am plecat imediat cu avionul în Italia și am început să lucrez împreună cu un tînăr sergent, Bailey, care a devenit aghiotantul meu. În primul rînd, am vizitat mai mulți oameni de știință care, cel puțin așa speram, ne puteau ajuta în cercetările noastre. Îmi amintesc în special de vizita pe care am făcut-o profesorului Amaldi. Datorită lui și colegilor săi, cercetătorii noștri și-au dat seama că germanii nu comunicau nici o informație serioasă aliaților italieni".

SE ANALIZEAZĂ APA DIN RIN

După cum se știe, debarcarea trupelor anglo-americane pe coastele normande a avut loc la 6 iunie 1944.

„După șapte zile — scrie William L. Shirer în cartea sa «Istoria celui de al III-lea Reich» — prima rachetă V 1 străbătea cerul Londrei, aducîndu-i lui Hitler certitudinea că arma sa secretă va acționa în mod hotărîtor asupra Marii Britanii și-i va determina pe englezi să accepte convorbiri de pace".

La 1 august 1944, aliații străpungeau liniile germane la Avranches și cîștigau bătălia Normandiei, care începuse în ziua debarcării. Pentru a preîntîmpina încercuirea unei mari părți a forțelor lor, germanii hotărîseră să părăsească Parisul. Printre conducătorii Rezistenței pariziene se afla și Frédéric Joliot-Curie. Laboratorul său se transformase treptat într-un adevărat arsenal pentru partizani. Dar germanii, ale căror birouri militare se aflau la cîțiva pași, nu au bănuit niciodată nimic.

La 25 august, trupele anglo-americane și unitățile generalului Leclerc și-au făcut intrarea în Paris, urmate de neobositul colonel Pash, comandantul misiunii „Alsos".

„Mă aflam împreună cu primul contingent care a intrat în Paris, un contingent relativ puțin numeros — relatează Pash. Am intrat prin poarta Orléans și am așteptat acolo unitățile franceze. Apoi m-am dus imediat la Collége de France, institutul unde lucra profesorul Joliot-Curie".

„Joliot — relatează la rîndul său Goudsmit — a acceptat imediat cererea mea și mi-a fost deosebit de util. Din păcate, nu cunoștea nimic din ceea ce am fi dorit să știm noi. Firește, l-am întrebat mai întîi dacă avea informații asupra fizicienilor germani și asupra lucrărilor lor. Ne-a relatat că germanii îi rechiziționaseră laboratorul și lucraseră acolo, dar nu știa altceva, și nimeni în Franța nu știa mai mult decît el despre proiectele germane".

Etapa următoare a misiunii „Alsos" trebuie să fie patria lui Goudsmit. Dar în Olanda nu se știa nimic, nici despre savanți, nici despre centralele atomice germane.

„Ne-am gîndit să ne procurăm puțină apă din Rin — povestește Goudsmit — deoarece aveam certitudinea că, dacă germanii lucrează la un proiect atomic și au nevoie de apă ca mijloc de răcire, vor folosi apa din Rin. În cazul acesta, dacă nu luaseră măsurile de precauție necesare, se vor putea găsi în apă urme de radioactivitate. De îndată ce am ajuns la Rin, ceea ce s-a întîmplat în septembrie 1944, pare-mi-se, am luat cîteva sticle cu apă și le-am expediat în Statele Unite pentru analiză. Ne aprovizionaserăm și cu vinuri franțuzești, pe care le-am expediat împreună cu sticlele cu apă prietenilor noștri rămași în S.U.A. Unul din ofițerii mei a scris în glumă pe etichetă: «De ce nu analizați și vinul pentru a vedea dacă este radioactiv ?» Ne gîndeam că vor înțelege gluma și vor bea vinul. Din păcate, lucrurile s-au petrecut cu totul altfel. Prietenii noștri, neputînd să-și închipuie că glumim în timp de război, au analizat vinul și au găsit într-adevăr puțină radioactivitate, acea cantitate infimă care se află în anumite ape minerale. Mai tîrziu mi s-a reproșat că am făcut această glumă în legătură cu un lucru atît de grav ca bomba atomică și la o distanță de aproape 5 000 kilometri de țară".

(Va urma)

Art Buchwald

Sfaturi pentru turiști

Dragul nostru vizitator din străinătate,

Vă invităm pe această cale să vizitați în 1968 Statele Unite.

Pentru a vă înlesni călătoria, vom răspunde la unele întrebări pe care turiștii străini ni le adresează mereu.

ESTE PERICULOS SĂ VIZITEZI STATELE UNITE ?

Desigur că nu. Americanii sînt oameni blînzi, care au oroare de violență. Violența poate fi văzută în doze mici doar la televiziune sau în jurnalele cinematografice, în fiecare seară. Avem filme cu cow-boy, filme cu hoți și polițiști și desene animate pentru copii. Dacă acestea nu corespund gustului dv., puteți alege unul dintre jurnalele noastre de actualități. Arătăm în ele nu numai cum sînt uciși oameni, dar și cum sînt arse sate, cum sînt răniți soldații americani, cum sînt torturați inamicii și orice altceva de natură să vă facă plăcere. Desigur, aceste filme nu au nici un efect asupra americanilor, deoarece americanii știu că nu au nici o legătură cu ei.

CE LUCRURI PE CARE NU LE POT CUMPĂRA ÎN PROPRIA MEA ȚARĂ LE POT CUMPĂRA ÎN STATELE UNITE ?

În primul rînd, puști. Nu avem nici un fel de lege care să interzică cumpărarea armelor. Nu sînteți nici măcar obligat să vizitați un magazin : le puteți comanda prin poștă, pe baza reclamelor din ziare și reviste. Puteți cumpăra puști de vînătoare, carabine militare, pistoale automate, revolvere și, practic, orice armă doriți. Desigur, în Statele Unite, noi folosim armele numai pentru vînătoare. Acesta este motivul pentru care Congresul american, în infinita sa înțelepciune, refuză să voteze orice lege de control asupra armelor. Congresmenii știu că oricine va comanda o pușcă sau o va cumpăra într-un magazin, nu o va folosi decît pentru vînătoare.

CE ORAȘE AMERICANE POT VIZITA ?

Orice oraș american poate fi vizitat în deplină securitate, cu condiția să nu faceți acest lucru după căderea întunericului sau în anumite perioade ale zilei. Cel mai bun lucru este să-l consultați în această privință pe portarul hotelului. El vă va indica străzile sigure și orele cele mai potrivite. Americanii sînt mîndri de ordinea și legalitatea care domnesc la noi și nu vor face niciodată lucruri de natură să le tulbure.

CARE ESTE CEL MAI POTRIVIT MOMENT PENTRU O ASEMENEA VIZITĂ ?

Orice perioadă este potrivită pentru a vizita Statele Unite, cu eventuala excepție a îndelungatei veri fierbinți, care începe la mijlocul lui martie și continuă pînă în octombrie. În această perioadă, oamenii sînt iritabili și nu manifestă față de turiști sentimentele prietenești pe care le-ar putea manifesta în timpul Crăciunului.

Sper că cele de mai sus răspund la majoritatea întrebărilor puse de dv. În consecință, uitați de griji și veniți să-i vedeți pe americani muncind și distrîndu-se. Veniți să vedeți adevărata democrație civilizată în acțiune și să faceți cunoștință cu oameni care se iubesc unii pe alții și trăiesc în armonie !

(Din **International Herald Tribune**)

PARIS MATCH

INTERVIU CU HAROLD WILSON

— Bună ziua, domnule Wilson. Istoria vă impune să urcați calvarul Angliei...

— Găsesc că exprimarea dv. dramatizează excesiv, dacă nu e chiar lipsită de încredere. Noi, în Anglia, nu punem problema în acest fel. Situația ne pune în fața unei provocări. De cînd mă aflu la putere, Marea Britanie suferă o metamorfoză rapidă pe plan economic și social. Avem intenția să reușim : e un gen de situație întotdeauna greu de acceptat, dar care reprezintă o excelentă ocazie pentru a arăta de ce sîntem capabili.

— În urma replierii „la est de Suez" a pozițiilor dv. istorice, un ziar american a scris : „Marea Britanie nu mai există. Nu mai există decît mica Anglie". Un alt ziar a înregistrat „ultimul acord al requiemului pentru defunctul Imperiu Britanic". Noi, europenii, știm că și noi sîntem atinși într-un anumit fel de „dezangajare" și că toate națiunile vechiului continent rămîn solidare. Care este părerea dv. asupra acestei dezbateri fundamentale ?

— Eu nu guvernez ținînd seama de comentariile de senzație ale presei. Să plasăm problema noastră într-o perspectivă istorică. De 20 de ani, Anglia și-a transformat legăturile sale imperiale în legături care se bazează pe recunoașterea independenței a vreo 20 de țări, pînă atunci colonii. Sînt mîndru de a fi făcut parte din guvernul Attlee, care a adoptat prima hotărîre de acest gen, cu privire la India.

Nu sînt de acord cu aceia care pretind că am devenit „mica Anglie". Avem contacte mondiale. Privim problemele mondiale la o scară mondială, ca de altfel, mulți dintre prietenii noștri europeni. Desigur, hotărîrile recente implică o schimbare a pozițiilor noastre militare. Ar fi deplasat să ne gîndim că Marea Britanie ar trebui să încerce să joace un rol de jandarm internațional. Concentrarea noastră militară se găsește astăzi în Europa. Această Europă include Marea Britanie. Întreaga noastră politică economică este orientată spre o Europă mai mare, mai puternică, mai unită. Noi nu sîntem „mici englezi" și nu avem deloc intenția de a deveni „mici europeni".

— În „Sinuciderea unei națiuni", compatriotul dv. Arthur Koestler a pretins că „răul de care suferă Anglia își avea originea nu în pierderea imperiului său, ci în pierderea elanului său".

— După părerea mea, expresia „pierderea imperiului său" este tendențioasă : În concepția pe care o avem despre Commonwealth, noi am cîștigat prieteni adulți, care-și controlează propriile lor probleme și cu care noi menținem legături strînse.

Să venim acum la pretinsa „pierdere a elanului". Într-adevăr, timp de cîțiva ani, Marea Britanie s-a aflat în pericolul de a-și pierde elanul său economic. Și, deși unele dintre industriile noastre se aflau în punctul cel mai ridicat al dezvoltării tehnice — și în avans față de restul Europei — unele s-au lăsat duse la voia întîmplării sau cuprinse de beatitudine. Acum, noi luăm aceste industrii de ceafă pentru a le plasa în era tehnologică, masiv competitivă, a anilor viitori.

— Dr. Jacobson, suedez, care a fost director general al Fondului Monetar Internațional, exclama în 1961 : „Am avea o perspectivă mai bună dacă am începe prin a spune despre englezi că sînt oameni de treabă, dar nu mai au nici un ban". Considerați că îndelungata perioadă de bogăție britanică s-a terminat ?

— Nu sîntem săraci lipiți pămîntului ! Rezervele noastre, nu numai în aur și devize străine, dar și investițiile noastre în străinătate depășesc totalul datoriilor noastre, inclusiv datoriile imense contractate în timpul războiului. Exporturile noastre acoperă o parte mai importantă a importurilor noastre decît înainte de război.

Nivelul de trai al unei familii mijlocii a sporit treptat, așa cum s-a întîmplat în toate celelalte țări industriale. Rolul meu și acela al guvernului constă în a fi siguri că nu se revendică un nivel de trai care să nu fie rezultatul unei productivități sporite.

Am efectuat de curînd unele schimbări în guvern în scopul de a acorda o prioritate sporită măsurilor menite să ducă la creșterea productivității. Recentul buget al ministrului de finanțe a și arătat că nu avem în nici un fel intenția de a cheltui ceea ce nu am cîștigat.

— Sînteți plini de curaj în sarcina uriașă de asanare financiară. Aș dori totuși să vă pun o întrebare : Renunțînd cu puțin timp în urmă să cumpărați avioane militare în Statele Unite, singurul dv. obiectiv a fost acela de a realiza o economie ?

— Nici un guvern nu ar sacrifica securitatea țării sale unor considerații economice. Noi nu am făcut acest lucru. Analizarea cheltuielilor guvernamentale în toate sectoarele a dus, cu trei luni în urmă, la hotărîri radicale privitoare la misiunea noastră în lume și îndeosebi la rolul trupelor noastre în Orientul Mijlociu și în Extremul Orient. Economiile militare sînt consecința acestor hotărîri.

— Veți accentua oare cooperarea pe plan aeronautic între Marea Britanie și Europa — în special între Marea Britanie și Franța ?

— Este un lucru de la sine înțeles, este ceva elementar. Concentrarea dispozitivului nostru militar și efortul economic pe care avem intenția să-l desfășurăm în direcția Europei se vor tra-

duce, grație studiilor și fabricațiilor aeronautice realizate în comun, printr-un avantaj mutual. Nu este avantajos pentru nici unul dintre noi să construim, singuri, un tip de motor, în condițiile comenzilor limitate ale aviației proprii. A face eforturi comune înseamnă a reduce costul producției, a lărgi piața, a dezvolta o bază industrială care ne va permite tuturor să vindem în America sau pe alte piețe mondiale. Un exemplu : comanda foarte importantă de motoare Rolls Royce făcută de curînd de Statele Unite. Este o atitudine realistă... Interesul nostru este de a produce cît mai mult noi înșine, unii pentru alții, în scopul de a reduce dependența noastră față de tehnologia americană. Acest lucru este valabil și pentru tehnologia civilă.

— După cum a arătat ministrul de finanțe, bugetul de austeritate al guvernului dv. trebuie să asigure redresarea situației economice și financiare într-un termen de doi ani. Țineți acest pariu ?

— Da. Este un buget realist, elaborat în vederea frînării consumului, particular și public. Scopul ? Transferarea unei cantități de resurse în valoare de aproximativ un miliard de lire sterline, de pe piața internă spre export, în scopul de a realiza anul viitor un excedent masiv și de a-l menține mai departe. Industriei îi revine acum să facă toate eforturile pentru a adopta măsurile necesare : să investească în industriile orientate spre export și în acelea de natură să permită reducerea importurilor.

— Considerați că situația Marii Britanii va fi restabilită în 1970 ?

— Da, trebuie ca ea să fie restabilită înainte de această dată. Am adoptat în noiembrie hotărîri severe : devalorizarea, însoțită de o serie întreagă de măsuri bugetare și industriale pentru a asigura reușita acestei devalorizări.

— „Relațiile franco-britanice sînt mai rele decît erau în momentul Waterloo-ului", a declarat deputatul laburist Michael Foot. Ce părere aveți despre aceste cuvinte ?

— O ! Ele sînt foarte departe de adevăr. De trei ani și jumătate am avut aici, relații amicale și foarte curtenitoare cu guvernul francez, la toate nivelele. Nu se poate nega totuși că ultimul veto, ridicat de Franța împotriva cererii noastre de aderare la Comunitatea europeană, a dăunat relațiilor noastre.

— Cu toată sinceritatea, considerați dv. că argumentele generalului de Gaulle privitoare la aderarea Angliei la Piața comună sînt fără valoare ?

— Nu voi folosi o frază atît de lipsită de curtoazie. Am luat și continui să iau aceste argumente foarte în serios. Dar nu sînt de acord cu ele. V-am răspuns tocmai în privința declarațiilor guvernului francez privitoare la poziția noastră economică. Dorința sa de a fi mai independent față de Statele Unite este împărtășită și de noi. Ea se va concretiza reducîndu-se „handicapul" tehnologic dintre America și Europa.

— Dar dacă ați fi francez, ați accepta intrarea imediată a Marii Britanii în Piața comună ?

— Da. Diferența tehnologică sporește. Noi, (vest-europenii), pierdem teren pe an ce trece. Desigur, va fi nevoie de un timp oarecare pentru a se negocia modalitățile intrării noastre.

— Marea Britanie se clasează pe un loc excelent în domeniul cercetării tehnologice. Pe de altă parte, la fiecare 9 secunde, un avion echipat cu reactoare britanice decolează undeva în lume. Totuși, Marea Britanie de astăzi înseamnă și un tineret în mișcare și moravuri în fierbere. Ce părere aveți despre acest aspect al civilizației dv. ?

— Bărbatul nu trăiește numai cu reactoare. Cu atît mai puțin femeia. Avem reputația de a fi „la modă" : ziariști gravi și austeri, veniți de pe continent, au prezentat imagini entuziaste ale acestor manifestări ale vieții noastre. Ei ar trebui să se ocupe de asemenea de transformările prin care trece industria britanică „în plin avînt" și să vorbească de unele dintre producțiile industriale care acoperă o suprafață mai vastă decît mini-jupele...

Este necesar de asemenea să situăm această foarte redusă minoritate a tineretului englez — și mă gîndesc aici la remarca dv. cu privire la moralitate — în perspectiva sa reală. Cea mai mare parte a tineretului nostru, de care nu se vorbește însă, continuă să fie serioasă, jucînd un rol eficace în activitatea noastră.

Raymond TOURNOUX

Harold Wilson în timpul interviului acordat revistei „Paris Match"

Le Monde diplomatique

PARIS

Elena de la Souchère

SUCCESIUNEA LUI FRANCO

PROBLEMA succesiunii generalului Franco a fost pusă în lumină în ultimele luni de o serie de fapte și, în primul rînd, de două aniversări care, împreună, ne sugerează anumite reflecții. La 4 decembrie 1967, Caudillo și-a sărbătorit, în intimitatea familială, cei 75 de ani. O lună mai tîrziu, infantele don Juan Carlos, prinț de Asturias, pe care multă lume din Spania și din străinătate îl consideră pe drept sau pe nedrept viitorul rege al Spaniei, a atins vîrsta de 30 de ani, vîrstă minimă fixată de legea de succesiune din 7 iunie 1947, pentru a se putea exercita funcția suverană. Această aniversare precede cu puțin nașterea primului copil de sex masculin al tînărului prinț : infantele don Felipe. Ceremonia botezului i-a adus la Madrid, la începutul lunii februarie, pe regina mamă, dona Victoria-Eugenia, văduva lui Alfons al XIII-lea, și pretendentul don Juan, conte de Barcelona, respectiv străbunica și bunicul nouluj născut. Iar scurta lor ședere în capitala spaniolă a provocat curente de opinie foarte diferite care sînt departe de a se fi liniștit. Acest context explică primirea rezervată făcută de unele ziare unei telegrame care menționa ținerea unei ședințe secrete a Consiliului regatului în cursul căreia Caudillo ar fi fost invitat să-și desemneze succesorul. De fapt, autenticitatea acestei informații este departe de a fi fost dovedită. Toate acestea par însă să dovedească că problema succesiunii este de pe acum prezentă în mintea tuturor spaniolilor.

Un regat fără rege : acesta este statutul oficial al Spaniei de la legea de succesiune din 7 iunie 1947, al cărei text a fost aprobat, prin referendumul din 6 iulie al aceluiași an, de către o majoritate zdrobitoare de 14 145 163 din cei 17 178 812 alegători înscriși.

Putem considera că această aprobare masivă se explica, într-o largă măsură, prin convingerea că această lege inițiază o profundă modificare în structurile politice ale țării. În perioada respectivă, această speranță a fost decepționată. Dar 19 ani și jumătate mai tîrziu, în decembrie 1966, cînd au fost invitați să participe pentru a doua oară la un referendum în scopul fixării noilor legi organice menite să stea la baza vieții politice spaniole, numeroși alegători au considerat că venise momentul transformării.

Se știe că, în ansamblu, textele de aplicare ale legii organice votată în 1967 au satisfăcut doar incomplet dorințele unei mari părți a corpului electoral. În ceea ce privește problema succesiunii, textele din 1947 și cele din →

1967 au fixat în mod precis condiţiile în care ar urma să fie desemnat noul şef al statului, în caz de vacanţă subită a puterii. În acest proces, Consiliul regatului ar urma să joace un rol principal, dar alegerea sa va trebui să fie ratificată de către Cortezurile Spaniei. Nu este mai puţin adevărat că, la 21 de ani după promulgarea legii de succesiune, personalitatea viitorului rege rămîne necunoscuta ecuaţiei spaniole. Iar aceia, foarte numeroşi, care se aşteptau la o declaraţie decisivă a generalului Franco, în ianuarie, imediat după cea de-a 30-a aniversare a lui don Juan Carlos, au văzut trecînd zilele, apoi săptămînile, într-o tăcere încărcată încetul cu încetul de o oarecare îngrijorare.

O hotărîre clară şi precisă în problema succesorală este dorită astăzi de toate cercurile conducătoare, indiferent de tendinţele lor politice. Aceste tendinţe sînt diverse şi nuanţate. Ele pot fi însă înmănuncheate în trei mari curente esenţiale. Cei care doresc, din motive diferite, menţinerea structurilor actuale sînt, în ansamblu, satisfăcuţi de noile legi organice. Dar ei ştiu de asemenea că acest edificiu juridic, care pare astăzi atît de solid, ar putea fi doborît ca un castel de cărţi de joc, de către un nou şef al statului, în special dacă această iniţiativă ar fi aprobată de armată şi de sectoare largi ale opiniei publice. Această teamă îi determină pe unii dintre partizanii regimului actual să dorească desemnarea unui prinţ moştenitor dispus să salvgardeze esenţialul regimului. De îndată însă ce este vorba să se aleagă un succesor, apar două curente. În timp ce falangiştii manifestă faţă de monarhie o ostilitate de principiu, care s-a manifestat din nou, de curînd, în publicaţii ca „El Espanol" sau săptămînalul „SP", conservatorii propriu-zişi consideră monarhia autoritară drept cea mai sigură garanţie a „statu quo"-ului.

Acestor două tendinţe li se opune vastul front al novatorilor, monarhişti liberali sau democrat-creştini care îşi recrutează noi partizani în cercurile de afaceri, printre producători, exportatori şi comercianţi. Într-adevăr, aceste sectoare sînt preocupate tot mai mult de indispoziţia social-economică explicată, într-o largă măsură, prin îndelungata aşteptare a Spaniei pe pragul Pieţei comune europene. Şi fiecare ştie că motivul sau, cel puţin, pretextul acestei ostracizări îl constituie caracterul autoritar al regimului actual. Şi aceleaşi argumente sînt adeseori invocate de către cercurile conducătoare engleze pentru a amîna rezolvarea problemei Gibraltarului şi a întîrzia astfel stabilirea unei colaborări economice, pe zi ce trece mai necesare, între cele două mari ţări excluse din Europa celor şase. Astfel, conjunctura internaţională intervine pentru a aduce o nouă confirmare a tezelor pe care partizanii inovării le susţin de foarte multă vreme. Oricare ar fi situaţia unii dintre aceştia sînt de părere că a venit momentul să se accelereze dublul proces al liberalizării şi al succesiunii. Alţii, mai moderaţi, consideră că fixarea unui calendar al liberalizării şi desemnarea unui viitor şef al statului, devotat tezelor novatoare, ar permite Spaniei să înceapă de pe acum, cu succes, dubla negociere internaţională de care depinde într-o mare măsură redresarea sa economică.

Ştim prea bine că Consiliul regatului şi Cortezurile ar fi chemate să exercite această alegere. După toate probabilităţile, însă, şi alte forţe ar urma să intre în joc. Trebuie să se ţină seama de o putere nouă care a luat naştere în cursul lunii martie, fără ca străinătatea să fi părut a-şi da seama de acest lucru. Ne referim la întîlnirea deputaţilor direct aleşi de populaţie. Se ştie că noile legi organice creează alături de cei 456 deputaţi un grup de 108 „procuradores", aleşi în mod direct de către corpul electoral sau, cel puţin, de către „taţii de familie". Aceşti deputaţi au hotărît să ţină o şedinţă separată. Desigur, această reuniune care, de fapt, este atît de puţin revoluţionară încît a avut loc într-o sală a Palatului Cortezurilor şi participanţii au fost întîmpinaţi de către contele de Mayalde, care le-a urat bun venit în numele preşedintelui Adunării, nu trebuie considerată ca îndepărtîndu-se de la sistemul stabilit. Nu este mai puţin adevărat că aceşti deputaţi par să considere că faptul de a fi fost aleşi în mod direct de către populaţie le conferă un rol deosebit şi că ei sînt hotărîţi să utilizeze toate posibilităţile legale pentru a-şi îndeplini misiunea de purtători de cuvînt ai opiniei publice. După ce au constituit comisii şi au reclamat, între alte reforme, salarii decente pentru corpul profesoral şi pensii pentru mutilaţii de război republicani, ei au făcut să se audă un limbaj nou, invitînd guvernul să prezinte la viitoarea reuniune plenară a Cortezurilor un raport asupra situaţiei economice, adăugînd că, în cazul în care acest document nu ar fi gata la timp, ar fi de dorit ca Cortezurile Spaniei să fie convocate în sesiune extraordinară pentru a se ocupa de problemele economice şi sociale. Ţinînd seama de această voinţă a noilor aleşi de a se considera drept purtători de cuvînt ai naţiunii, nu se poate afirma în mod absolut că, în prezenţa unei vacanţe subite a puterii, ei nu s-ar simţi chemaţi să adopte iniţiative istorice.

O carte publicată de curînd sub titlul anonim de „Convorbiri cu don Juan de Bourbon", şi semnată de doi iluştri romancieri, Girondella şi Miguel Delibes, ne aduce o nouă dovadă a voinţei de a domni a pretendentului, precum şi precizări asupra a ceea ce ar fi soarta Spaniei dacă contele de Barcelona ar deveni într-o zi regele Juan al III-lea. Pretendentul se declară partizan al integrării Spaniei la Europa şi al unei reprezentări populare autentice în sînul Cortezurilor. El consideră că tehnocraţii trebuie să se rezume la rolul de consilieri ai oamenilor politici şi se pronunţă în favoarea naţionalizării surselor de bogăţie, ca şi în favoarea gratuităţii învăţămîntului secundar şi a îmbunătăţirii situaţiei corpului profesoral. El explică revolta tineretului prin „lipsa de sinceritate" a societăţii actuale. În sfîrşit, el îşi exprimă voinţa clară de descentralizare şi de revenire la tradiţia „forală" prin acceptarea personalităţii regiunilor, cu tradiţiile, istoria şi limba lor. Şi contele de Barcelona îşi rezumă doctrinele într-o formulă percutantă : „Regele nu guvernează, ci domneşte".

Va avea pretendentul ocazia să-şi aplice preceptele ? Dacă rezultatul procesului în curs este problematic, se poate afirma totuşi, fără a risca să greşim prea mult, că etapa luptei pentru succesiune în Spania este de pe acum deschisă.

THE TIMES
LONDRA

OPTIMISM ÎN ANTURAJUL LUI KENNEDY

STRATEGII campaniei electorale a senatorului Robert Kennedy au convingerea că acesta va obţine desemnarea din partea partidului democrat la cel de-al doilea sau al treilea tur de scrutin al Convenţiei naţionale a partidului şi că o luptă prelungită pentru desemnare va fi evitată.

Vicepreşedintele Hubert Humphrey este considerat astăzi ca principalul oponent al senatorului. Dintr-o sursă influentă, apropiată de anturajul lui Kennedy, se arată că, după cît era de aşteptat, preşedintele Johnson îşi va exprima sprijinul în favoarea lui Humphrey exact înainte de Convenţie. Pînă atunci, se afirmă din aceeaşi sursă, senatorul Eugene McCarthy va fi ieşit de mult din competiţie şi cei mai mulţi dintre delegaţii favorabili lui vor trece de partea senatorului Kennedy.

Oricît ar părea de surprinzător, reputaţia de duritate a senatorului Kennedy ar putea reprezenta un element pozitiv în favoarea acestuia, în cadrul campaniei electorale. Consilierii săi au ajuns la această părere vorbind cu oamenii politici din toate părţile ţării, inclusiv cei din sud, cu care ocazie au constatat un respect general pentru asprimea sa politică. Deşi se vor produce puternice reacţii ale albilor împotriva senatorului de New York, datorită sprijinului acordat de acesta drepturilor civile, mai mulţi conservatori îşi exprimă acum convingerea că el este un om care „ştie cum să vorbească negrilor".

Personalul lui Kennedy a manifestat prea puţin optimism atunci cînd a fost întrebat despre rezultatele probabile ale alegerilor preliminare din Nebraska şi Indiana, care urmează să aibă loc la începutul lunii mai. Ambele aceste state au un caracter conservator şi puternic agricol iar în Indiana, Roger Branigin, guvernatorul statului, care deţine toate şansele de partea sa în alegerile preliminare, dispune de unul dintre cele mai puternice sisteme de patronaj din ţară şi de un puternic comitet de organizare. În Nebraska, rezultatele preliminare nu sînt obligatorii pentru delegaţii la Convenţie, ceea ce reprezintă un atu pentru campania lui Kennedy. În ambele alegeri preliminare, principalul efort se va depune pentru înfrîngerea senatorului McCarthy.

Principalii factori care l-au determinat pe senatorul Kennedy să candideze sînt, după cum arată cercuri cu autoritate, şocul resimţit de pe urma ofensivei Vietcongului în Vietnamul de sud şi de asemenea, eşecul preşedintelui de a acţiona pe baza recomandărilor Comisiei sale privitoare la dezordinile civile. Hotărîrea de a participa la campania electorală a fost adoptată, în esenţă,

după cum se spune, înainte de primirea rezultatelor alegerilor preliminare de la New Hampshire.

Campania senatorului Kennedy a atras de partea sa pe mulți dintre oamenii „noii frontiere" care au participat cu rezultate atît de bune la campania electorală pentru fratele său, în 1960. Este vorba de oameni ca Theodore Sorensen, Stephen Smith și, acum, Lawrence O'Brien, care a demisionat recent din postul de ministru al poștelor. Pentru toți acești oameni, conținutul de idei al campaniei din anul acesta reamintește de 1960, cu atît mai mult cu cît Richard Nixon va fi, probabil, candidatul desemnat de republicani. Principalele probleme din anul acesta vor fi similare acelora din 1960. După părerea colaboratorilor senatorului Kennedy, acum, ca și atunci, campania va fi dominată de problemele războiului și păcii în străinătate și de teama unei confruntări rasiale în țară.

Se afirmă că principala diferență o constituie faptul că țara este astăzi mai conservatoare decît în 1960. Campania primului Kennedy a fost dominată de nevoia de a da un impuls Americii după opt ani de relativă stagnare. Acum a existat o îndelungată perioadă de legislație activă, odată cu o serie de crize dăunătoare și o puternică dorință publică de a urma un curs politic mai relaxat. Această dorință reprezintă cel mai mare atu al vicepreședintelui Humphrey, după opinia anturajului lui Kennedy.

Sprijinul cercurilor de afaceri pentru Kennedy a apărut greu și este încă neconsistent ; se consideră că și sindicatele îl vor sprijini pe Humphrey. Aceasta va reprezenta un factor considerabil într-un stat ca Pennsylvania, unde economia depinde de industriile de cărbune și oțel. Scenele de tensiune, care s-au produs cu prilejul recentelor apariții ale lui Kennedy în fața unui auditoriu de niveluri diferite și în state atît de diferite cum ar fi California și Nebraska sînt de natură să-i înstrăineze numeroși alegători respectabili din clasa de mijloc.

O posibilitate finală, care nu este cu totul exclusă de strategii politici, o constituie o listă Kennedy-Humphrey, în care Humphrey ar deține locul secundar.

Alegerile preliminare sînt considerate ca avînd un mare efect în a-i determina pe oameni în ce fel să voteze. Cineva sublinia că este un lucru rar ca un candidat să fie ales la Convenție dacă el nu a obținut deja un număr substanțial de voturi în principalele alegeri preliminare.

Ian MCDONALD

Correio da Manhã

RIO DE JANEIRO

DATE NOI LA DOSARUL GENOCIDULUI

DUPĂ ce ministrul de interne din Brazilia, ca primă măsură de protecție a indienilor, a trecut toate problemele lor financiare sub tutela sa, ministrul Albuquerque Lima a declarat recent că va preda ministerului justiției un dosar în vederea aplicării unor sancțiuni civile și penale celor 120 de persoane implicate în atrocitățile comise împotriva indienilor din statele Matto Grosso, Amazonia, Maranhao.

Capul de afiș al dosarului respectiv îl deține numele fostului director al „Serviciului pentru protecția indienilor" (S.P.I.), maiorul Luis Neves, care în octombrie 1967 a fost arestat pentru comiterea a peste 40 de crime, torturi și asasinate, de pe urma cărora a acumulat o avere de circa un milion de cruzeiros noi (350 000 de dolari).

Lista continuă cu Hamilton de Castro, colonel în poliția militară din statul Parana, Danton P. Machado, maior de aviație, Walter Samari, funcționar în ministerul agriculturii, și alții.

În afară de numele celor depistați pînă în prezent ca implicați direct sau coautori la această „afacere", este posi-

→

Avionul CL-215 (construit în Canada de o societate din S.U.A.) este un aparat amfibiu destinat să combată incendiile din păduri prin „bombardarea" lor cu mii de litri de apă. Aparatul se poate aproviziona direct planînd deasupra unei ape

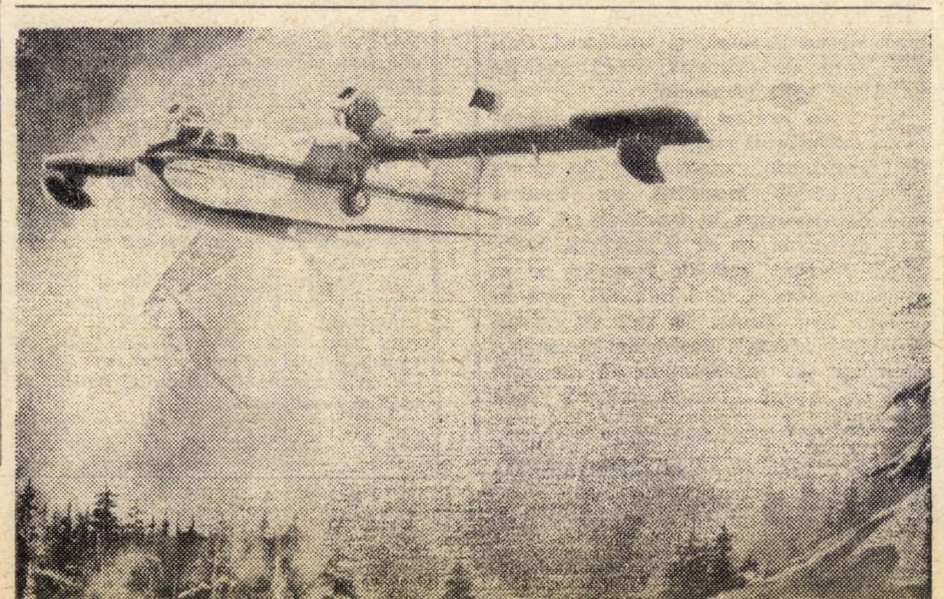

reflector

„CETĂȚENII UITAȚI"

Începînd din 1966, amărăciunea populației negre din S.U.A. a crescut continuu. O dovadă o constituie rezultatele unei anchete efectuate recent de Societatea de sondare a opiniei publice „Louis Harris" : 56 la sută din negri se simt azi străini în societatea americană, față de numai 34 la sută în urmă cu doi ani.

Din sondaj reiese, printre altele, că :

— Numărul negrilor care sînt de părere că puține persoane din S.U.A. își dau seama exact de condițiile lor de viață a trecut, în decurs de doi ani, de la 32 la 66 la sută.

— Numărul negrilor încredințați că oficialitățile nu se preocupă cîtuși de puțin de soarta lor crește de asemenea : 52 la sută în 1968, față de 32 la sută în 1966.

— 43 la sută din negrii americani se consideră în momentul de față „cetățeni uitați" : numai 24 la sută dintre ei își exprimau această părere în urmă cu doi ani.

— Cei ce consideră că părerile lor „nu au de fapt prea multă importanță" sînt tot mai numeroși : 61 la sută în 1968, față de 40 la sută în 1966.

— În sfîrșit, 56 la sută din negrii consultați afirmă că au mult mai puține posibilități să progreseze decît majoritatea celorlalți americani (în urmă cu doi ani, numai 33 la sută).

OPOZIȚIA ȘI DANSATOAREA

Dansatoarea vedetă a operei londoneze Covent Garden, Margot Fonteyn, căsătorită cu deputatul panamez din opoziție, Roberto Arias, pregătise un plan de răpire a șefului poliției din Panama în cazul în care soțul ei ar fi arestat — scriu două ziare britanice, „Daily Sketch" și „Daily Mail".

Într-un interviu acordat celor două ziare, celebra dansatoare relatează că a elaborat planul ei în urmă cu zece zile din precauție, gîndindu-se că s-ar putea ca soțul ei să fie întemnițat în urma exploziei de violență care s-a produs în Panama. Ea precizează că luase legătura cu un detectiv particular, pe care îl însărcinase să pregătească răpirea generalului de brigadă Bolivar Vallarino. Acesta urma să fie luat ostatec pentru zece zile, drept garanție a securității soțului ei. Peste două zile, detectivul particular a anunțat-o că a și trimis 6 oameni în Panama, dintre care patru au fost arestați. „În acel moment i-am ordonat să renunțe la operațiune", a adăugat Margot Fonteyn. „Nu cred că publicarea proiectului meu ar putea să dăuneze soțului meu și, în orice caz, aceasta nu mă va împiedica nici să plec în curînd în Panama", a adăugat dansatoarea.

DOI GIGANȚI FUZIONEAZĂ

Societățile „Fuji" și „Yawata Iron and Steel Work", principalele două firme siderurgice japoneze, au încheiat un acord de principiu pe baza căruia vor fuziona, se anunță oficial la Tokio. Întreprinderea ivită în urma acestei fuziuni va ocupa locul doi în lume după „U. S. Steel Corporation" (producția din 1967 : 28 030 000 tone de oțel brut) printre marile societăți siderurgice ; în 1967, producția totală a celor două firme a atins 22 235 000 tone.

(După Combat)

bil să fie descoperiți în continuare și alții — se anunță de la ministerul de interne. În acest sens se vorbește, de exemplu, de participarea la astfel de acțiuni a unor funcționari superiori, printre care un fost guvernator și un fost ministru în guvernul unui stat federal. Ministrul de interne Albuquerque Lima așteaptă în prezent să primească noi clarificări și indicii din partea Comisiei însărcinate cu cercetarea crimelor săvîrșite contra indienilor, comisie condusă de procurorul Jader Figueiredo. Recent, a fost terminat studiul unui nou dosar compus din 21 de volume, conținînd 5 115 pagini și cîntărind 48 de kilograme. Măsurile luate de ministerul de interne împotriva acelora care au comis acte de genocid împotriva indienilor atestă faptul că guvernul federal și-a luat în serios îndatoririle ce-i revin, dîndu-i pe asasini pe mîna justiției.

Această problemă — pentru a cărei rezolvare națiunea braziliană manifestă o deosebită preocupare și interes — a depășit granițele țării. Principalele ziare din unele state vecine au publicat o serie de articole despre faptele cunoscute în acest domeniu. Comisia Internațională a Juriștilor, cu sediul la Geneva, a solicitat recent secției naționale a Braziliei de pe lîngă această comisie informații detaliate despre crimele comise împotriva indienilor brazilieni. În prezent se așteaptă date noi la dosar pentru a se crea posibilitatea de a se lua unele măsuri concrete privind protecția în viitor a populațiilor băștinașe care trăiesc pe teritoriul brazilian.

Gazette de Lausanne

IMPLICAȚIILE RENUNȚĂRII LA E.L.D.O.

HOTĂRÎREA guvernului britanic de a reduce considerabil participarea lui la programele spațiale europene va avea consecințe grele pentru viitor. Din declarațiile ministrului tehnologiei, Wedgwood Benn, reiese că Londra refuză orice participare la construirea sateliților de telecomunicații și a rachetelor necesare pentru lansarea lor pe orbită. Anglia nu va mai contribui la lucrările E.L.D.O. (Organizația europeană pentru construirea rachetelor de sateliți) după 1971, cînd se încheie angajamentele ei. Dată fiind strînsa interdependență a diferitelor programe spațiale europene (E.L.D.O. și E.S.R.O., în special, Elveția participînd în mod direct la acesta din urmă), hotărîrea britanică amenință însăși această colaborare.

Hotărîrea Londrei intervine în momentul în care Europa occidentală începea să devină conștientă de nevoile ei și să reacționeze față de inactivitatea din trecut. Comitetul de experți înființat de conferințele spațiale de la Roma tocmai definise un program coerent. Unul din principalele lui puncte prevedea construirea de sateliți experimentali de televiziune „cu difuzare directă", adică sateliți europeni urmînd să permită transmiterea fără intermediar a programelor de televiziune. Se urmărea să se evite ca marile puteri să aibă monopolul propagandei televizate și ca țările industriale din Europa să aibă posibilitatea s-o întreprindă ele însele, fie și numai în scopuri educative. Dar proiectul necesita construirea unei rachete mult mai puternice decît racheta „Europa", în curs de experimentare. Costul programului (1 100 000 000 franci elvețieni pentru rachete din 1968 pînă în 1976 și aproximativ 2 miliarde franci pentru sateliți) nu era exorbitant dacă ținem seama că bugetul prevăzut nu reprezenta decît 0.04 la sută din produsul național brut al țărilor europene interesate.

Desigur, englezii erau încă de la început reticenți, dacă nu fățiș ostili construirii de sateliți europeni de telecomunicații. Ei considerau că sateliții sînt costisitori și inutili, dat fiind că țările europene sînt deja membre ale organizației internaționale INTERSAT, care lansează asemenea sateliți în beneficiul a aproximativ 55 de țări membre. După părerea englezilor, nu merita să se combată monopolul american în sînul organizației.

Este cert că asemenea concepții nu pot fi interpretate la Paris decît ca o abdicare pur și simplu. Abandonarea proiectului E.L.D.O. de către Londra și renunțarea la programul de sateliți de televiziune sînt considerate în capitala franceză drept un test politic negativ și regretabil. Atunci cînd Marea Britanie își oferă neîncetat colaborarea tehnologică și își afirmă dorința de a duce o politică cu adevărat europeană, ea scapă un bun prilej de a dovedi prin fapte aceste intenții. La Paris se consideră că Wilson a vrut să-i răspundă generalului de Gaulle pentru poziția lui față de primirea Marii Britanii în Piața comună. Dar acest răspuns brutal nu poate în mod practic decît să confirme Franța în politica ei intransigentă față de candidatura britanică. Pe de altă parte, lovitura dată politicii de colaborare științifică și tehnică între Marea Britanie și continent, deși încă greu de apreciat, riscă să fie gravă pe toate planurile.

Așa cum arătau experții Comitetului consultativ al programului, cheltuielile prevăzute urmau să fie considerate drept investiții pe termen lung. Ei ajungeau la concluzia că, dacă acest program nu ar fi aprobat, întîrzierea Europei față de America se va accentua și va fi, fără îndoială, greu de lichidat mai tîrziu. În aceasta constă întreaga problemă. Problema specială a sateliților de telecomunicații nu este decît un aspect al unui adevăr mai general.

René LOMBARD

Marian SPYCHALSKI

președintele Consiliului de Stat al R.P. Polone

În cadrul ședinței din 11 aprilie, Seimul R. P. Polone a ales în funcția de președinte al Consiliului de Stat pe Marian Spychalski, membru al Biroului Politic al C.C. al P.M.U.P., mareșal al Poloniei.

Marian Spychalski s-a născut la Lodz, în anul 1906, într-o familie de muncitori industriali. El și-a făcut studiile la facultatea de arhitectură a Institutului politehnic din Varșovia, pe care a absolvit-o în 1931. În 1937, proiectul său pentru dezvoltarea orașului Varșovia a primit marele premiu al Expoziției de arhitectură din Paris.

Marian Spychalski a fost legat de mișcarea revoluționară muncitorească încă din timpul studiilor la Institut; în anul 1931, a devenit membru al Partidului Comunist din Polonia. În timpul celui de-al doilea război mondial a fost unul din organizatorii mișcării de rezistență antihitleristă a poporului polonez. În perioada ocupației, din însărcinarea Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Polonez, el a pus bazele uneia din primele organizații de partizani, numită „Garda Populară", care a constituit nucleul viitoarei armate populare poloneze, și a fost primul șef al statului ei major. După eliberarea țării, în ianuarie 1945, intră în componența Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Polonez și, în același an, este numit în funcția de prim-locțiitor al ministrului apărării. În decembrie 1948 este ales membru al Comitetului Central și al Biroului Politic al Partidului Muncitoresc Unit Polonez, iar în primăvara anului 1949 e numit ministru al reconstrucției.

În anul 1949, pe baza unor acuzații false și neîntemeiate, Marian Spychalski este exclus din Comitetul Central și arestat. Eliberat din închisoare, este complet reabilitat de acuzațiile false și reintegrat — în octombrie 1956 — în componența Comitetului Central al P.M.U.P. La 19 noiembrie 1956, este numit în funcția de ministru al apărării naționale (funcție pe care o va îndeplini mai mult de 11 ani) iar în octombrie 1963 este avansat la gradul de mareșal.

În martie 1959, la cel de-al III-lea Congres al P.M.U.P., și în 1964, la Congresul al IV-lea al P.M.U.P., Marian Spychalski este ales membru al Comitetului Central al P.M.U.P. și intră în componența Biroului Politic al C.C. al partidului.

A. M.

poșta redacției

BAZE ȘI PETROL ÎN LIBIA

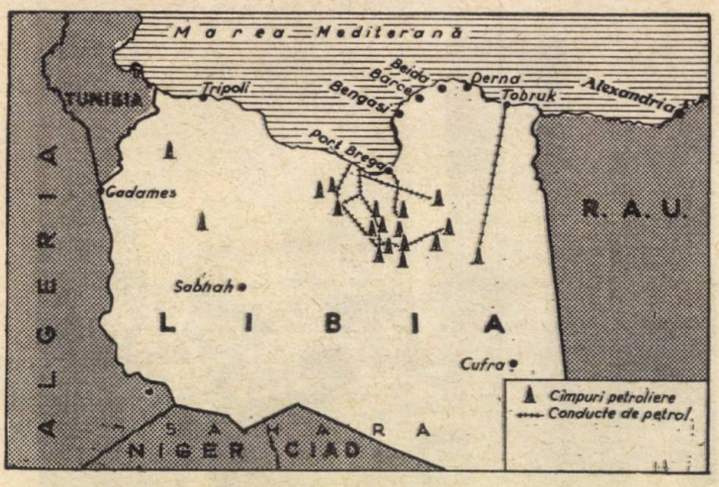

Costache Vîlcovici, Galați. 1) Acordul referitor la baza americană Wheelus din Libia a fost semnat în 1954 și expiră în 1971. La această bază sînt staționați în permanență 3 000 de militari americani, în timp ce alți circa 700 de aviatori de la diverse baze ale N.A.T.O. fac la Wheelus antrenamente de cîte două-trei săptămîni. În octombrie 1967, la cererea guvernului libian, autoritățile americane au acceptat ca o comisie libiană, formată din trei persoane, să întocmească un inventar al bazei de la Wheelus în vederea preluării ei de către stat. La sfîrșitul anului trecut, primul ministru Abdul Hamid Bakuș a făcut cunoscut că negocierile pentru lichidarea bazelor străine de pe teritoriul țării continuă. El s-a referit nu numai la Wheelus ci și la bazele militare britanice. Trupele engleze staționate în trecut la Bengazi au părăsit garnizoana, dar continuă să efectueze manevre în deșert. 2) Petrolul libian este exportat spre Europa occidentală prin porturile Tobruk și Brega.

MONARHIA NORVEGIANĂ

Mihai Vasiliu, Roman. 1) Soții celor două fiice ale regelui Olav al Norvegiei, Ranghild și Astrid, nu fac într-adevăr parte din familii regale, dar acest lucru nu este de natură să aibă repercusiuni asupra dinastiei întrucît în Norvegia femeile nu au drept de succesiune la tron. Aceasta explică însă opoziția manifestată timp de 10 ani de regele Olav față de intenția fiului său, prințul moștenitor Harald, de a se căsători cu Sonya Haraldsen, fiica unui om de afaceri din Oslo. De curînd, regele a consimțit totuși la această căsătorie, care va aduce cîndva pe tronul Norvegiei o regină de origine „neregală". 2) Prestigiul monarhiei în Norvegia se datorește în mare măsură faptului că, în timpul ocupării țării de către naziști, Olav, pe atunci prinț moștenitor, și tatăl său, regele Haakon al VII-lea, s-au refugiat în Anglia unde au creat un guvern în exil.

CINE VA FI VIITORUL PREȘEDINTE ?

Costel Pavelescu, Turda. Viitoarele alegeri prezidențiale sînt fixate în Kenya pentru anul 1970. Se presupune că succesorul președintelui Kenyatta va fi tînărul ministru al planificării economice și al dezvoltării, Tom Mboya. Un proiect de lege a succesiunii prezidențiale, dezbătut în prezent, pune însă sub semnul întrebării această evoluție : în forma sa actuală, proiectul prevede ca limită minimă de vîrstă pentru președinte 40 de ani, vîrstă pe care Tom Mboya n-o va atinge pînă în 1970. Observatorii politici consideră că introducerea acestei clauze s-ar putea explica prin resentimente tribale : Mboya provine nu din tribul Kikuyu, care este majoritar în țară, ci din tribul Luo, al doilea în ordinea mărimii.

PRIMUL CONGRES FEMININ

Mariana Vlad, Cluj. După mai multe încercări, nereușite, făcute în anii 1830 și 1848, reprezentantele asociațiilor feminine din lumea întreagă au organizat primul lor congres internațional la Paris, în perioada 21—31 iulie 1878. Organizatorul a fost... un bărbat, Leon Richet. Adunarea a desemnat ca președintă pe doamna Howe Ward din Boston. Dezbaterile congresului — axate pe tema drepturilor femeii în toate domeniile de activitate — s-au desfășurat în șase secții : istorie, pedagogie, economie, morală, legislație și politică. Cuvîntările ținute la congres și concluziile dezbaterilor au fost publicate la noi, în mai multe numere consecutive, de ziarul „Femeia Română" (septembrie-decembrie 1878).

PLANUL DE LA „MAISON ROUGE"

Nicolae Ionescu, Cluj. Planul pus la cale la 12 august 1944 la hotelul „Maison Rouge" din Strasbourg — și despre care se relatează în cartea lui Simon Wiesenthal, „Asasinii printre noi" — prevedea păstrarea și fructificarea fondurilor naziste. Se știe că, pe baza acestui plan, au fost achiziționate 750 de firme străine și au fost plasate sume mari de bani la bănci din Elveția și din alte țări. Detaliile planului au rămas pînă azi secrete. De fapt, nimeni nu știe unde se află banii și cine dirijează utilizarea lor. De curînd, la Ostende s-au reunit 15 reprezentanți ai Rezistenței din diverse țări europene, între care generalul belgian Albert Guerisse, Marie-Madeleine Fourcade (Franța), fostul colonel de stat major german Wolfgang Mueller și alții. Scopul întrunirii a fost definit, după cum urmează, de către belgianul Albert Halain : „Planul de la Strasbourg constituie unul din cele mai formidabile rebusuri financiare ale tuturor timpurilor. Totul a pornit de la un fel de geniu financiar, a cărui existență am bănuit-o întotdeauna, care a prezidat conferința de la «Maison Rouge» și care deține toate secretele. Or, acum l-am reperat. Îi cunoaștem numele și chipul. Trebuie luate anumite măsuri. Iată în ce scop ne-am întrunit".

CANALUL CORINT

Virgil Popa, Craiova. Dimensiunile canalului Corint sînt : 6 300 m lungime, 22 m lățime și 8 m adîncime. Primele lucrări pentru tăierea acestui canal au fost făcute de romani, pe vremea împăratului Nero. Calea navigabilă n-a fost realizată însă decît prin marile lucrări efectuate în perioada 1883—1893. Această rută, deschisă navigației internaționale în vara anului 1893, scurtează cu peste 300 de km distanța dintre porturile Mării Adriatice și Mării Egee. În timpul războiului, canalul a fost închis. În 1949 a fost redat navigației, fiind folosit, bineînțeles, numai de vapoare cu tonaj redus, care se înscriu în limitele lățimii și adîncimii menționate mai sus.

ZIARE ȘI SATELIȚI

Călin Condrat, Timișoara. Problema folosirii sateliților de telecomunicații pentru editarea simultană a unor ziare în mai multe puncte de pe glob se află pentru moment în studiu. În 1956, „The New York Times" a transmis experimental cîteva ediții speciale de la New York la San Francisco, unde se ținea atunci Convenția națională republicană, iar în iunie 1959, „Asahi Shimbun" a început să transmită, sub formă de facsimil, pagini de ziar de la Tokio la Sapporo, dar sateliții de comunicații au fost folosiți pentru prima oară în acest scop abia în octombrie 1967. Ziarul britanic „Daily Express" a transmis atunci, folosind ca stație de releu un satelit, o pagină de ziar la San Juan (Porto Rico). Sistemul facsimilelor, folosit pe scară largă în Australia, Japonia, Uniunea Sovietică, țările scandinave, Anglia și S.U.A., prezintă anumite inconveniente de ordin tehnic. Faptul că nu s-a trecut mai devreme la transmiterea prin intermediul sateliților se explică prin costul ridicat al liniilor de comunicații dintre tipografia centralei ziarului și baza terestră a satelitului.

STATUL SOMALEZ

Nicoleta Popovici, București, Lucian Herșcovici, Iași, D. Mach, Cîmpia Turzii. În reportajul despre Somalia, publicat în nr. 16/1968, se precizează că statul somalez a luat ființă prin contopirea fostelor colonii Somalia Britanică și Somalia Italiană. Somalia Franceză continuă să fie și în prezent o posesiune a Franței. Vă mulțumim pentru atenta sesizare.

BRAIN TRUST, EGGHEAD

V. Chiriac, Pitești. 1) Expresia „brain trust" (trustul creierului) a fost folosită pentru prima oară în politica americană pentru a-i desemna pe consilierii președintelui Franklin Delano Roosevelt. Ea a fost preluată de la cercurile academice, care o foloseau de multă vreme pentru a desemna corpul profesoral al unei facultăți. 2) „Egghead" (cap de ou) este o expresie oarecum disprețuitoare care vizează pe intelectualii activi în viața politică ; ea a pătruns în dicționare abia în 1953. Inițial i-a fost aplicată lui Adlai Stevenson, conținînd probabil și o aluzie ironică la chelia acestuia.

Sergiu Tudorache, comuna Cosmești, județul Galați. Rubrica propusă de dv. nu intră în vederile noastre.

poșta redacției

A FOST PITAGORA FENICIAN ?

Autorul reportajului „Trei zile în Liban", apărut în „Lumea" nr. 13, scrie : „tot fenician, născut la Sidon, inițiat în misterele școlilor din Tyr și Byblos, va fi fost și Pitagora". Această afirmație contravine adevărului istoric, statornicit încă din antichitate de autorii elini, după care originalul filozof — inițiatorul și exegetul principiului filozofic întemeiat pe cifra matematică — s-a născut în insula Samos, din Marea Ionică, cunoscută mai tîrziu sub denumirea de Kefalonia. După unii autori, anul nașterii lui ar fi cam în jurul anului 570 î. e. n., activitatea lui de maximă intensitate desfășurîndu-se între anii 540—500 î. e. n., nu însă pe pămîntul eladic propriu-zis, ci în orașul Kroton, situat în așa-zisa Elada Mare din sudul Italiei, de unde, la sfîrșitul vieții, a fost nevoit să se refugieze în orașul Metapontion, din Lukania de astăzi. Pythagoras a fost, potrivit susținerilor lui Herodot, fiul unui anume Mnesarchos, un băștinaș din insula Samos, a cărei populație străveche era de origine pelasgă. El ar fi avut și un fiu cu numele de Telayges. Nici autorii antici și nici studiile asupra istoriei filozofiei nu ni-l arată pe marele și enigmaticul Pythagoras ca fiind de origine feniciană.

Eugen POPOVICI
București

RĂSPUNSUL AUTORULUI

Am citit cu interes observațiile dv. („Lumea" nr. 16) *pe marginea notelor mele de călătorie în Liban. Vă mulțumesc pentru precizările privind termenul „biblion". În însemnările mele am încercat mereu să sugerez dificultatea delimitărilor dintre* imaginar *(stimulat uneori de orgolii naționale) și* realistoric *în acest pasionat amalgam de civilizații din bazinul răsăritean al Mediteranei. Dovada dificultăților o fac înseși disputele aprinse dintre specialiști, dispute care încep să răstoarne concluzii ce păreau pînă de curînd definitive. Efortul pe care libanezii îl fac astăzi spre a-și elucida propria istorie, într-o optică și cu argumente diferite de cele ale specialiștilor europeni din trecut (a căror obiectivitate este, nu de puține ori, pusă în discuție), ne va mai oferi probabil surprize în legătură cu istoria fenicienilor. Una dintre ele ar putea fi chiar cea pe care o sesizați, în a doua scrisoare a dv., privind originea lui Pitagora.* (Este vorba de a doua scrisoare a cititorului Eugen Popovici, publicată mai sus — n. red.). *Datele la care vă referiți există în majoritatea lucrărilor tipărite ; pe ele am învățat în școli. Aceleași concluzii le veți găsi, de altfel, și în recentul „Dicționar Enciclopedic Român" (vol. III, pag. 763). N-am socotit util să le repet. Dar nu puteam omite că alți istorici, invocînd informații date de Aristoxene, Clement din Alexandria etc., prezintă lucrurile altfel. După ei, născut la Sidon, din părinți tyrieni, Pitagora ar fi fost botezat în apele izvorului lui Adonis de la Afqa, după care părinții săi ar fi emigrat în Samos. La 18 ani s-ar fi întors în țara natală, continuîndu-și studiile la Tyr, Byblos și în alte localități ale Feniciei, ar fi făcut lungi retrageri de meditație în templul de pe muntele Carmel, plecînd ulterior în Egipt și ajungînd apoi în captivitate la Babilon, spre a reveni în Grecia la vîrsta de 56 de ani. N-am socotit necesar să dau referințe bibliografice asupra acestei versiuni în sumarele mele note de călătorie. Ar fi trebuit să fac același lucru cu fiecare nume citat, cu fiecare detaliu, deoarece controverse există nu numai în legătură cu Pitagora (căruia la drept vorbind, cum probabil știți, unii nu ezită să-i pună la îndoială însăși existența, iar alții să-i pună sub semnul întrebării paternitatea ideilor. Unde ar fi ajuns simplele mele note de călătorie dacă intram numai în această controversată istorie pitagoriană ?) Dar discuții există și în legătură cu originea greacă sau feniciană a lui Tales, și în legătură cu ascendența moklosiană a teoriei atomiste a lui Democrit, și în legătură cu majoritatea miturilor ș.a.m.d. N-am avut intenția să intru în aceste dispute și nici măcar să le evoc întotdeauna existența ; m-am rezumat să sugerez, prin formulări, semnele de întrebare care apar în legătură cu unele cunoștințe pe care le aveam cu toții pînă acum. În felul acesta vă puteți explica și formularea „tot fenician va fi fost și Pitagora", ceea ce nu reprezintă o adeziune necondiționată (aș fi scris atunci : „a fost") la teza unor istorici libanezi contemporani. Regret cînd constat că nuanțele n-au părut suficient de clare tuturor cititorilor. Vina trebuie atribuită, firește, autorului. Încă o dată, vă mulțumesc.*

Costin MURGESCU

FIUL LUI DUTSCHKE

Alexandru Rădulescu, București. 1) Rudi Dutschke are 28 de ani și este căsătorit cu tînăra americană Gretchen Klotz, din Chicago, care a studiat teologia. Au un fiu de trei luni, Hosea Che, numit astfel după profetul Iosua din Vechiul Testament și după Ernesto Che Guevara. 2) Într-adevăr, Averell Harriman a participat la tratativele de la Geneva din 1962, care au avut ca rezultat instalarea unui guvern tripartit în Laos. Cyrus Vance, desemnat ca principal consilier al lui Harriman în tratativele preliminare cu R. D. Vietnam, a îndeplinit funcții de mediere în 1967, în diferendul greco-turc referitor la Cipru și, anterior, în Panama și Republica Dominicană.

Ion Constantin, Brăila. Deși sînt foarte puține șanse să fie vorba de un veritabil „Guarnieri", credem că, pentru a vă edifica definitiv, merită să vă deplasați la București și să solicitați opinia specialiștilor de la Conservatorul „Ciprian Porumbescu".

Marcel Zoican, Buzău. În legătură cu starea actuală a lui Joseph Kennedy, vedeți răspunsul dat în nr. 17/1968 cititorului Gheorghe Luxandra.

Christian Dumitrescu, București. După cum am explicat și altor cititori, spațiul „Poștei redacției" nu ne permite să extindem discuția despre viața și activitatea prim-miniștrilor dintre cele două războaie.

Prof. Milica Mocanu, comuna Bălușești, județul Neamț. Partidul Comunist din S.U.A. s-a pronunțat întotdeauna în mod hotărît împotriva agresiunii Statelor Unite în Vietnam.

V. Chelaru, Turnu Măgurele. Perspectiva la care vă referiți este foarte îndepărtată. Se presupune totuși că primele uzine instalate de om pe Lună vor fi destinate obținerii de metale chimic pure. Producerea unor asemenea metale nu se poate realiza decît în vid. E de menționat însă că, după cum a subliniat Evghenii Savițki, cunoscut om de știință sovietic, într-un raport adresat Academiei de Științe a U.R.S.S., „prețul vidului este monstruos de ridicat pe Pămînt". Pe Lună, lipsa atmosferei ar face mult mai ușoară obținerea vidului absolut. Metalele chimic pure au o duritate, plasticitate și conductibilitate mult superioare celor ale metalelor obișnuite, ceea ce le face să fie extrem de necesare pentru construirea instrumentelor foarte sensibile, necesare în regiunile polare și în spațiul cosmic. Cea mai importantă performanță realizată pînă acum în această direcție aparține unor chimiști din Siberia care, printr-o nouă metodă de cataliză, au obținut 200 grame de aur cu numai 0,0001 la sută impurități. Se va încerca aplicarea aceleiași metode pentru producerea de nichel, cobalt și platină.

Aurel Soporan, Cîmpia Turzii. Există de obicei un secretariat special care rezolvă aceste probleme.

ZGÎRIE-NORI ÎN AUSTRALIA

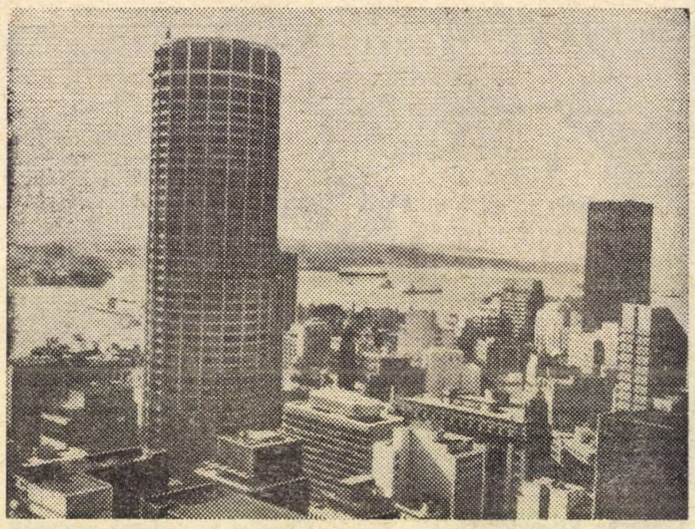

Const. Lungu, București. Cea mai înaltă clădire de pe continentul australian a fost dată recent în folosință la Sydney. Este un imobil-turn de 180 de metri (50 de etaje), construit din beton armat. Ultimul etaj al clădirii e rezervat unui restaurant „rotativ", care face o tură completă în 60 de minute. Primele patru nivele — parterul și trei etaje — sînt destinate comerțului, iar următoarele etaje adăpostesc numai birouri.

lumea

săptămînal de politică externă editat de
Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România
Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

16 corpuri cu diferite utilități asamblabile în funcție de spațiu sau dorință.

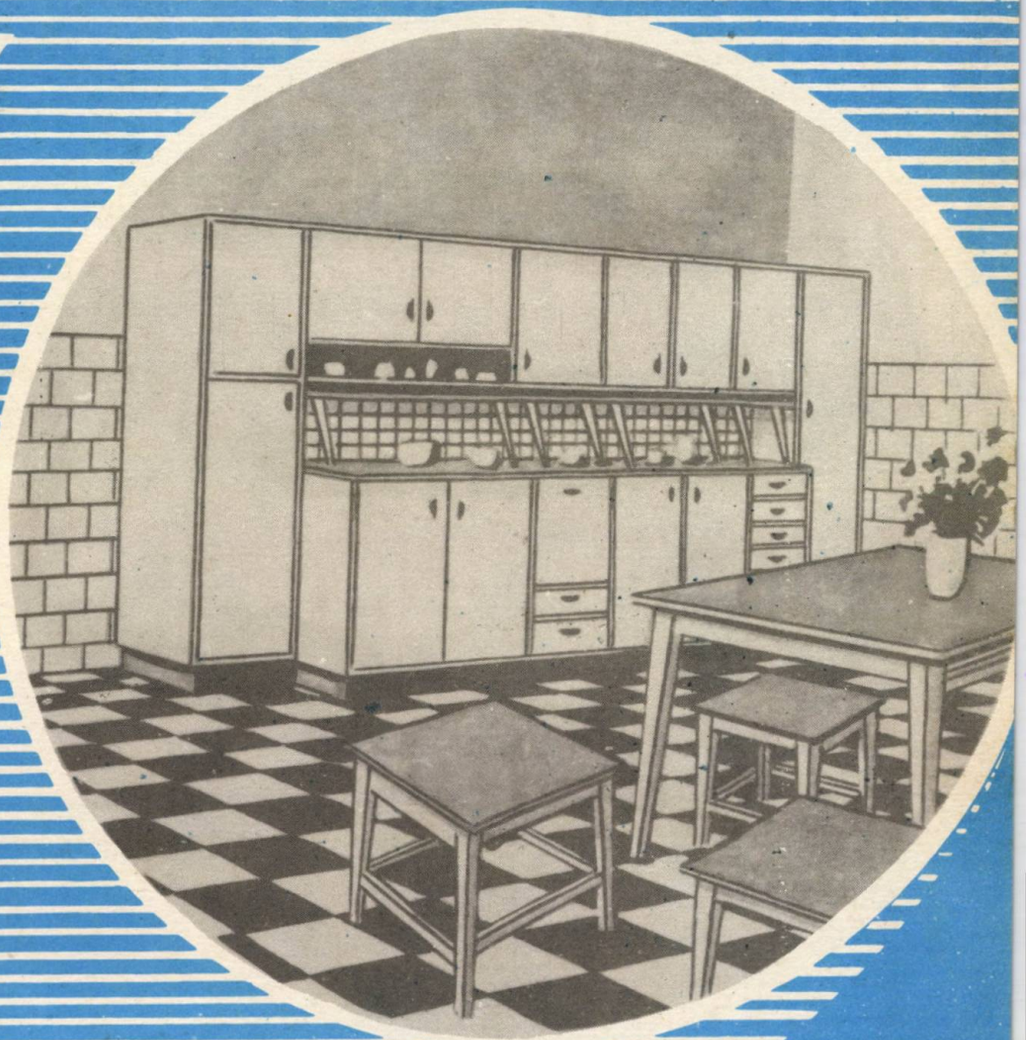

bucătăria modul

Doriți să înzestrați apartamentul dv. cu o bucătărie modernă ?

Bucătăria MODUL realizată de Întreprinderile Ministerului Economiei Forestiere răspunde tuturor exigențelor funcționale și estetice. Se poate livra în ansamblu — 16 corpuri componente cu utilități diferite, masă și trei scaune suprapozabile — sau în piese separate, după dorința dv. Prin simpla alăturare și suprapunere a corpurilor componente se pot realiza diferite combinații ale garniturii MODUL, corespunzătoare spațiului destinat bucătăriei. Prețurile de vînzare ale corpurilor componente oscilează între 214 lei și 706 lei. Prețul de vînzare al mesei este de lei 161 iar al celor trei scaune suprapozabile lei 139.

COMBINATUL „1 MAI“ SATU MARE

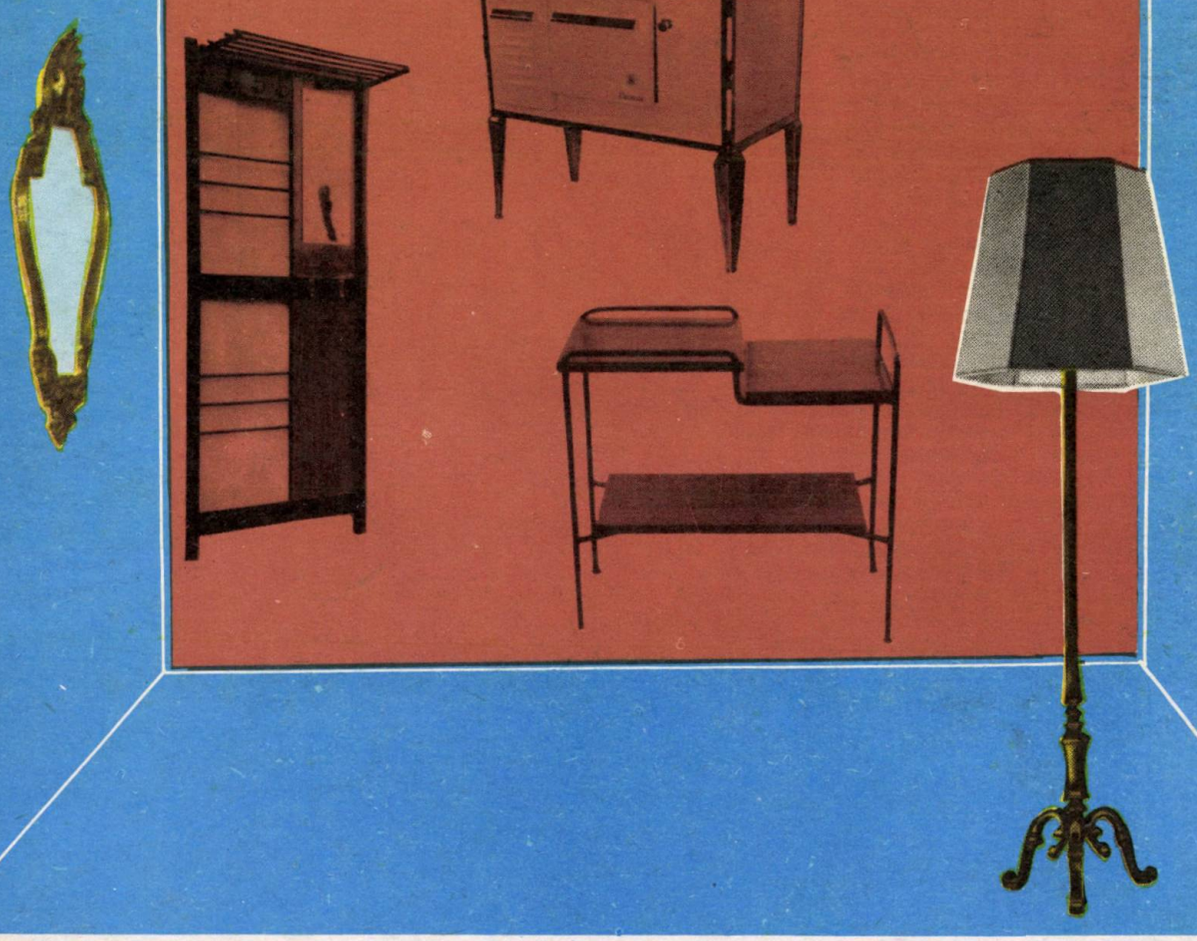

Oferă prin magazinele de specialitate :

- *mașina de gătit tip „Casnica“*
- *fotolii tip „Someș“*
- *cuiere de perete tip „Marina“*
- *stative de flori*

Întreprinderea mai produce mobilier pentru birouri, laboratoare, școli, cămine, precum și mobilier tehnologic pentru industria ușoară, chimică, alimentară și metalurgică

Lei 2

1 MAI

Corespondențe speciale de la trimișii noștri
PARIS
AMSTERDAM
BELGRAD
TEHERAN

19
marți 30 aprilie
1968

lumea

Un aspect al oficiului comercial românesc la a 8-a ediţie a Tîrgului internaţional de la Osaka (Japonia). Printre exponatele româneşti figurează conductori electrici, produse metalice neferoase, produse chimice, mobilă, produse ale industriei alimentare etc.

Tineri din Essen (R.F.G.) au organizat pe străzile oraşului o demonstraţie de protest împotriva continuării agresiunii S.U.A. în Vietnam.

Lausanne. Reuniunea forului executiv al Comitetului Olimpic Internaţional, care a hotărît recent să recomande celor 71 de ţări membre ale Comitetului ca, în semn de protest împotriva politicii de apartheid, invitaţia lansată anterior Republicii Sud-Africane de a participa la Jocurile Olimpice din Mexico să fie retrasă.

lumea

Nr. 19 (236) 30 APRILIE 1968

sumar

3 Înaltă răspundere pentru destinele națiunii, pentru cauza socialismului și păcii.

ARTICOLE ȘI CORESPONDENȚE

6 Dialectica înnoirii. *Eugen Pop.*

8 Corespondență din *Paris*. „Bătălia Halelor". *Fiorica Șelmaru.*

9. Afinități. *Wladimir d'Ormesson.*

11 Corespondență din *Dakar*. Sesiunea de primăvară a Uniunii Interparlamentare. *Ion Stoichici.*

12 R.A.U. Actualitate politică. *Rodica Georgescu.*

14 Corespondență din *Teheran*. Drepturile omului și etica vieții internaționale. *Cristian Popișteanu.*

15 *Prințesa ASHRAF PAHLAVI, președintele Conferinței internaționale pentru drepturile omului,* despre semnificația Conferinței de la Teheran.

18 Corespondență din *Belgrad*. Obiective ale politicii externe. *Felicia Antip.*

24 Al doilea Dallas. *Oriana Fallaci.*

REPORTAJ PE GLOB

16 Țara de sub ape. *George Serafin.*

SERIAL

20 Istoria bombei atomice (11)

22 CRONICĂ SECUNDARĂ. *Radu Cosașu.*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27—30 The New York Times, La Tribune de Genève, International Herald Tribune, Le Monde, Clarin.

PROFIL

30 PIERRE ELLIOTT TRUDEAU, prim-ministru al Canadei.

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr

ÎNALTĂ RĂSPUNDERE PENTRU DESTINELE NAȚIUNII, PENTRU CAUZA SOCIALISMULUI ȘI PĂCII

pag. 3

Interviu cu ASHRAF PAHLAVI

președintele Conferinței internaționale pentru drepturile omului

pag. 15

AFINITĂȚI

de WLADIMIR D'ORMESSON
membru al Academiei Franceze

pag. 9

Reportaj pe glob

ȚARA DE SUB APE

pag. 16

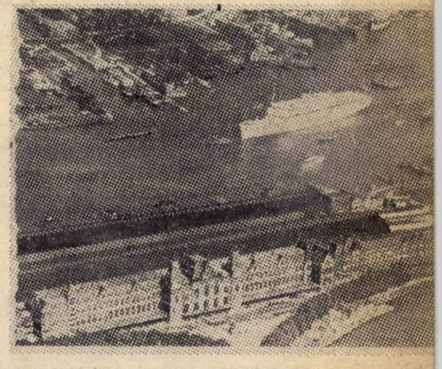

AL DOILEA DALLAS

Filmul asasinării lui Martin Luther King

pag. 24

Reportaje de la corespondenții și trimișii speciali ai revistei „Lumea" la

PARIS ● TEHERAN
BELGRAD ● DAKAR

HOTĂRÎREA

Plenarei C.C. al P.C.R. cu privire la unele probleme actuale ale activităţii internaţionale a Partidului Comunist Român

Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român a examinat unele probleme actuale ale activităţii internaţionale a partidului.

1. Luînd cunoştinţă de desfăşurarea Consfătuirii de la Sofia, din zilele de 6—7 martie 1968, a Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varşovia de prietenie, colaborare şi asistenţă mutuală, plenara şi-a exprimat deplina adeziune faţă de poziţia delegaţiei române şi a aprobat în unanimitate activitatea acesteia în cadrul consfătuirii.

În legătură cu Declaraţia adoptată la Consfătuire privind războiul din Vietnam, plenara a subliniat ameninţarea gravă la adresa păcii pe care o creează extinderea agresiunii imperialiste americane, a relevat succesele obţinute de poporul vietnamez şi a reafirmat solidaritatea Partidului Comunist Român cu cauza dreaptă a acestuia, hotărîrea poporului român de a-i acorda şi în viitor întregul sprijin frăţesc, internaţionalist, în lupta eroică pentru libertatea patriei sale. C.C. al P.C.R. consideră că S.U.A. trebuie să înceteze imediat, necondiţionat şi definitiv bombardamentele, ca şi celelalte acte de război împotriva R.D. Vietnam, să renunţe la tergiversări şi să treacă neîntîrziat la contactele preliminare cu reprezentanţii R. D. Vietnam. Numai în acest fel se vor crea condiţii pentru începerea tratativelor, spre a se face paşi înainte spre reglementarea pe cale paşnică a conflictului, corespunzător intereselor păcii şi voinţei opiniei publice mondiale. Soluţionarea pe baze trainice a problemei vietnameze impune încetarea agresiunii americane, retragerea trupelor S.U.A. şi ale aliaţilor lor din Vietnamul de sud, respectarea dreptului sacru al poporului vietnamez de a-şi hotărî singur soarta, fără nici un amestec din afară.

În legătură cu problema neproliferării armelor nucleare, discutată de asemenea la Consfătuirea de la Sofia, plenara a reconfirmat poziţia partidului şi a guvernului român care, militînd cu hotărîre pentru înfăptuirea dezarmării nucleare, pentru lichidarea armelor atomice, a stocurilor existente şi încetarea producţiei unor asemenea arme — cale sigură de eliminare definitivă a primejdiilor grave ce planează asupra omenirii — se pronunţă totodată pentru măsuri cu caracter parţial, tranzitoriu, între care şi încheierea unui tratat de neproliferare.

Faptul pozitiv că proiectul de tratat supus dezbaterii conferinţei de la Geneva a cunoscut îmbunătăţiri prin includerea unora dintre propunerile prezentate de diferitele state participante, inclusiv Republica Socialistă România, demonstrează justeţea şi utilitatea eforturilor întreprinse pentru elaborarea unui tratat care să răspundă în cît mai mare măsură intereselor păcii şi securităţii internaţionale. Plenara consideră că este necesară îmbunătăţirea în continuare a proiectului de tratat supus discuţiei Adunării Generale a O.N.U., îndeosebi pentru ca acesta să asigure paşi concreţi către dezarmarea nucleară, să confere garanţii de securitate statelor ce renunţă la procurarea armei atomice, să nu împiedice sub nici o formă desfăşurarea nestînjenită a cercetărilor ştiinţifice şi folosirea în scopuri paşnice a energiei atomice de către toate ţările, în condiţiile unui control echitabil.

Plenara îşi exprimă întregul său acord faţă de poziţia delegaţiei române, care a acţionat potrivit mandatului încredinţat de Comitetul Central spre a se aduce îmbunătăţirile necesare proiectului de tratat şi, în consecinţă, nu s-a angajat în Comitetul Politic Consultativ la aprobarea proiectului în forma sa actuală, urmînd ca în această problemă să se ia hotărîri, la momentul cuvenit, de către partidul şi guvernul ţării.

C.C. al P.C.R. subliniază că România se pronunţă pentru Tratatul de neproliferare a armelor nucleare. În acelaşi timp, C.C. al P.C.R. consideră neapărat necesar să fie depuse în continuare noi eforturi pentru îmbunătăţirea acestui tratat, manifestîndu-se spirit de înţelegere reciprocă, receptivitate faţă de diversele propuneri şi observaţii, încît să se realizeze un tratat care să poată întruni o cît mai largă acceptare internaţională, să devină un instrument cît mai eficient împotriva pericolului atomic, iar adoptarea sa să ducă la dezvoltarea încrederii şi colaborării între popoare.

2. Plenara C.C. al P.C.R. a luat cunoştinţă de faptul că la întîlnirea de la Dresda, din 23 martie, a reprezentanţilor partidelor comuniste şi muncitoreşti şi ai guvernelor dintr-un şir de ţări membre ale C.A.E.R. şi ale Tratatului de la Varşovia — întîlnire la care P.C.R. nu a fost invitat să participe — au fost dezbătute probleme privind nemijlocit aceste organisme din care România face parte de la fondarea lor.

Recunoscînd dreptul firesc al oricăror partide frăţeşti de a se întîlni şi discuta între ele subiecte care le interesează, plenara consideră că punerea în discuţie a problemelor privind activitatea C.A.E.R. şi a Tratatului de la Varşovia de către numai o parte a statelor membre şi în mod separat nu este de natură să contribuie la întărirea acestor organisme.

C.C. al P.C.R. subliniază necesitatea ca orice probleme care privesc activitatea Consiliului de Ajutor Economic Reciproc şi Organizaţia Tratatului de la Varşovia să fie dezbătute cu participarea statelor membre, conform cerinţelor elementare de colaborare pe bazele egalităţii şi încrederii reciproce.

3. Plenara C.C. al P.C.R. a luat cunoştinţă de invitaţia ce a fost adresată Partidului Comunist Român de a participa la lucrările comisiei convocate la Budapesta în vederea pregătirii unei consfătuiri internaţionale a partidelor comuniste şi muncitoreşti.

Pronunţîndu-se în mod consecvent pentru o consfătuire internaţională care să aducă o contribuţie reală la normalizarea relaţiilor şi întărirea unităţii partidelor comuniste şi muncitoreşti, C.C. al P.C.R. consideră că pentru aceasta este de cea mai mare importanţă ca în organizarea consfătuirii să se pornească de la respectarea principiilor de bază ale relaţiilor dintre partide, principiile independenţei, egalităţii şi neamestecului în treburile interne ale altor partide, de la respectarea părerilor şi dreptului fiecărui partid de a-şi elabora de sine stătător politica internă şi externă.

Plenara reafirmă însemnătatea hotărîtoare a principiului de a nu se pune în discuţie, sub nici o formă, activitatea sau linia politică internă şi internaţională a vreunui partid frăţesc, prezent ori nu la consfătuirea internaţională sau la lucrările pregătitoare. Experienţa, inclusiv modul în care s-a desfăşurat recenta întîlnire consultativă de la Budapesta, au confirmat încă o dată că practica criticării, blamării sau etichetării partidelor în cadrul reuniunilor internaţionale nu poate decît să împiedice desfăşurarea unui schimb liber, democratic, de păreri între partide, să ducă la înrăutăţirea relaţiilor dintre ele, să genereze noi surse de polemici ascuţite şi să adauge noi elemente de suspiciune şi încordare, contrar intereselor cauzei unităţii.

Avînd în vedere aceste considerente şi în legătură cu invitaţia adresată P.C.R. de a-şi trimite reprezentanţi la lucrările comisiei pregătitoare, plenara apreciază că problema participării ar putea fi luată în considerare numai în cazul unei înţelegeri prealabile sau al unui acord iniţial, cu caracter public, al partidelor comuniste şi muncitoreşti că în cadrul comisiei pregătitoare, cît şi la proiectata consfătuire internaţională nu se va pune în discuţie, sub nici o formă, politica internă sau internaţională a vreunui partid, prezent ori nu la aceste întîlniri.

În acest deziderat — despre care Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Socialist Ungar ce găzduieşte lucrările comisiei pregătitoare a fost informat la timpul respectiv — Partidul Comunist Român vede o premisă esenţială pentru crearea unui climat favorabil normalizării relaţiilor dintre partidele comuniste, pentru înlăturarea rezervelor manifestate de diferite partide faţă de participarea la proiectata consfătuire internaţională.

Plenara exprimă voinţa P.C.R. care, pronunţîndu-se consecvent pentru acţiuni de întărire a colaborării şi unităţii dintre partidele comuniste şi muncitoreşti, se declară gata să discute, în cadrul unor consultări bi sau multilaterale, cu celelalte partide frăţeşti, problemele legate de pregătirea unei consfătuiri internaţionale care să servească intereselor unităţii sub steagul marxism-leninismului şi al internaţionalismului proletar.

În condiţiile actuale ale luptei contra imperialismului este necesar să se facă totul pentru întărirea acestei unităţi, pentru restabilirea unui climat de încredere şi respect reciproc între partide, pentru evitarea a orice ar putea duce la înăsprirea relaţiilor dintre ele şi la agravarea divergenţelor, pentru găsirea unui teren de acţiune comună, practică.

Plenara Comitetului Central exprimă încă o dată hotărîrea fermă a Partidului Comunist Român de a milita în continuare, stăruitor, pentru dezvoltarea unor raporturi frăţeşti cu toate partidele comuniste şi muncitoreşti, pentru îmbunătăţirea atmosferei din mişcarea comunistă internaţională, pentru întărirea unităţii acesteia şi a tuturor forţelor care luptă împotriva imperialismului, pentru cauza socialismului, păcii şi progresului.

Între 22 și 25 aprilie a.c. s-au desfășurat lucrările Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Pe ordinea de zi a Plenarei s-au aflat următoarele probleme :

1. Dezvoltarea învățămîntului de cultură generală, profesional, tehnic și superior în Republica Socialistă România.

2. Cu privire la compoziția partidului, la întărirea continuă a rîndurilor sale și intensificarea activității de educare a comuniștilor.

3. Activitatea organelor și organizațiilor de partid, de stat și obștești privind examinarea și rezolvarea scrisorilor, sesizărilor și cererilor oamenilor muncii.

4. Cu privire la pregătirea de luptă și politică a forțelor armate ale Republicii Socialiste România și la înzestrarea lor cu armament și tehnică militară.

5. Unele probleme actuale ale activității internaționale a Partidului Comunist Român.

6. În legătură cu reabilitarea unor activiști de partid.

La lucrările Plenarei au participat, ca invitați, șefi ai secțiilor C.C. al P.C.R., prim-secretari ai comitetelor județene de partid, miniștri, conducători ai instituțiilor centrale de stat și ai organizațiilor obștești, redactori șefi ai ziarelor centrale. Plenara a adoptat hotărîri corespunzătoare în problemele discutate.

În zilele următoare, au avut loc adunări ale activului de partid din Capitală și din județele țării, în cadrul cărora au fost dezbătute documentele adoptate la Plenară. La aceste adunări au participat membri ai Prezidiului Permanent, membri și membri supleanți ai Comitetului Executiv și secretari ai C.C. al P.C.R. În cadrul acestor adunări a fost exprimată hotărîrea unanimă a comuniștilor și a tuturor oamenilor muncii de a înfăptui neabătut hotărîrile Plenarei C.C. al P.C.R., de a traduce în viață mărețul program de desăvîrșire a construirii socialismului, trasat de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, programul luminos al dezvoltării și înfloririi patriei noastre.

Înaltă răspundere pentru destinele națiunii, pentru cauza socialismului și păcii

Oamenii muncii de pe tot cuprinsul patriei, întregul nostru popor își exprimă cu însuflețire profunda satisfacție și deplina adeziune față de hotărîrile Plenarei C.C. al P.C.R. din 22—25 aprilie a.c., își manifestă încrederea nețărmurită în politica internă și externă a partidului, pusă în slujba intereselor națiunii socialiste române, a înfloririi materiale și spirituale a țării, a promovării consecvente a celor mai nobile idealuri ale omenirii progresiste, a cauzei socialismului și păcii. Ecoul larg al hotărîrilor Plenarei, sentimentele de aprobare totală, de mîndrie față de profunda principialitate partinică, spiritul de responsabilitate și justiție de care este animată întreaga activitate a Partidului Comunist Român, atît pe plan intern cît și pe plan internațional, exprimă încă o dată coeziunea de nezdruncinat a poporului în jurul partidului și al Comitetului său Central, dragostea și încrederea nemărginită cu care națiunea noastră urmează partidul comunist — conducătorul încercat al destinelor României — a cărui politică și întreagă activitate se identifică pe deplin cu năzuințele și interesele supreme ale poporului.

Timp de aproape o jumătate de secol de la crearea sa, Partidul Comunist Român s-a afirmat ca cel mai credincios exponent al aspirațiilor poporului nostru, ca singura forță politică în stare să asigure progresul și prosperitatea patriei noastre, să conducă oamenii muncii pe calea făuririi societății socialiste, să dea viață visurilor celor mai îndrăznețe ale înaintașilor noștri. Drumul glorios străbătut de România în ultimele decenii în toate domeniile vieții economice, sociale și spirituale ca și prezența tot mai activă a țării pe arena internațională sînt indisolubil legate de afirmarea și sporirea continuă a rolului Partidului Comunist Român ca forță conducătoare a societății noastre, de justețea liniei sale generale, întemeiată pe aplicarea creatoare a principiilor fundamentale ale marxism-leninismului potrivit condițiilor istorice, particularităților specifice și tradițiilor naționale ale țării.

Hotărîrile recentei Plenare a C.C. al P.C.R. — care vor exercita o puternică influență pozitivă asupra dezvoltării societății noastre socialiste — exprimă pregnant faptul că Partidul Comunist Român își îndeplinește cu cinste mandatul unanim primit din partea poporului de a conduce destinele țării, misiunea istorică asumată în fața națiunii române. *„Aceste hotărîri* — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea rostită la adunarea activului de partid din Capitală — *demonstrează încă o dată principialitatea și consecvența cu care Comitetul Central al partidului înfăptuiește neabătut linia politică și directivele trasate de Congresul al IX-lea pentru perfecționarea conducerii activității economico-sociale, dezvoltarea continuă a democrației de partid și a democrației socialiste în țara noastră".*

Documentele adoptate de Plenară — rod al gîndirii și înțelepciunii colective — relevă constanța și fermitatea cu care este tradus în viață programul elaborat de partid, de înflorire multilaterală a patriei, de ridicare a României pe cele mai înalte culmi ale pro-

→

gresului material şi spiritual, capacitatea partidului nostru de a adapta formele şi metodele de organizare şi conducere la cerinţele noi impuse de actuala etapă a desăvîrşirii construcţiei socialiste în România, profundul democratism şi umanism ce caracterizează viaţa de partid, de stat şi obştească. Ele sînt o nouă şi convingătoare dovadă a grijii şi răspunderii cu care Comitetul Central al Partidului Comunist Român se preocupă de destinele ţării, a înaltei exigenţe cu care acesta îndeplineşte sarcinile trasate de Congresul al IX-lea şi de Conferinţa Naţională, se manifestă şi acţionează ca organ suprem de conducere a partidului între congrese, dovedesc justeţea încrederii pe care i-au acordat-o partidul şi poporul.

Măsurile adoptate de Plenară cu privire la dezvoltarea şi perfecţionarea învăţămîntului de toate gradele corespund cerinţelor obiective ale noii etape de dezvoltare a societăţii noastre socialiste, necesităţilor procesului de creare a condiţiilor pentru trecerea în viitor la comunism, proces care — o dată cu dezvoltarea forţelor de producţie şi perfecţionarea relaţiilor sociale — impune ridicarea pe un plan superior a nivelului general de cultură al întregului popor, progresul rapid al ştiinţei şi învăţămîntului. În deplină concordanţă cu tradiţiile progresiste ale şcolii româneşti, cu nivelul actual al dezvoltării ştiinţelor, cu necesităţile practice ale operei de edificare socialistă a patriei, aceste măsuri de largă viziune politică vor contribui la ridicarea pe o nouă treaptă a instruirii şi educării generaţiilor de mîine, la creşterea eficienţei şi a valorii educative a procesului de învăţămînt; ele vor face ca şcoala — principal factor de cultură şi civilizaţie — să contribuie într-o măsură mai mare la formarea viitorilor constructori ai socialismului şi comunismului.

Ca rezultat al politicii promovate de partid, al creşterii influenţei şi prestigiului său în masă, al intensei munci politico-organizatorice desfăşurate de organele şi organizaţiile de partid pe baza hotărîrilor Congresului al IX-lea şi ale Conferinţei Naţionale, au crescut continuu rîndurile partidului, expresie a încrederii de care el se bucură în rîndul maselor largi ale celor ce muncesc. Plenara a constatat că organizaţiile de partid, comuniştii îşi îndeplinesc cu cinste misiunea de organizatori şi conducători ai întregii activităţi de perfecţionare şi dezvoltare a societăţii noastre, fiind urmaţi cu hotărîre de masele largi ale poporului, de toţi cetăţenii patriei indiferent de naţionalitate.

Măsurile adoptate de Plenară cu privire la întărirea continuă a rîndurilor partidului şi intensificarea activităţii de educare a comuniştilor sînt menite să asigure creşterea în continuare a rolului conducător al tuturor organizaţiilor de partid şi a capacităţii lor de mobilizare a maselor la înfăptuirea programului de dezvoltare a patriei noastre socialiste. În acelaşi timp, analiza făcută de Plenară activităţii organelor şi organizaţiilor de partid, de stat şi obşteşti privind examinarea şi rezolvarea scrisorilor, sesizărilor şi cererilor oamenilor muncii, hotărîrile adoptate în această problemă exprimă preocuparea permanentă a conducerii partidului nostru pentru adîncirea continuă a democratismului orînduirii noastre socialiste, pentru întărirea continuă a legăturii cu masele — izvor fundamental al forţei partidului.

Măsurile luate de Plenară privind pregătirea de luptă şi politică a forţelor armate ale Republicii Socialiste România şi înzestrarea lor cu armament şi tehnică militară exprimă deosebita grijă şi atenţie pe care partidul o acordă întăririi continue a capacităţii de apărare a ţării, preocuparea sa permanentă pentru ca militarii forţelor noastre armate să fie oricînd gata de a-şi îndeplini cu cinste sarcina sfîntă, încredinţată de partid şi popor, de a apăra pămîntul patriei, cuceririle revoluţionare ale oamenilor muncii, cauza păcii.

Un act de profundă echitate şi dreptate, de înaltă responsabilitate faţă de popor, faţă de cauza socialismului, de grijă şi respect faţă de om îl constituie hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. cu privire la reabilitarea unor activişti de frunte ai partidului. În Hotărîre au fost făcute cunoscute abuzurile şi încălcările flagrante ale celor mai elementare norme de justiţie ale legalităţii socialiste săvîrşite de unele cadre cu munci de răspundere cărora le-a fost străin spiritul de partid, abuzuri şi încălcări care au dus pînă la asasinarea lui Lucreţiu Pătrăşcanu şi Ştefan Foriş, la represaliile împotriva unor cadre de partid. Plenara a condamnat cu toată tăria aceste fapte străine idealurilor socialiste, principiilor partidului comunist, incompatibile cu legalitatea socialistă, cu drepturile constituţionale ale cetăţenilor statului nostru.

Pentru abuzurile şi ilegalităţile care s-au săvîrşit, o răspundere deosebit de mare o au Alexandru Drăghici, ca organizator şi înfăptuitor al acestor acţiuni criminale împotriva activului de partid şi de stat, ca şi Gheorghe Gheorghiu-Dej care a iniţiat şi patronat aceste acţiuni. Avînd în vedere răspunderea directă ce-i revine pentru anchetarea abuzivă şi ilegală a lui Lucreţiu Pătrăşcanu, pentru inducerea în eroare a organelor de conducere ale partidului, în legătură cu învinuirile născocite aduse acestuia ,pentru abuzurile şi măsurile represive împotriva altor activişti ai partidului, Plenara a hotărît scoaterea lui Alexandru Drăghici din Prezidiul Permanent şi din Comitetul Executiv, excluderea lui din Comitetul Central al P.C.R. şi a propus revocarea lui din funcţia de vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri.

Din materialele Comisiei de partid rezultă de asemenea rolul nefast şi răspunderea gravă a lui Iosif Chişinevschi, care s-a ocupat direct de pregătirea şi desfăşurarea procesului lui Lucreţiu Pătrăşcanu, recurgînd la falsuri grosolane şi la încălcarea celor mai elementare norme de justiţie.

Analizînd cauzele care au făcut posibile crimele din acea perioadă, măsurile represive împotriva unor activişti ai partidului, Plenara a atras atenţia asupra faptului că pe atunci în organele de conducere ale Partidului Muncitoresc Român, în Comitetul Central şi în Biroul său Politic erau încălcate normele democraţiei interne de partid, principiile conducerii şi muncii colective. Hotărîri importante privind diferite domenii ale vieţii de stat, economice şi sociale se adoptau fără o analiză aprofundată şi fără o dezbatere colectivă în organele de conducere ale partidului, era întreţinută în mod artificial o atmosferă de suspiciune şi neîncredere faţă de membri ai Comitetului Central, faţă de alte cadre de partid şi de stat, se luau hotărîri lipsite de răspundere privind arestarea şi intentarea de procese împotriva unor activişti de partid şi de stat, fără a exista vreo bază juridică. Asemenea metode au adus mari prejudicii activităţii partidului, au constituit cauza a numeroase abuzuri şi încălcări grave ale legalităţii, a numeroase denaturări ale normelor democraţiei de partid.

Condamnînd cu tărie abuzurile şi nelegiuirile din trecut, analizînd cu seriozitate şi deplină răspundere aceste probleme, făcînd lumină deplină şi dînd la iveală adevărul, Comitetul Central al P.C.R. îşi îndeplineşte cu consecvenţă misiunea încredinţată de Congresul al IX-lea al Partidului de a restabili normele leniniste în viaţa internă de partid, democraţia de partid, democraţia socialistă. Forţa şi vitalitatea partidului nostru comunist constă tocmai în faptul că ştie să analizeze critic şi autocritic propria sa activitate. În acest sens, o mare însemnătate au indicaţiile date de Plenară în sensul de a se trage toate învăţămintele din cele petrecute, pentru ca în viitor să nu se mai poată produce niciodată faptele reprobabile arătate.

Hotărîrile adoptate de Plenara C.C. al P.C.R. în problema reabilitării unor cadre de partid au o deosebită importanţă pentru activitatea partidului şi creşterea rolului său conducător, pentru dezvoltarea continuă a democraţiei de partid şi a democraţiei socialiste, pentru întărirea şi respectarea strictă a legalităţii, crearea celor mai favorabile condiţii în vederea afirmării libere a personalităţii umane — principii de bază ale politicii partidului nostru, ale orînduirii socialiste. Expresie a forţei şi vitalităţii partidului, măsurile adoptate de Comitetul Central sînt de natură să întărească şi mai mult autoritatea şi prestigiul partidului nostru în faţa poporului, unitatea dintre partid şi popor.

Înfăptuind cu consecvenţă programul de dezvoltare a economiei şi cul-

turii socialiste, de înflorire a naţiunii române, de dezvoltare multilaterală a capacităţilor şi talentelor fiecărui cetăţean-membru al societăţii noastre. Partidul Comunist Român, statul nostru, desfăşoară o politică externă activă, profund principială şi în deplină concordanţă cu interesele vitale ale poporului român, ale tuturor forţelor socialismului, ale păcii şi securităţii generale.

România pune în centrul politicii sale externe prietenia, alianţa şi colaborarea frăţească, multilaterală cu toate ţările socialiste, lupta pentru întărirea continuă a forţei şi coeziunii sistemului mondial socialist, a solidarităţii cu toate forţele progresiste, antiimperialiste din lume. În acelaşi timp, ţara noastră dezvoltă şi întăreşte legăturile sale cu celelalte ţări avînd alt sistem social-politic, extinde relaţiile de colaborare prietenească cu ţările în curs de dezvoltare din Asia, Africa şi America Latină, sprijină eforturile lor pentru dezvoltarea de sine stătătoare pe calea independenţei şi progresului. La temelia întregii activităţi internaţionale a partidului şi statului român stă promovarea consecventă şi neabătută a principiilor suveranităţii şi independenţei naţionale, egalităţii depline în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, dreptului sfînt al fiecărui popor de a-şi hotărî singur destinele. Hotărîrile Plenarei C.C. al P.C.R. cu privire la unele probleme actuale ale activităţii internaţionale a P.C.R. exprimă încă o dată poziţiile principiale şi constructive ale partidului nostru în problemele majore ale vieţii internaţionale contemporane, hotărîrea sa fermă de a milita şi în viitor cu toată stăruinţa pentru aşezarea pe baze trainice a relaţiilor dintre ţările socialiste, dintre partidele comuniste şi muncitoreşti, de a contribui în continuare la instaurarea în lume a unei păci durabile, fondată pe echitate şi dreptate, pe principiile dreptului internaţional.

Plenara C.C. al P.C.R. a aprobat în unanimitate activitatea desfăşurată de delegaţia română la lucrările Conferinţei de la Sofia din zilele de 6—7 martie 1968 a Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varşovia.

Hotărîrea Plenarei a subliniat din nou solidaritatea partidului şi întregului popor român cu cauza dreaptă a poporului vietnamez, hotărîrea de a-i acorda şi în viitor întregul sprijin frăţesc, internaţionalist, în lupta împotriva agresiunii imperialiste americane, pentru libertatea patriei sale. Ţara noastră consideră că este absolut necesar ca S.U.A. să înceteze imediat, definitiv şi necondiţionat bombardamentele şi toate actele de război împotriva R. D. Vietnam, să pună capăt oricăror tergiversări şi să treacă neîntîrziat la contactele preliminare cu reprezentanţii R. D. Vietnam în scopul creării condiţiilor pentru începerea unor tratative de pace.

În ce priveşte problema neproliferării armei nucleare, Plenara a reconfirmat poziţia partidului şi guvernului nostru, care — considerînd că singura cale spre eliminarea definitivă a primejdiei unui război termonuclear o constituie lichidarea armelor atomice, a stocurilor existente şi încetarea producţiei acestor arme — se pronunţă, totodată, pentru adoptarea unor măsuri tranzitorii, printre altele, pentru încheierea unui Tratat de neproliferare a armelor nucleare. Ţara noastră militează consecvent pentru încheierea unui Tratat care să corespundă cît mai bine intereselor tuturor popoarelor, să constituie un instrument cît mai eficient împotriva pericolului atomic, să ofere garanţii de securitate statelor ce renunţă la procurarea armei atomice, să nu stînjenească în nici un fel folosirea paşnică a energiei atomice.

Activitatea desfăşurată timp de peste un an în cadrul Comitetului de dezarmare de la Geneva evidenţiază realismul şi utilitatea eforturilor pentru elaborarea unui tratat care să corespundă în cît mai mare măsură intereselor păcii şi securităţii internaţionale ; unele din propunerile de îmbunătăţire a Tratatului prezentate de diferite state, printre care şi Republica Socialistă România, au fost incluse în proiectul actual de Tratat, ceea ce demonstrează posibilitatea efectivă de a se acţiona mai departe în această direcţie. Partidul şi statul nostru consideră necesar să fie depuse în continuare noi eforturi pentru îmbunătăţirea Tratatului şi, în acest scop, să se manifeste toată înţelegerea şi receptivitatea faţă de propunerile şi observaţiile părţilor, astfel încît să se realizeze un Tratat care să poată întruni un cît mai larg consens internaţional.

Aprecierile făcute în Hotărîrea Plenarei privind întîlnirea de la Dresda din 23 martie a.c. a reprezentanţilor partidelor comuniste şi muncitoreşti şi ai guvernelor dintr-un şir de ţări membre ale C.A.E.R. şi ale Tratatului de la Varşovia confirmă grija şi preocuparea conducerii partidului şi ţării noastre pentru dezvoltarea pe baze sănătoase a prieteniei şi alianţei tovărăşeşti cu toate celelalte ţări socialiste, pentru adîncirea continuă a colaborării multilaterale, economice, politice, militare cu toate ţările socialiste, atît în interesul poporului nostru cît şi al cauzei socialismului şi păcii. Aşa cum se ştie, la întîlnirea de la Dresda, unde P.C.R. n-a fost invitat să participe, au fost dezbătute probleme privind nemijlocit activitatea C.A.E.R. şi a Tratatului de la Varşovia, din care România face parte de la fondarea lor. Dar experienţa de pînă acum a demonstrat faptul că asemenea acţiuni, contrare cerinţelor elementare de colaborare pe baza egalităţii şi încrederii reciproce, nu sînt de natură să contribuie la întărirea acestor organisme, la dezvoltarea colaborării şi unităţii ţărilor socialiste.

Partidul nostru a afirmat cu claritate, în repetate rînduri, poziţia sa în ce priveşte problema unei consfătuiri internaţionale a partidelor comuniste şi muncitoreşti, poziţie subliniată încă o dată la recenta Plenară a C.C. al P.C.R. Partidul Comunist Român se pronunţă pentru dezvoltarea contactelor bi şi multilaterale între partide, inclusiv pentru o consfătuire a partidelor comuniste şi muncitoreşti care să aducă o contribuţie reală la întărirea unităţii mişcării comuniste şi muncitoreşti internaţionale. Esenţial este, însă, ca în organizarea şi desfăşurarea unei asemenea consfătuiri să se aibă în vedere şi să se respecte principiile de bază ale relaţiilor dintre partide, independenţa fiecărui partid, egalitatea şi neamestecul în treburile interne ale altor partide, respectarea părerilor şi dreptului fiecărui partid de a-şi elabora de sine stătător politica internă sau externă, să se excludă cu desăvîrşire practica criticării, blamării sau etichetării partidelor, a punerii sub orice formă în discuţie a politicii interne sau internaţionale a vreunui partid.

După părerea partidului nostru, în condiţiile actuale, trebuie să se facă totul pentru a se restabili şi normaliza relaţiile dintre partidele comuniste şi muncitoreşti, pentru evitarea a orice ar putea duce la adăugarea unor noi elemente de încordare, de fricţiuni şi polemică între partide. În legătură cu invitaţia adresată P.C.R. de a-şi trimite reprezentanţii la lucrările Comisiei pregătitoare, Plenara a apreciat că această problemă ar putea fi rezolvată pozitiv numai în cazul unei înţelegeri prealabile sau al unui acord cu caracter public al partidelor comuniste şi muncitoreşti, că în cadrul Comisiei cît şi la proiectata consfătuire internaţională nu va fi pusă în discuţie, sub nici o formă, politica internă sau internaţională a vreunui partid, prezent sau nu la aceste întîlniri. Plenara C.C. al P.C.R. a exprimat încă o dată hotărîrea fermă a partidului nostru de a milita neabătut pentru dezvoltarea unor raporturi frăţeşti cu toate partidele comuniste, pentru întărirea unităţii mişcării comuniste şi a tuturor forţelor frontului antiimperialist, de a-şi îndeplini şi în continuare datoria de detaşament activ al clasei muncitoare internaţionale.

Lucrările şi documentele Plenarei C.C. al P.C.R. din aprilie a.c., — moment de mare însemnătate în viaţa partidului şi a întregului nostru popor, în înfăptuirea hotărîrilor Congresului al IX-lea al partidului şi ale Conferinţei Naţionale — pun în evidenţă, cu o impresionantă forţă, consecvenţa şi spiritul de înaltă răspundere cu care Partidul Comunist Român conduce naţiunea noastră socialistă pe drumul progresului şi civilizaţiei, al înfloririi patriei.

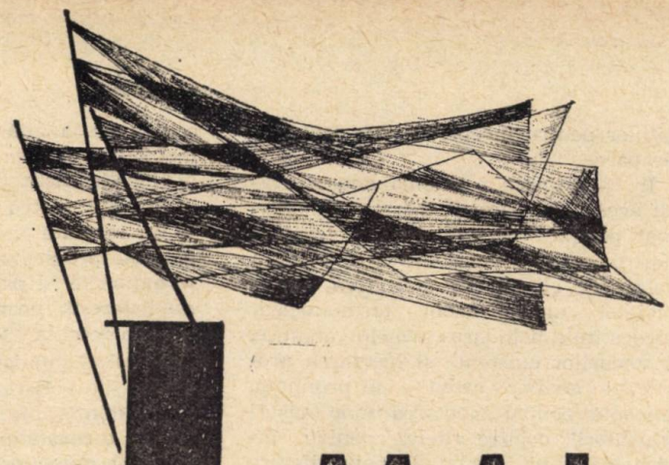

1 MAI

dialectica înnoirii

Sensul în care evoluează istoria i-a preocupat dintotdeauna pe oameni ; nu numai pe istorici și pe cei angajați direct în politică, ci și pe omul simplu care a năzuit să descifreze destinul său și al colectivității în care trăiește, prin raportarea lui la evenimentele generale care puteau să-l influențeze în bine sau în rău. Cu atît mai mult se multiplică astăzi asemenea preocupări pentru viitor, cu cît — în epoca noastră — au crescut într-un ritm nemaiîntîlnit în nici o altă perioadă a dezvoltării societății mijloacele de a îndrepta creația materială și spirituală a omenirii în direcția aspirațiilor de progres și de pace. Procedee și sisteme noi în producția bunurilor necesare societății deschid perspective de nebănuit pentru ușurarea muncii omului și, totodată, pentru creșterea eficienței acesteia ; porțile civilizației au fost deschise de om pentru gigantica energie a atomului, menit să ridice în progresie geometrică posibilitățile de adaptare a naturii la cerințele societății. Dar există și pericolul folosirii acestor cuceriri ale geniului uman și împotriva omului. Zilele trecute, la Tokio s-a prezentat pentru prima oară un film documentar despre efectele catastrofale ale bombei atomice aruncate la Hiroșima, care, în cîteva clipe, a nimicit 200 000 de vieți omenești.

În vremurile noastre acționează forțe uriașe ale dezvoltării progresiste, dar totodată, se manifestă și recrudescența acelor forțe, legate de existența imperialismului, care se împotrivesc transformărilor înnoitoare. În această evoluție complexă, deseori contradictorie, la întrebarea : care sînt forțele precumpănitoare în ciocnirea dintre progres și reacțiune ? — se pot da și răspunsuri subiective, dar analiza profundă a realităților istoriei ferește de aprecieri nefondate și reliefează tendințele obiective ale dezvoltării contemporane. În oglinda istoriei, epoca noastră apare ca epoca unor transformări social-politice fără precedent, în care forțele componente ale mișcărilor antiimperialiste își dovedesc tot mai mult superioritatea. O asemenea apreciere se întemeiază nu numai pe argumente statistice ale creșterii cantitative a forțelor progresului, dar, totodată, pe *capacitatea lor de a deschide drumuri noi în dezvoltarea omenirii.*

1 Mai — ziua solidarității internaționale a oamenilor muncii de pretutindeni, prilejuiește, și anul acesta, demonstrarea vitalității forțelor progresiste, a victoriilor obținute de ele în lupta pentru progres și pace, democrație și socialism.

Țările socialiste, unde pentru prima oară clasa muncitoare a devenit clasă conducătoare în stat, au repurtat succese istorice, transformînd în realități practice ideile celei mai înaintate orînduiri din lume. În aceste țări se realizează, astăzi, 40 la sută din producția industrială a lumii, dar superioritatea socialismului, forța lui de atracție asupra mersului înainte al societății constă — cu prioritate — în destinația care se dă valorilor create, în făurirea orînduirii care desființează exploatarea omului de către om, asigură egalitatea în fapt a tuturor membrilor societății, oferindu-le posibilitatea manifestării plenare, multilaterale, a personalității lor.

În dezvoltarea istorică a poporului român, orînduirea socialistă a însemnat profunde transformări revoluționare care au schimbat destinele țării, ridicînd la activitate creatoare, conștientă, întreaga națiune. Identificîndu-se cu aspirațiile și interesele superioare ale poporului, Partidul Comunist Român desfășoară o vastă activitate creatoare în conducerea și organizarea operei complexe de construire a socialismului, în asigurarea unui nivel tot mai înalt al civilizației materiale și culturale din țara noastră. Sfătuindu-se permanent cu masele, partidul comunist își consacră toate energiile dezvoltării marilor succese obținute în dezvoltarea întregii vieți sociale din țara noastră, supune unei critici deschise manifestările greșite sau de inerție, luînd, totodată, măsuri — bazate pe o profundă cunoaștere a realităților — pentru mersul înainte al patriei noastre pe magistrala cea mai largă a progresului contemporan. Lucrările recentei plenare a Comitetului Central al Partidului Comunist Român relevă, cu o puternică forță de convingere, fermitatea și înțelepciunea revoluționară cu care partidul înfăptuiește hotărîrile Congresului al IX-lea al P.C.R., militînd cu pricepere și clarviziune științifică pentru perfecționarea formelor și metodelor de conducere în toate domeniile construcției socialiste. Adeziunea largă la hotărîrile Comitetului Central reafirmă cu putere legătura indisolubilă între popor și partid — expresie a încrederii depline în partidul comuniștilor care se contopește în întregime cu năzuințele poporului, făcînd totul pentru prosperitatea țării, pentru înflorirea patriei socialiste.

Socialismul exercită o influență puternică asupra vieții internaționale și pentru că el oferă baza obiectivă a dezvoltării și consolidării unui nou tip, superior, de relații între națiuni, așezate pe principiile egalității în drepturi, avantajului reciproc și întrajutorării tovărășești, ale respectării independenței și suveranității naționale. Politica Partidului Comunist Român și a guvernului Republicii Socialiste România pornește de la interesele înfloririi țării noastre și de la interesele generale ale socialismului. In acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia că „paralel cu preocuparea pentru problemele multiple ale dezvoltării patriei noastre, partidul și guvernul nostru se preocupă și militează activ pentru rezolvarea problemelor internaționale în spiritul colaborării între popoare, al asigurării păcii. Considerăm că în acest fel ne îndeplinim atît datoria națională față de poporul român, datoria de a-i asigura progresul economic și spiritual, de a-i crea condiții de pace și de colaborare prietenească cu celelalte popoare, cît și o îndatorire internațională de seamă — întărirea solidarității cu țările socialiste, cu comuniștii din toată lumea, cu forțele antiimperialiste, cu toți cei care se pronunță pentru pace, pentru progres social. În felul acesta ne manifestăm ca un detașament activ în marele front al forțelor progresului și păcii din întreaga lume".

Desfășurarea mutațiilor și transformărilor revoluționare din lumea contemporană este strîns legată de lupta revoluționară a clasei muncitoare — forța cea mai înaintată a societății.

Rolul deschizător de drumuri al clasei muncitoare în dezvoltarea societății se exprimă atît prin sporirea rîndurilor sale (numărul muncitorilor din toate țările lumii se ridică la circa 500 de milioane), cît, mai ales, prin capacitatea ei de a organiza mase populare largi în lupta pentru pace, democrație și progres social.

Partidele comuniste — detașamentele de avangardă ale clasei muncitoare —

și-au sporit permanent rîndurile, manifestîndu-se ca forță activă în lupta pentru progres social, pentru drepturi și libertăți democratice, pentru independența națională. Dacă în 1928 numărul de membri ai partidelor comuniste era de 1 680 000, în 1967 el se cifra la 50 de milioane. Numai în ultimii 25 de ani, activul partidelor comuniste a crescut de circa 10 ori.

În numeroase țări capitaliste continuă să se desfășoare ample lupte revendicative ale oamenilor muncii. Bilanțul mișcării greviste constituie unul din indiciile sintetice ale conflictelor sociale în lumea capitalistă. În 1965, la acțiunile greviste din țările capitaliste dezvoltate au participat 20 de milioane de oameni, iar în 1966 — 28 de milioane. Pe ansamblul lumii capitaliste, în perioada 1965—1966 numărul participanților la greve a crescut de la 37 de milioane la 45 de milioane. În 1967 și în primele luni din 1968 s-au înregistrat greve cu caracter național în Statele Unite, Chile, Argentina, Uruguay, Franța, Japonia și în alte țări. Conflictul de muncă din industria cuprului a Statelor Unite a durat șase luni. În Italia, grevele anului 1967, cuprinzînd diferite sectoare ale industriei, au dus la îmbunătățirea prevederilor cu privire la salarii și drepturi sociale din 64 de contracte de muncă, referitoare la 3 milioane de salariați. Anul acesta, în Spania s-au reeditat grevele și demonstrațiile din toamna anului trecut pentru libertatea organizării în sindicate autentice.

În luptele sociale se realizează deseori unitatea de acțiune a comuniștilor și socialiștilor, se obțin progrese în formularea unor platforme de revendicări comune ale sindicatelor de diferite orientări. Recent, în Franța a avut loc un eveniment deosebit de important pentru dezvoltarea unității de acțiune a oamenilor muncii: pentru prima oară, după război, toate centralele sindicale au căzut de acord asupra unei poziții comune în tratativele cu „Consiliul național al patronatului", referitoare la încheierea unui acord cu privire la îndemnizația pentru șomaj parțial.

Mișcările sociale care determină progresul istoric iau forme variate, multiple, corespunzătoare condițiilor concrete și configurației raportului de forțe din fiecare țară.

Desfășurarea luptelor sociale din țările capitaliste scoate în evidență lărgirea bazei de masă a acestora. Alături de oamenii muncii din industrie, mișcarea revendicativă cuprinde, în numeroase cazuri, și alte pături ale populației — țărani, studenți, funcționari, intelectuali. Grevele și demonstrațiile studențești cu caracter politic, care au avut loc în Spania și Italia, luptele țărănești pentru reforma agrară care se desfășoară în numeroase țări latino-americane, acțiunile antipatronale organizate de sindicate ale funcționarilor (Franța, S.U.A., Uruguay), opțiunile în favoarea dreptății sociale, manifestate de cercuri clericale cu vederi progresiste din Brazilia, Columbia și alte țări, reprezintă doar cîteva fațete ale participării sociale tot mai largi la mișcările revendicative din țările capitaliste.

În direcția înnoirilor social-politice acționează mișcările de eliberare națională. Apariția unui număr de 70 de state noi pe harta politică a lumii — rezultat al desprinderii unui miliard și jumătate de oameni din robia colonială — are o marcată înrîurire asupra relațiilor internaționale și a ponderii pe care o dobîndește în cadrul acestora afirmarea aspirațiilor legate de o dezvoltare politică și economică independentă.

Participarea noilor națiuni la creația istorică, desfășurarea energiilor a zeci de popoare, eliberate de sub opresiune colonialistă, la lupta pentru progres economic și social, pentru consolidarea independenței naționale, evidențiază unul din cele mai importante procese obiective în dezvoltarea actuală a societății omenești.

Lupta împotriva efectelor exploatării neocolonialiste — pe calea efortului propriu în dezvoltarea unor economii independente, sprijinite de o cooperare internațională echitabilă — reprezintă domeniul principal al luptei antiimperialiste în multe țări aflate în curs de dezvoltare (Algeria, R.A.U., Iran, Chile, Tunisia, Mali). Pozițiile constructive în politica internațională a unui număr important de țări în curs de dezvoltare reliefează înțelegerea necesității de a conjuga eforturile pentru dezvoltare cu eforturile pentru crearea unui climat internațional în care construcția pașnică și cooperarea între state să se poată manifesta din plin.

Existența și dinamismul unor forțe uriașe ale progresului creează în mod obiectiv un larg front mondial antiimperialist, cuprinzînd și numeroase mișcări democratice și progresiste, diferite pături și categorii sociale ale căror interese și opțiuni politice vin în contradicție cu cele ale cercurilor reacționare imperialiste.

Pe fundalul acestor realități noi ale lumii contemporane se grefează manifestarea pe o scară tot mai largă a unor tendințe noi, sănătoase, în viața internațională. Sporirea contactelor internaționale, dialogul care s-a deschis între țări din diferite regiuni ale lumii — mai ales în Europa — pe principiul respectului și al avantajului reciproc, opțiunile exprimate și la O.N.U., și în relațiile bilaterale dintre state pentru excluderea forței ca instrument de soluționare a litigiilor, înrădăcinarea unor principii de justiție în viața internațională, afirmarea inițiativelor unor state mici și mijlocii în făurirea climatului propice pentru dezvoltarea colaborării între popoare reprezintă acumularea unor procese și fenomene care se înscriu pe orbita dezvoltării raționale a relațiilor interstatale contemporane. Există, însă, și cealaltă față a medaliei. Reacția cercurilor imperialiste ostile destinderii internaționale, potrivnice evoluției progresiste a societății. Cercurile imperialiste atentează la suveranitatea și independența statelor, organizează comploturi, intervenții armate deschise, periclitînd pacea lumii. Războiul de agresiune dus de Statele Unite împotriva poporului vietnamez are repercusiuni negative asupra întregii vieți internaționale, împiedică un curs mai accentuat al normalizării relațiilor dintre state.

Mișcarea de solidaritate cu poporul vietnamez se manifestă în forme și acțiuni variate ; în ultimele săptămîni au avut loc mari marșuri ale păcii („Aldermaston-Londra", Frankfurt pe Main), mitinguri la Caracas și Roma, demonstrații muncitorești la Okinawa, declarații ale unor importante organizații de masă. La recenta sesiune extraordinară a Consiliului General al F.S.M., la care au participat reprezentanți a 43 de centrale sindicale (precum și invitați din partea altor 41 de centrale), a fost adoptat un apel către muncitorii și membrii de sindicat din întreaga lume cărora li se cere să facă „din ziua de 1 Mai 1968 o măreață zi de solidaritate internațională cu poporul vietnamez".

Statele Unite au ajuns cu războiul din Vietnam într-o fază în care motivarea acestui război în fața poporului american însuși a ajuns imposibilă. În acest sens — scria ziarul „Wall Street Journal" — „poporul american ar trebui să se pregătească să accepte, dacă nu a și făcut-o, perspectiva ca întregul efort din Vietnam să fie condamnat".

Concluzii de acest gen privind necesitatea reevaluării unor practici anacronice reprezintă, în fapt, efectul luptei forțelor sociale largi, atașate păcii și progresului, înrîurirea factorilor noi din contextul internațional asupra desfășurării evenimentelor. O asemenea reevaluare a politicii imperialiste au trebuit să facă S.U.A. și în anumite direcții ale politicii lor față de țările latino-americane. Eșecul proiectului forțelor militare interamericane — prin care se urmărea înființarea unei armate supranaționale cu menire intervenționistă — constituie un important succes al luptei duse de țările latino-americane pentru apărarea suveranității și independenței naționale.

Afirmarea crescîndă a forțelor socialismului, păcii și progresului, sporirea capacității acestor forțe de a influența dezvoltarea societății contemporane reprezintă fenomene ireversibile ale înnoirii istorice. Existența și dinamica ascendentă a unor uriașe forțe sociale, a unor mișcări de masă fără precedent în istorie, reprezintă baza obiectivă a unirii tuturor acestor forțe în lupta antiimperialistă.

Întărirea unității forțelor progresiste, solidaritatea forțelor antiimperialiste din lumea întreagă sînt indispensabile pentru obținerea de noi victorii în lupta pentru eliberarea națională și socială. Unitatea frontului antiimperialist este o condiție esențială pentru înfrîngerea obstacolelor care barează drumul înnoirilor istorice, pentru dejucarea comploturilor reacțiunii și asigurarea păcii.

Profund atașat cauzei socialismului, păcii și cauzei progresului în lumea întreagă, Partidul Comunist Român militează cu perseverență pentru unitatea țărilor socialiste și a partidelor comuniste și muncitorești, a tuturor forțelor antiimperialiste. Acționînd în această direcție, partidul nostru dezvoltă, totodată, legăturile sale cu toate detașamentele clasei muncitoare, cu mișcările democratice și progresiste din țările capitaliste, aducînd o contribuție activă, neobosită la crearea unor condiții favorabile făuririi unui larg și eficient front antiimperialist.

Unitatea indisolubilă dintre politica internă și externă a partidului și statului reflectă țelurile fundamentale ale patriei noastre socialiste — detașament activ al sistemului socialist mondial, al luptei pentru progres și pace în lume.

Fundamentată pe cunoașterea profundă a realităților țării noastre și pe studierea științifică a proceselor și fenomenelor care au loc în viața internațională, politica partidului, a statului nostru conferă sens major muncii, creației materiale și spirituale din țara noastră, aspirației omului spre satisfacția participării la făurirea istoriei.

Eugen POP

De la trimisul nostru la Paris, Florica Șelmaru

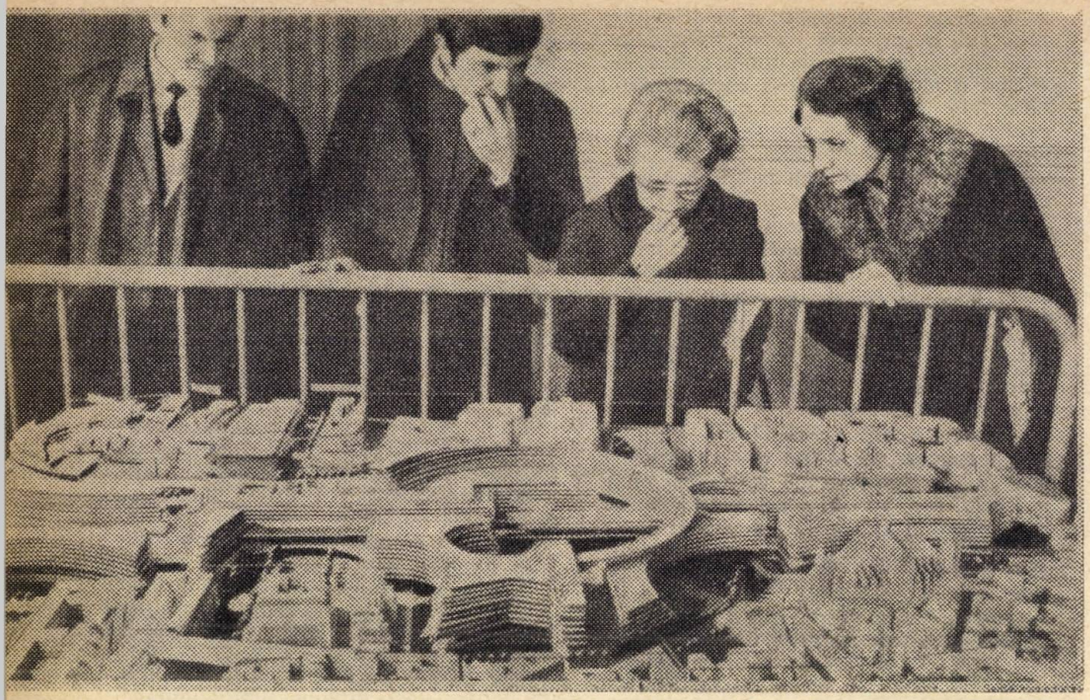

Noile hale, în concepția proiectului Faugeron. Macheta a fost supusă aprecierii parizienilor

„Bătălia Halelor"

În picioare, cu șevaletul instalat pe colțul trotuarului la întretăierea străzilor Berger și Pierre Lescot, pictorița lucra de zor. N-avea ochi decît pentru o porțiune de stradă care începe lîngă scuarul din jurul vechii fîntîni a inocenților și pentru dreptunghiul de pînză pe care începuseră să apară, într-un colț, frunzișul pomilor scuarului, în celălalt un șir de case înguste, strînse una într-alta, de culori diferite dar aduse la acea intensitate cromatică de patina vremii. Urechi n-avea pictorița pentru nimic și pentru nimeni. Cînd i-am vorbit, mai întîi nici nu m-a auzit...

Scena în sine nu avea nimic singular: sînt nenumărați în Paris pictorii, profesioniști sau nu, pe care îi întîlnești fie pe cheiurile Senei, fie în marile grădini, fie în cîte o piațetă, încercînd să fixeze, cu mai mult sau mai puțin har, vibrația unei lumini, emoția unei clipe. Dar femeia cu șevaletul din colțul trotuarului căuta să fixeze nu un sentiment efemer, ci un fragment de peisaj sortit dispariției apropiate — sau poate amîndouă. Cînd în sfîrșit m-a auzit, mi-a spus, continuînd să aplice sîrguincios, în pete mici, culoarea pe pînză și arătînd numai cu bărbia: „Asta nu va mai fi... nici asta... nici asta". Eram în cartierul halelor.

„Pîntecele Parisului" i-a spus Zola, într-o metaforă citată în toate ghidurile turistice, dar la care reporterul nu se îndură să renunțe. Dacă stai o noapte într-unul din nenumăratele „bistro"-uri din vecinătatea enormelor pavilioane și urmărești du-te vino-ul dens al camioanelor care converg din toate străzile înconjurătoare și le blochează, al oamenilor care descarcă și orînduiesc uriașele cantități de mărfuri în interiorul pavilioanelor sau le coboară în pivnițele vaste, ai impresia că asiști la ritualul închinat unui zeu al mîncării, al unui zeu mereu hrănit și mereu flămînd. Sau — pentru că acest ritual nu se desfășoară nici în tăcere, nici în murmure cuvioase — la pregătirea unui pantagruelic ospăț. Proporțiile pe care le-a luat pe măsura dezvoltării orașului nu mai încap însă în cele 34,5 hectare pe care cartierul halelor le ocupă în plin centru, într-un aproximativ patrulater delimitat de bulevardul Sebastopol, strada Rivoli, strada Luvrului și strada Etienne Marcel. În 1950, hotărîrea a fost luată: halele se vor muta în noiembrie 1968. Șoferul unui imens automobil Frigo în curs de descărcare glumea: „Mi-ar fi plăcut ca asta să se întîmple prin anul 2110, de dragul cifrelor rotunde. Un mileniu e ceva. (Halele au fost instalate pe teritoriul lor actual în 1110 — n.n.). Dar, într-adevăr, nu se poate aștepta atît". Anul trecut, cînd „Regina halelor" a remis de 1 Mai președintelui republicii tradiționalul buchet de lăcrămioare, generalul de Gaulle a declarat că această mare schimbare „trebuie să se facă și se va face în cele mai bune condiții".

Halele se vor muta la Rungis (în direcția Orly). În privința aceasta, toată lumea e de acord. Controversele încep acolo unde este vorba de viitorul actualului lor amplasament, una din „insulele" cele mai autentice și cele mai pitorești ale vechiului Paris. În esență, alternativa pe care o pune această operație urbanistică pariziană, cea mai importantă de la restructurarea efectuată de baronul Haussman la începutul veacului trecut, este: a renova cartierul, adică a dărîma clădirile existente (cu excepția cîtorva monumente și opere de artă deosebite) și a construi ceva cu totul nou — sau a restaura, adică a păstra caracterul cartierului renunțîndu-se numai la casele irecuperabile, la cele urîte, reparîndu-le firește pe celelalte, și înzestrîndu-le cu confortul care le lipsește)? Le Corbusier, unul din părinții arhitecturii contemporane, era categoric: străzile, străduțele, casele din hale sînt încîlcite „ca un coș cu raci". Asociația națională pentru protecția clădirilor de artă insista acum, doi ani — cînd cîțiva arhitecți cu tendințe și stiluri diferite fuseseră invitați de către prefectul Senei să pregătească proiecte — ca „studierea noului plan al cartierului halelor să se facă în optica restaurării".

În afară de înclinațiile și preferințele lor de ordin estetic și tehnic, arhitecții mai aveau să țină seama de un complex caiet de sarcini: să respecte în mod obligatoriu 5 ha de spații verzi, să nu prevadă clădiri mai înalte de 30 m, să creeze între 6 400 și 13 500 locuri de parcare pentru automobile, să tindă spre descongestionarea circulației fără a crea noi căi de acces spre cartierul halelor, să construiască un edificiu destinat ministerului de finanțe, o școală de arhitectură, o universitate, o bibliotecă, un teatru, un teren de sport, birouri, spații comerciale și locuințe. Au fost, în prima etapă, discutate de prefectul Senei și Consiliul municipal douăsprezece schițe. După căutarea de noi soluții, s-au cristalizat șase proiecte. Discutate la rîndul lor în februarie-martie, ele au fost expuse, sub formă de machete, la primăria Parisului: „Bătălia halelor a intrat în domeniul public. Este foarte pasionată: oral, vizitatorii polemizează între ei, în scris (există un caiet de impresii), cu autorii proiectelor. Unul scrie „bravo", altul „nu lăsați să fie nimicit centrul Parisului". În general, vizitatorii consideră că majoritatea proiectelor nu acordă destul spațiu locuințelor, dublu inconvenient pentru că, pe de o parte, lipsesc populația de un număr de apartamente

centrale, pe de alta lipsesc cartierul de populație, adică, îl condamnă la neînsuflețire în orele de seară. E, de asemenea, curentă părerea că nu se păstrează îndeajuns caracterul istoric al cartierului și atmosfera lui de autenticitate. Se apreciază însă mult faptul că se acordă răgazurile necesare schimburilor de păreri și căutărilor pentru o lucrare care se va desfășura de-a lungul a 20—30 de ani și își va pune indiscutabil pecetea pe fizionomia de ansamblu a orașului.

După cum se afirmă în presă, două proiecte din cele șase par să fi reținut îndeosebi atenția forurilor oficiale. Unul are drept autor pe arhitectul Jean Faugeron (care a construit pavilionul francez la Montreal). „Arhitectura este mai mult decît un ansamblu de tehnici, este realmente un limbaj, un mijloc de comunicare umană, de cultură ... compoziția pe care am adoptat-o pentru cartierul halelor își propune să atingă acest ideal prin crearea unui ansamblu monumental în care formele, armonizarea elementelor, plastica, spațiul, ritmul să favorizeze, să exalte comunicarea umană". Partizan al liniilor curbe, el a organizat ansamblul în jurul unui nucleu central aproape circular și scobind întregul teritoriu în forma unei cupe cu pante line. Este proiectul care ar fi plăcut mult președintelui de Gaulle și ministrului artelor André Malraux. Proiectul Louis de Marien (arhitectul este cunoscut pentru participarea sa la construcția unuia din „marile ansambluri" pariziene, Main-Montparnasse) recurge dimpotrivă la suprafețe dreptunghiulare, la volume cubice și paralelepipedice, la multiplicarea nivelurilor (jos galerie comercială, sus promenada deschisă). „Am vrut, explica el, să regăsesc vechea noțiune a pieței ca loc de întîlnire și conversație". Proiectul ar fi interesat îndeosebi pe premierul Pompidou și pe ministrul economiei, Michel Debré. Un al treilea nume despre care se vorbește din ce în ce mai mult pe măsură ce în caietul de impresii de la primărie se înmulțesc stăruințele în favoarea restaurării, este acela al arhitectului Claude Charpentier. Proiectul său este cel mai puțin „spectaculos" din toate. Pornind de la premisa ansamblurilor arhitecturale care merită să fie valorificate, concepția sa este „restaurationistă". În asemenea măsură încît macheta înfățișează, desenate la scară, toate fațadele din străzile pe care le consideră demne de a fi conservate, iar clădirile moderne de utilitate publică, cerute prin caietul de sarcini, sînt dispuse cu preocuparea de a nu „strivi" clădirile înconjurătoare. „Restaurarea oferă avantaje sociale, financiare și estetice, insistă Claude Charpentier. O asemenea operație ar permite să nu fie expropriată populația actuală. În plus, lucrările de modernizare pot fi efectuate progresiv și executate în contul proprietarilor, statul suportînd doar cheltuielile de curățire a imobilelor ... "

Pînă în momentul de față nu s-a luat încă nici o hotărîre. O comisie specială va trebui să continue studierea proiectelor în competiție. Va adopta unul din ele? Îl va adopta cerînd modificări? Va propune căutarea unei formule medii între ele? Nu se face nici un pronostic sigur, se emit doar ipoteze. „Bătălia halelor" continuă.

Paris, 29 aprilie

Wladimir d'ORMESSON

membru al Academiei Franceze
președintele Radioteleviziunii franceze

AFINITĂȚI

De cînd am amintiri, am auzit vorbindu-se de prietenia franco-română : tatăl meu era ambasador și am fost crescut în viața diplomatică. Este adevărat că tatăl meu nu a fost niciodată ambasador la București și că, în consecință, nu am trăit în capitala dv. Dar am trăit în această regiune a Europei și am vizitat-o frecvent. În plus, încă din tinerețe, am avut prieteni români. Așa se face că România mi-a fost întotdeauna, dacă îndrăznesc să spun astfel, familiară. Am știut întotdeauna că între ea și Franța existau legături deosebit de calde.

Dacă favoarea de a trăi în România nu ne-a fost dată nici tatălui meu nici mie însumi (deși am devenit și eu diplomat), în schimb fratele meu mai mare, André d'Ormesson, a avut cinstea și fericirea să reprezinte țara noastră în România între 1932 și 1936. Pot adăuga chiar, cu toată sinceritatea, că dintre toate posturile pe care le-a ocupat în cursul unei îndelungate cariere, nici unul nu i-a fost mai drag decît cel din București. Dacă nu aș fi știut încă din copilărie — așa cum tocmai am spus-o — că în România un francez se simte ca acasă, că există între români și francezi atîtea afinități intelectuale și concordanțe de gusturi, aș fi aflat toate acestea de la fratele meu. Din nefericire, el nu mai trăiește de zece ani. Altminteri, el ar fi fost cel care ar fi scris acest articol și ar fi făcut-o cu toată dragostea.

Spiritul românilor este sprinten, așa cum este cred și al nostru. Și unii și alții atribuim același preț valorilor spiritului, și unii și alții avem sentimente similare în fața problemelor omenești. Plasați, unii și ceilalți, în puncte diferite ale bătrînei noastre Europe, reprezentăm forțe intelectuale asemănătoare, îndeplinim funcții analoge. Un fapt îmi pare să ilustreze perfect această concordanță. În propria mea generație am cunoscut trei personalități, de origine română, care au fost și sînt

→

1934. Nicolae Titulescu și Louis Barthou la București

foarte mari scriitori francezi. Anna de Noailles, din familia Brîncoveanu, este una din cele mai mari poete de limbă franceză și ea a adus în literatura noastră poetică o tonalitate cu totul proprie. Elena Văcărescu a fost, de asemenea, un talentat poet de limbă franceză. În sfîrșit, Martha Bibescu, născută Lahovary, a scris în limba noastră romane, povestiri, eseuri, memorii, care i-au adus un strălucit renume. Academia Franceză i-a atribuit cele mai înalte recompense ale sale.

Cînd se cunoaște importanța pe care noi, francezii, o atribuim operelor spiritului, se pot măsura sentimentele de admirație și de gratitudine pe care le purtăm unei națiuni care, dîndu-ne mari autori, a îmbogățit patrimoniul nostru intelectual. Caut să văd dacă acest caz există și în privința altor țări (în afară de acelea care au o parte din populație francofonă, cum sînt Belgia, Elveția și Canada) și nu găsesc. N-am avut deci dreptate să spun că legăturile culturale franco-române oferă ceva excepțional ?

Excepțional și binefăcător ! Tot ce îmbogățește domeniul spiritului este pentru om o binefacere. Din acest motiv, purtăm un viu interes literaturii române contemporane. Sîntem fericiți știind că mișcarea literară este în plină desfășurare în România ; că această țară este bogată în poeți și romancieri. Salutăm din inimă autori al căror talent îl cunoaștem, ca Tudor Arghezi — fiu spiritual al lui Eminescu — Lucian Blaga, Alexandru Philippide, Mihai Beniuc, Cicerone Theodorescu, Eugen Jebeleanu, Maria Banuș, Nicolae Labiș — mort în floarea vîrstei, ca și Rimbaud al nostru de care ne și amintește, Sadoveanu, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Călinescu, Sahia, Stancu, Bogza, Preda, Barbu, Galan și atîția alții...

În lumea noastră din ce în ce mai mecanizată și specializată, un pericol real care amenință civilizația modernă — minunată prin atîtea laturi ale sale — este acela că omul, presat de necesitatea de a produce tot mai mult și tot mai repede, să nu devină un fel de „robot". Desigur, nu se pune problema de a opune spiritul, mașinii. Mașina este fiica spiritului. Dar nu trebuie ca această fiică să fie atît de exigentă încît să reducă și să zdrobească personalitatea celor care o fac să funcționeze. Lumea actuală este din ce în ce mai mică și din ce în ce mai numeroasă. Principala problemă ce ni se pune este aceea de a găsi un echilibru just între respectul față de persoană și datoria colectivă. Acesta este sensul umanismului modern.

Preocupări de acest fel domină azi civilizația franceză. Îi cunoaștem îndeajuns pe români pentru a fi siguri că ei împărtășesc cu noi aceste preocupări. Este un punct în care spiritul român și cel francez se înrudesc de aproape. Am putut constata aceasta în cursul anilor dintre cele două războaie mondiale. Franța suportase principala povară a războiului din 1914—1918. A ieșit din acest război glorioasă, desigur, dar epuizată. Tratatul de pace era departe de a răspunde aspirațiilor sale și condițiilor securității europene. Dacă imperiul austro-ungar fusese dislocat și nu mai reprezenta un pericol în Europa, în schimb, în însuși centrul Europei, Germania rămînea puternică. „Prea dur pentru cîte slăbiciuni conține" — spunea în acea epocă istoricul Jacques Bainville despre Tratatul de la Versailles, într-o frază care rezuma totul. Pe de o parte, îi fuseseră impuse Reich-ului weimarian unele clauze prea severe. Pe de altă parte, noi nu aveam nici un mijloc de a impune respectarea acestor clauze. Statele prietene, ale căror interese vitale coincideau cu ale noastre, nu au întîrziat să-și dea seama de situație. Ele au căutat să se unească. Astfel s-a format sistemul defensiv al „Micii Antante" a cărei politică s-a asociat cu a noastră. Nicolae Titulescu a fost — împreună cu Eduard Beneș — marele artizan al acestei acțiuni.

Situația pe care o ocupa Titulescu, autoritatea de care se bucura, reputația pe care și-o dobîndise, inteligența sa, resursele sale, uimitoarea vivacitate a spiritului său, acel amestec de fermitate și de suplețe care îl caracterizau, totul făcea din el un om politic de clasă internațională — și de cea mai înaltă clasă. Strîns legat de interesele țării sale, așa cum este legată iedera de arbore, prestigiul lui depășea cu mult frontierele României. Se poate spune că Titulescu a fost unul din marii oameni politici ai acelor timpuri. L-am cunoscut foarte bine și l-am admirat întotdeauna.

Apogeul politicii care a unit statele Micii Înțelegeri și Franța se situează în 1934, atunci cînd Louis Barthou era ministrul nostru de externe. În această calitate, el a și venit în vizită oficială la București. Louis Barthou, care dăduse politicii franceze un remarcabil dinamism, a căzut din nefericire, alături de regele Alexandru al Iugoslaviei în îngrozitorul atentat de la Marsilia... Dată fatală pentru întreaga Europă. Începînd din acel moment, încet, inexorabil, situația s-a degradat. O acumulare de greșeli ne-a făcut să cădem din nou, la 20 de ani după o catastrofă, într-o nouă catastrofă și mai înspăimîntătoare decît prima. Și totuși, ea era previzibilă... Nu mulți au denunțat mai bine și mai stăruitor ca Nicolae Titulescu erorile comise, avertizînd despre pericolul care amenința... Știu oare popoarele să tragă o învățătură din dramele prin care au trecut ?

În orice caz, pentru România și pentru Franța această lecție este clară. A strînge ceea ce le unește, a face în așa fel încît o Europă ordonată și puternică să renască din mizeriile pe care le-a suferit. Nu o Europă ca aceea de ieri, divizată, contractată, întoarsă spre trecut și care se uza orbește în lupte care, în mod necesar, dau naștere nenorocirii, ci o Europă destinsă, deschisă spre viitor, conștientă de funcția importantă pe care o poate juca și pe care trebuie s-o joace în echilibrul mondial ; deschisă spre viitor, creatoare de prosperitate, forță determinantă a păcii.

reflector

FLOTA COMERCIALĂ MONDIALĂ ÎN 1967

Dezvoltarea impetuoasă înregistrată în ultimii ani de flota comercială mondială, atît din punct de vedere cantitativ cît și calitativ, a făcut ca întreruperea circulației pe Canalul de Suez să nu producă mari perturbații în circuitul maritim mondial. Pe linia ascendentă din ultimul timp, determinat în primul rînd de creșterea schimburilor comerciale, traficul mondial maritim a crescut în 1967 cu 8 la sută față de 5 la sută, cît s-a înregistrat în anii precedenți. În cifre absolute, tonajul mondial a atins, la mijlocul anului 1967, 182 mil. tone. Ca și în anii trecuți, expansiunea generală a flotei comerciale mondiale se datorește în principal (două treimi) creșterilor realizate de tonajul sub pavilioanele liberian, norvegian, japonez și sovietic. Astfel, din creșterea de 11 mil. tone, Liberiei îi revin 2 mil. tone (în valori relative mai puțin decît în anul precedent), Japoniei 2,160 mil. tone (față de 2,759 în anul trecut), iar Norvegiei 1.900 mil. tone (de două ori mai mult decît în ultimii doi ani). În privința tonajului petrolierelor, Liberia figurează pe primul loc (21 mil. tone), fiind urmată de Norvegia (14.8 mil. tone) și Marea Britanie (12.3 mil. tone).

MIRACOL ÎN DEȘERT

Petrolul a făcut un nou miracol în deșert, de data aceasta în cazul Libiei. Inexistentă pînă în 1960, producția de petrol a acestei țări a ajuns la 90 milioane de tone în 1967, Libia plasîndu-se astfel pe locul 6 printre producătorii de petrol din lume. În medie, producția se dublează la doi ani.

AL DOILEA PUNCT DE ATRACȚIE

La Wuppertal (R.F.G.) s-a deschis șantierul primului tunel cu două etaje de pe continentul european. Tunelul se construiește pe o distanță de 855 de metri, printr-un munte de piatră. Wuppertal va avea așadar — pe lîngă celebrul său tramvai suspendat, vechi de 70 de ani — un nou punct de atracție. Înalt de 13 metri, tunelul va cuprinde două căi de acces suprapuse, pe care circulația se va desfășura în sens unic. Aerisirea se va face, în bună parte, cu ajutorul curentului de aer provocat de circulația vehiculelor.

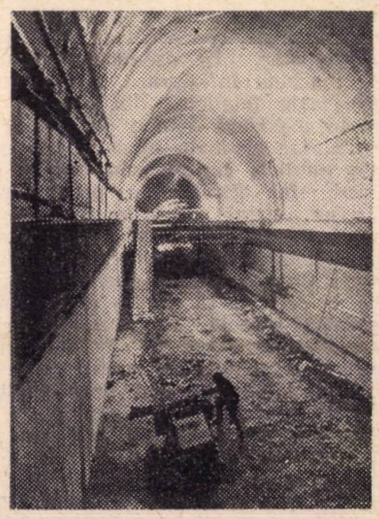

Corespondență din Dakar de la Ion Stoichici

Sesiunea de primăvară a Uniunii interparlamentare

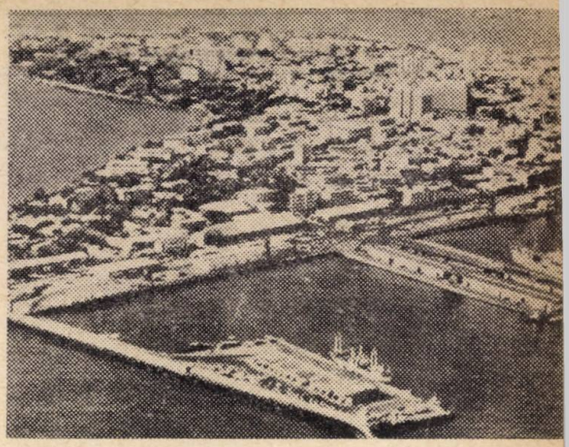

O imagine din avion a Dakar-ului, orașul care a găzduit recenta reuniune interparlamentară

Între 15—21 aprilie, orașul Dakar, capitala tinerei republici Senegal, a găzduit lucrările sesiunii de primăvară a Uniunii interparlamentare. Constituind prima reuniune pe care Uniunea interparlamentară o ține pe teritoriul continentului african, acest eveniment se înscrie și ca o afirmare a voinței care animă pe oamenii politici și parlamentarii țărilor africane de a-și face auzit și ascultat glasul, alături de toți parlamentarii în problemele internaționale aflate la ordinea zilei.

Un număr de 346 parlamentari, reprezentînd grupuri naționale din peste 55 țări ale lumii, printre care personalități politice remarcabile ca J. Virolainen (Finlanda), A. Ahdennebi (Tunisia), H. Kopf (R.F. a Germaniei), A. Starewicz (Polonia), F. Mohieddine (R.A.U.), J. Paleţkis (U.R.S.S.), J. Vilfan (Iugoslavia) etc. s-au întîlnit în capitala senegaleză într-un schimb de vederi asupra problemelor complexe cu care este confruntată comunitatea internațională.

La lucrările sesiunii a participat și o delegație de parlamentari români, alcătuită din deputații Tudor Drăganu și C. Paraschivescu-Bălăceanu.

Lucrările sesiunii au avut loc la sediul Adunării Naționale Senegaleze, fiind prezidate de Lamine Gueye, președintele Adunării. După citirea mesajelor de salut adresate participanților la sesiune de către Leopold Sédar Senghor, președintele republicii Senegal, și de U Thant, secretarul general al O.N.U., lucrările s-au desfășurat în comisiile de studiu ale Uniunii interparlamentare.

Dezbateri intense au avut loc în Comisia politică asupra situației din Orientul Mijlociu. Luînd cuvîntul în cadrul discuțiilor la acest punct, delegația română a expus punctul de vedere al țării noastre cu privire la situația din această regiune, subliniind că o rezolvare pașnică în acordul țărilor interesate din zonă se impune în mod imperios. Delegația română s-a pronunțat pentru retragerea urgentă a trupelor izraeliene de pe teritoriile ocupate și asigurarea dreptului la existență al tuturor statelor din această regiune, în cadrul unor frontiere sigure și recunoscute.

Comisia a dezbătut și a aprobat o rezoluție prezentată de delegația italiană, care conține ideile principale ale rezoluției 242/1967 a Consiliului de Securitate și îndeosebi ideea potrivit căreia instaurarea unei păci juste și durabile în Orientul Mijlociu trebuie să se bazeze pe retragerea trupelor izraeliene de pe teritoriile arabe ocupate, ca și pe încetarea oricăror acte de beligeranță, recunoașterea suveranității, integrității teritoriale și independenței politice a tuturor statelor din această regiune.

Adoptarea de către Comisia politică și Consiliul interparlamentar a acestei rezoluții, în favoarea căreia au votat atît delegațiile țărilor arabe cît și a Izraelului, a sădit optimism în rîndul delegaților prezenți și le-a întărit speranța într-o reglementare pașnică a conflictului din Orientul Mijlociu. Cu privire la aceasta, ziarul local „Dakar Matin" scria în numărul său din 20 aprilie : „Pentru prima dată din iunie 1967, izraelienii și arabii au votat în favoarea aceleiași rezoluții privind situația din Orientul Mijlociu. Adoptarea acestei rezoluții dovedește că dialogul între Izrael și arabi nu este imposibil".

O altă rezoluție importantă adoptată în Comisia politică are ca obiect măsurile concrete ce trebuie întreprinse, îndeosebi la nivelul parlamentelor, pentru aplicarea Declarației O.N.U. privitoare la inadmisibilitatea amestecului în treburile interne ale statelor și apărarea independenței și suveranității lor. Subliniind importanța acestui document adoptat de Adunarea Generală a Națiunilor Unite, Rezoluția cheamă parlamentele lumii să se opună oricăror acțiuni menite să constituie amestec în treburile interne ale statelor. Pe linia politicii externe a țării noastre, care consideră principiile suveranității și neamestecului drept norme elementare de conduită internațională, delegația română a sprijinit și a votat această rezoluție.

Problemele economice, cu deosebire cele care privesc raporturile economice dintre țările industrializate și țările slab dezvoltate, au fost și ele amplu dezbătute în cadrul sesiunii de la Dakar. Definind coordonatele problemei în mesajul adresat reuniunii, conducătorul statului senegalez spunea : „La New Delhi reflectoarele s-au stins. Lumea a treia se regăsește în fața problemelor sale, în timp ce speranța într-o solidaritate internațională imediată se estompează. Problema majoră a lumii de astăzi constă în a ști : vor lăsa oare țările industrializate 2/3 din omenire să se zbată în dificultățile create de un sistem internațional inechitabil, sau vor accepta, printr-un ajutor adecvat, să le sprijine în mod eficace pentru a promova o politică de dezvoltare și de a le susține în eforturile lor de a ieși din situația tragică actuală ?"

În intervenția făcută de delegația română cu ocazia discutării în Comisie a acestei probleme, s-a susținut teza potrivit căreia lichidarea discrepanței crescînde între nivelul de dezvoltare a unor state (moștenire a sistemului colonial) se poate realiza în primul rînd pe calea industrializării țărilor în cauză, mobilizarea tuturor forțelor umane și materiale ale fiecărei țări impunîndu-se ca element primordial. Au fost, de asemenea, subliniate importanța dezvoltării cooperării economice, tehnice și științifice internaționale, inițiativele și eforturile țării noastre îndreptate spre însănătoșirea comerțului internațional.

Comisia a adoptat, în încheierea dezbaterilor, o rezoluție care cheamă la mobilizarea eforturilor în vederea punerii în aplicare a hotărîrilor conferințelor O.N.U. pentru Comerț și Dezvoltare, privitoare la extinderea și normalizarea comerțului internațional pe baza principiilor egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc.

Pe agenda dezbaterilor Comisiei parlamentare și juridice a Uniunii, au mai figurat, între altele, și temele intitulate „Principiul universalității în lumina statutelor Uniunii interparlamentare" și „Parlamentul și politica externă". În cadrul discuțiilor la aceste puncte, delegații români au susținut ideea asigurării unei compoziții universale a Uniunii interparlamentare și s-au pronunțat împotriva discriminărilor pe care această organizație le practică față de unele grupuri naționale parlamentare, cum sînt cele din R. D. Germană, R. P. Chineză, R. P. D. Coreeană etc.

În sfîrșit, Comisia pentru cultură și știință a Uniunii interparlamentare a discutat, paralel cu teme legate de rolul parlamentului în elaborarea programului național de dezvoltare a științei și legate de conservarea naturii și a bogățiilor naturale, propunerea făcută de grupul parlamentar danez, referitoare la convocarea unor seminarii interparlamentare europene.

Delegația română a votat în favoarea rezoluției adoptate în această problemă, insistînd pentru o largă reprezentare a parlamentarilor europeni la seminariile în cauză și s-a alăturat propunerii daneze în calitate de coautor.

În încheierea dezbaterilor, Comisia a reales, în unanimitate, pe reprezentantul român, prof. dr. T. Drăganu, în funcția de vicepreședinte.

Sîmbătă 20 și duminică 21 aprilie a.c. a avut loc cea de-a 145-a sesiune a Consiliului interparlamentar, care a stabilit ordinea de zi a conferinței din toamnă, de la Lima, a Uniunii interparlamentare. Consiliul a hotărît să convoace sesiunea de primăvară de anul viitor, la Viena, iar conferința interparlamentară anuală, la New Delhi. Au fost examinate și aprobate două cereri noi de admitere în Uniunea interparlamentară, cererile grupurilor africane recent create în Coasta de Fildeș și Malawi.

Dakar, aprilie

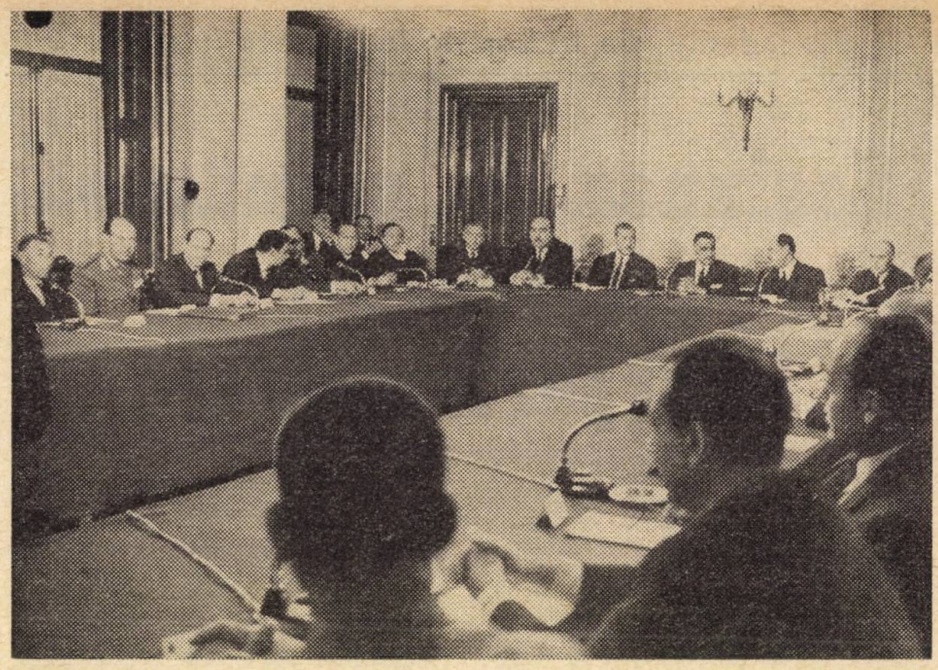

O reuniune a guvernului R.A.U. În mijloc, președintele Nasser

R.A.U. actualitate politică

Perspectiva referendumului popular, anunțat pentru data de 2 mai, care urmează să se pronunțe asupra unui program de acțiune, definind atît obiectivele imediate, cît și cele pe termen lung ale țării, a oferit comentatorilor politici prilejul să se oprească mai îndelung asupra evoluției politicii interne a R.A.U.

„Esențial este să tragem învățămintele din încercarea prin care am trecut, să o depășim și să ne continuăm drumul" — declara, la 23 iulie 1967, președintele Gamal Abdel Nasser, sintetizînd hotărîrea guvernului de la Cairo de a-și îndrepta atenția mai ales spre găsirea acelor mijloace susceptibile să permită ștergerea urmărilor conflictului arabo-izraelian.

În cele peste 10 luni care au trecut de la război, viața internă a R.A.U. a fost dominată de preocuparea de a depăși greutățile existente ; acțiunile și măsurile ce s-au succedat în diverse domenii de activitate au fost evocate și analizate de președintele Nasser în discursul său radio-televizat, adresat națiunii la 30 martie, cuvîntare considerată la Cairo drept cea mai importantă de la evenimentele din iunie trecut. „În urma înfrîngerii suferite ne-am aflat într-o situație în care eram amenințați cu o prăbușire ; astăzi, însă, stăm pe un teren solid și putem privi cu încredere în viitor", a declarat el, aducînd un omagiu „credinței nestrămutate și atitudinii eroice a poporului", care au permis redresarea situației într-o serie de domenii : pe plan militar, reconstituirea forțelor armate, necesară „fie pentru angajarea bătăliei, fie pentru impunerea unei soluții politice" ; pe plan economic, „menținerea stabilității datorită sacrificiilor poporului și ajutorului extern" ; pe plan politic, „lichidarea grupurilor care monopolizau puterea" și traducerea în fața justiției a elementelor corupte ; pe plan diplomatic, desfășurarea unei intense activități pe plan interarab și internațional.

După încetarea ostilităților din iunie, prima măsură luată la Cairo a fost de a remania înaltul comandament militar, de a epura corpul de ofițeri superiori și serviciile de informații, „acea clasă de militari politicieni care ajunsese să se considere moștenitoarea revoluției și a puterii", cum o califica președintele Nasser. Operațiunea, extinsă pe o durată de mai multe luni de zile, este condusă personal de președinte și de generalul Mohamed Fawzi, noul comandant-șef al armatei. Printre cei înlăturați și arestați se numărau Salah Nasr (șeful serviciilor secrete), Sedki Mahmud (comandantul șef al forțelor aeriene), Ismail Labib (comandantul apărării aeriene), amiralul Ibrahim Ezzat (comandantul forțelor navale). În noaptea de 25 spre 26 august — ca urmare a unei încercări nereușite de lovitură de stat, prin care un grup de ofițeri încercaseră să reinstaleze pe vicepreședintele Abdul Hakim Amer în funcția de comandant-șef al armatei — au fost arestați, împreună cu mareșalul Amer, circa 50 de ofițeri din anturajul acestuia, între care se afla și fostul ministru al apărării, Chams Badrane.

„Procesul complotiștilor" s-a deschis la sfîrșitul lunii ianuarie, mulți dintre ei fiind acuzați nu numai de tentativă de lovitură de stat, dar și de răspundere pentru înfrîngerea forțelor armate egiptene în conflictul din iunie. Verdictele pronunțate la sfîrșitul lunii februarie au stîrnit numeroase nemulțumiri în țară, fiind considerate prea indulgente. În urma unor manifestații populare de mare amploare, în cadrul cărora au fost reclamate pedepse mai aspre pentru acuzați, Consiliul de Miniștri hotărăște revizuirea procesului. Și astfel, în ședința din 28 martie, procurorul general al tribunalului revoluționar cere sentința capitală pentru principalii inculpați : fostul ministru de război, Chams Badrane, și fostul ministru de interne, Abbas Radwan.

La sfîrșitul lunii ianuarie, oficiosul egiptean „Al-Ahram" anunța o importantă reorganizare a comandamentului forțelor armate, în cadrul căreia s-au creat un consiliu al apărării naționale și un consiliu superior al comandamentului forțelor armate egiptene, iar Mahmud Fawzi (comandantul șef al forțelor armate) a fost numit și ministru al apărării. S-a hotărît ca de la această dată conducerea comandamentului și a problemelor apărării să revină președintelui Nasser, Consiliului apărării și Ministerului Apărării. Analizînd măsurile privind reorganizarea armatei, Ahmed Baha Eddine, președintele Consiliului de administrație al grupului de presă, sublinia cu prilejul unei mese rotunde a ziariștilor egipteni, organizată recent la Cairo : „Consider că schimbarea a fost radicală. Căci acțiunea nu s-a mulțumit să înlăture doar pe unii generali sau conducători militari. Este cert că armata a adus mari servicii într-un anumit moment al istoriei noastre ; totuși, în mare măsură, ea și-a epuizat potențialul revoluționar și rolul său devenise negativ. Una din problemele esențiale este că armata era creuzetul tuturor cadrelor vieții publice. Faptul de a fi modificat acest sistem este, de aceea, foarte important".

La 3 martie, șeful statului anunțase că o transformare radicală va atinge organele centrale ale țării. Remanierea guvernamentală proiectată trebuia să reprezinte o operațiune de „adaptare a aparatului executiv superior al statului la obiectivele acțiunii naționale" („Al-Ahram"). Intervenită la 20 martie, această remaniere a adus în guvern 14 noi miniștri, paralel cu demisia din toate funcțiile sale a lui Zakaria Mohieddine, vicepreședinte al republicii și vicepreședinte al Consiliului de Miniștri. „Este un cabinet de tehnicieni", constata cotidianul libanez „L'Orient", majoritatea noilor miniștri fiind civili — cadre universitare sau înalți funcționari — care vor ocupa posturi deținute pînă atunci în general de militari. Ministerele-cheie nu-și vor schimba însă titularii (de interne, apărare, al afacerilor externe și al orientării naționale). Pe de altă parte, după demisia lui Mohieddine, numai trei

din foștii membri ai Consiliului revoluției care au participat la răsturnarea monarhiei în 1953 rămîn în posturi de conducere : președintele Nasser, Hussein El Chafei, vicepreședinte al republicii, și Anour El Sadate, președinte al Adunării Naționale.

■

Conflictul arabo-izraelian din iunie a avut repercusiuni asupra vieții economice a R.A.U. Transformarea unei părți a teritoriului țării în teatru al operațiunilor militare, pierderea materialului de război, ocuparea Sinaiului și de aici imposibilitatea de a mai exploata terenurile petroliere — nu lipsite de importanță — situate pe țărmul răsăritean al Canalului de Suez, închiderea Canalului, sînt cîteva din consecințele nemijlocite ale ostilităților militare. Situație care i-a făcut pe unii observatori, care au vizitat R.A.U. imediat după încetarea focului, să manifeste scepticism în ce privește evoluția economică a țării.

Datorită unor uriașe eforturi — o politică severă de austeritate, de raționalizare a producției, de diversificare a agriculturii și a comerțului exterior — ca și ajutorului primit din partea unor țări prietene — „faza critică" pare să fi fost depășită și profețiile pesimiste emise să nu fie confirmate.

Deși planul de investiții pe anii 1967—1968 a trebuit redus după evenimentele din iunie, de la 405 milioane la 240 milioane lire sterline, se prevede construirea în continuare de noi uzine : o fabrică de aluminiu, care va funcționa datorită creșterii producției de energie electrică de la barajul Sadd-el-Hali, o rafinărie de zahăr, o uzină de carbonat de sodiu la Alexandria, fabrici de ciment, textile și fertilizanți. Furnalele de la Helouan continuă să funcționeze, ca și centrala de la Assuan. (Conform prevederilor, neinfirmate, ansamblul complexului de la Assuan va fi terminat la sfîrșitul acestui an). Pierderile suferite ca urmare a închiderii Canalului de Suez au fost în bună parte compensate de cele 95 milioane lire sterline furnizate de Arabia Saudită, Kuweit și Libia. Iar pierderile în petrol provocate de ocuparea Sinaiului sînt suplinite de activitatea de extracție din regiunea Mării Roșii (producție evaluată între 6 și 10 milioane tone anual) și de zăcămintele de la El Alamein, care produc în faza actuală 2,5 milioane tone anual (în următorii doi ani producția va atinge 10 milioane tone). Recent, R.A.U. a semnat cu societatea americană Tenmacon un acord privind prospectarea petrolului la sud de Fayoum, unde compania Panamerican a și făcut importante descoperiri.

Recolta de bumbac a fost satisfăcătoare și producția în curs se anunță bună. La Cairo se estimează că balanța comercială va fi echilibrată în 1970.

Ultimul raport al Băncii mondiale (B.I.R.D.) sublinia că situația în „Egipt este sănătoasă în ansamblul său". În februarie, Banca Angliei, Banca comercială din Roma și Deutsche Bank au acordat R.A.U. un credit de 45 milioane de dolari, rambursat după numai o lună. „Le journal d'Egypte" anunța recent noi aranjamente pentru obținerea de credite de ordinul a 75 milioane franci din Anglia, R. F. a Germaniei, Franța, Italia.

■

„Convingerea mea fermă este că cel mai bun lucru pe care-l putem face pentru a ne pregăti să înfruntăm circumstanțele viitorului este de a adopta un program unificat de acțiune..., care să ne dea posibilitatea să înfăptuim atît obiectivele apropiate ale luptei noastre, cît și cele pe termen lung". Cu aceste cuvinte, președintele Nasser anunța în discursul său din 30 martie „programul de acțiune" al țării pentru actuala etapă, program care va fi supus la 2 mai unui referendum popular. Referindu-se la obiectivele acestui program, șeful statului arăta că el comportă în principal două aspecte : primul privește concentrarea forțelor militare, economice și ideologice în vederea eliberării teritoriilor ocupate. Cel de-al doilea aspect se referă la mobilizarea maselor populare, precum și a potențialului și energiei lor.

Abordînd problema perspectivelor reglementării crizei din Orientul Apropiat, președintele Nasser a spus : „Am declarat deja în mai multe rînduri și continuăm să declarăm că sîntem și acum gata să acceptăm o soluție politică". Dar, a adăugat el, „trebuie să fim gata de luptă, indiferent cu ce preț, chiar dacă am fi nevoiți să facem acest lucru singuri".

Într-un nou discurs rostit la 18 aprilie, în cadrul unui miting al felahilor, organizat la Mansura, în delta Nilului, președintele Nasser a expus pe larg modul în care intenționează să reorganizeze partidul unic de guvernămînt, Uniunea Socialistă Arabă. De îndată ce vor fi cunoscute rezultatele referendumului popular asupra „programului de la 30 martie", el va accepta demisia tuturor membrilor actuali ai Comitetului executiv suprem și ai Secretariatului general al Uniunii socialiste. „Dacă rezultatele acestui referendum vor da, după cum sper, o majoritate de «da»-uri — a spus el — voi numi, în virtutea puterilor pe care poporul mi le-a conferit, un comitet însărcinat să controleze alegerile din cadrul Uniunii Socialiste Arabe". Congresul național al partidului astfel ales se va întruni la 23 iulie pentru a desemna comitetul central al Uniunii socialiste. Congresul va avea drept sarcină, printre altele, de a elabora constituția definitivă a R.A.U. (între timp constituția în vigoare va fi cea din 1964). Cînd redactarea noii constituții se va termina, aceasta va fi supusă unui referendum, după care va fi aleasă o adunare națională (actualul mandat al adunării expiră în 1969) și vor fi organizate alegerile prezidențiale. Anunțînd că preia sub conducerea sa personală reorganizarea partidului, șeful statului a menționat că pentru moment armata nu va fi reprezentată în noua organizație politică.

■

În condițiile actuale, problemele R.A.U. nu pot fi desprinse de contextul general al situației din Orientul Apropiat, evoluția lor fiind legată nemijlocit de modul în care vor fi reglementate diferendele dintre țările acestei regiuni. Retragerea trupelor izraeliene din teritoriile arabe ocupate constituie, fără îndoială, condiția primordială în vederea unei reglementări. Ideea necesității rezolvării diferendelor pe calea înțelegerii și găsirii unor soluții în conformitate cu interesele tuturor popoarelor care trăiesc în această regiune cîștigă tot mai mult teren pe plan internațional. Realizarea ei ar contribui la apariția unor condiții optime pentru dezvoltarea nestingherită a vieții interne din toate țările regiunii — și implicit a R.A.U. — pentru înfăptuirea aspirațiilor lor spre progres economic și social.

Rodica GEORGESCU

reflector

REUNIUNE U.N.E.S.C.O. A SPECIALIȘTILOR ÎN STUDII BALCANICE

La sediul U.N.E.S.C.O. din Paris s-a ținut recent un colocviu consacrat rolului mișcării iluministe în formarea conștiinței naționale la popoarele din sud-estul european. Au participat membrii comisiei de istorie a ideilor din cadrul Asociației internaționale de studii sud-est europene (A.I.S.E.E.), academicieni din Bulgaria, Grecia, Iugoslavia, România, Turcia și U.R.S.S., directori ai institutelor de cercetări și profesori universitari, specialiști în istorie, arheologie, lingvistică, istoria literaturii și culturii etc. Cuvîntul de deschidere a fost rostit de reprezentantul țării noastre, prof. Mihai Berza, președintele Comisiei de istorie a ideilor. Prof. Valentin Georgescu, de la Institutul de studii sud-est europene din București, a prezentat o comunicare despre raporturile între universalismul ideii de iluminism și fenomenul național.

PRODUCȚIA MONDIALĂ DE DISCURI

Așezată de mult timp pe baze industriale, producția de discuri cunoaște în ultimii ani o dezvoltare extrem de rapidă. Principalii producători în 1967 au fost : S.U.A. — 540 milioane ; U.R.S.S. — 160 milioane, Japonia — 94 milioane, Marea Britanie — 94 milioane, Republica Federală a Germaniei — 65 milioane, Franța — 43 milioane. Creșterea rapidă a producției de discuri se datorește în principal vînzării masive a discurilor de muzică ușoară, care ocupă cea mai mare pondere. În Franța, de exemplu, deși muzica clasică reprezintă 37 la sută din totalul înregistrărilor, ponderea ei în totalul producției nu atinge decît 15 la sută.

„COLIVIA" MEDICALĂ

În mai multe țări, spitalele au început să folosească pentru cazuri speciale, în care izolarea bolnavului trebuie asigurată cu rigurozitate, „colivii" realizate din material plastic trans-

parent. Este vorba de niște perdele subțiri, din polietilenă, care înconjoară patul bolnavului, menținîndu-l într-un mediu perfect steril. Nici sora îngrijitoare nu are acces în spațiul astfel rezervat. Ea face patul bolnavului și-i oferă medicamentele prin „ferestrele" acestor pereți aproape invizibili.

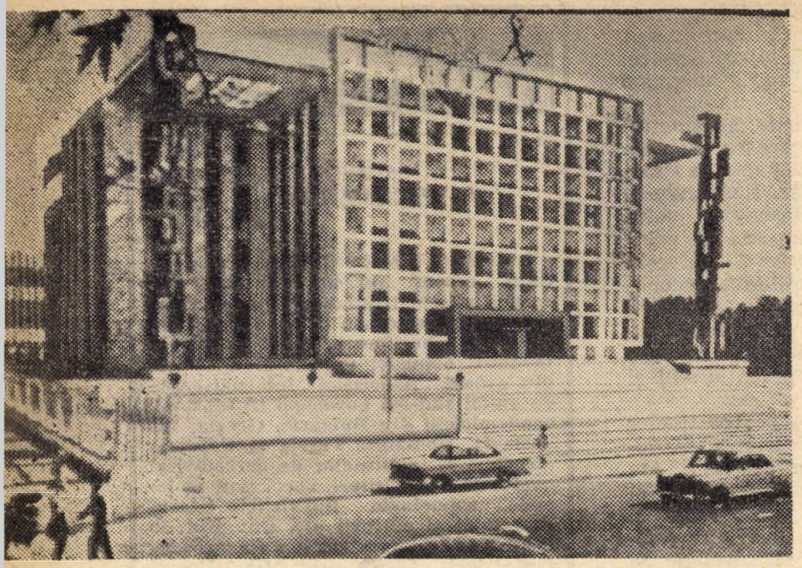

Teheran. Clădirea Medjilisului, unde au loc lucrările Conferinței internaționale a drepturilor omului

De la trimisul nostru

Drepturile omului și etica vieții internaționale

Pentru a măsura distanța care separă actuala Conferință Internațională a Drepturilor Omului de momentul cînd, la miezul nopții de 10 decembrie 1948, doamna Eleanor Roosevelt dădea citire, în marea sală a palatului Chaillot, în fața Adunării Generale a O.N.U., Declarației universale a drepturilor omului, delegații prezenți la Teheran evocă numeroase jaloane istorice ale acestor două decenii : Pînă acum, mai mult de jumătate din cele 80 de delegații și numeroase organisme internaționale reprezentate la Conferință și-au expus punctele de vedere la discuția generală.

Evaluînd progresele realizate în ultimii douăzeci de ani, apar în primul rînd notabile rezultatele remarcabile în domeniul dezvoltării sociale, economice, politice, culturale, cu consecințe directe asupra garantării efective a drepturilor omului, cucerirea independenței de către numeroase tinere state, elaborarea unui număr important de documente ale O.N.U. și instituțiilor specializate — declarații, rezoluții, convenții — care subliniază existența unei preocupări active pe plan internațional în această direcție.

Există o legătură inextricabilă, relevată de mulți delegați, între apariția în ultimii 20 de ani a aproximativ 50 de state care și-au dobîndit dreptul suveran la o existență independentă și exercitarea drepturilor fundamentale ale omului.

În cadrul aceluiași punct al ordinii de zi, delegații semnalează principalele obstacole care stau încă în calea înfăptuirii drepturilor omului pe plan internațional, reliefează diferite aspecte ale situației contemporane care, într-un fel sau altul, afectează drepturile omului. În această ordine de idei, delegatul Franței sublinia : „Istoria a demonstrat că drepturile omului nu pot fi respectate în timpul conflictelor militare și că războaiele sînt deseori însoțite de o violare a acestor drepturi. Drepturile omului pot fi apărate fără a se recurge la forță. Drepturile omului trebuie să fie egale pentru toți, în vreme ce aplicarea lor poate să difere de la o țară la alta".

Nu trebuie să uităm, amintea conferinței delegatul Afganistanului, Pazwak, președintele precedentei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., că deși epoca noastră a văzut zeci de țări scuturînd jugul colonial, milioane de oameni continuă să se afle sub dominație străină, ceea ce înseamnă absența oricăror drepturi ale omului.

Directorul general al U.N.E.S.C.O., René Maheu, scotea în evidență importanța factorilor educativi în domeniul drepturilor omului. „Dacă dreptul de a ști carte este poate astăzi cel a cărui aplicare este cea mai urgentă, aceasta se datorește faptului că în lumea actuală nici un drept nu poate să fie în mod efectiv pus în aplicare dacă nu este cunoscut. Un analfabet ignoră legea care poate să-l apere, ignoră garanțiile pe care le are în materie de justiție, în domeniul căsătoriei, al muncii. Pentru că nu știe să citească, societatea actuală este pentru un analfabet un univers la fel de indescifrabil cum era odinioară natura pentru primii noștri strămoși refugiați în fundul cavernelor".

René Maheu a insistat asupra eliminării tuturor discriminărilor în materie de educație, referindu-se în mod special la apartheid. Directorul general al U.N.E.S.C.O a fost îndelungat aplaudat cînd a vorbit de necesitatea unei recunoașteri și asigurări a dreptului fiecărui om la cultură, drept esențial în condițiile tehnico-științifice actuale.

Reprezentantul Iranului, Entesam, a acordat o atenție specială problemelor privind drepturile omului în țările în curs de dezvoltare. Pentru noi, a spus delegatul iranian, promovarea drepturilor omului este direct legată cu progresul economic și social. Nu se poate pretinde să se asigure deplina folosire a acestor drepturi cînd o mare parte din populația planetei noastre n-a reunit în același timp condițiile necesare pentru realizarea drepturilor elementare, adică dreptul la o hrană adecvată, dreptul la sănătate, dreptul la educație. Delegatul iranian a subliniat că Conferința trebuie să preconizeze o adevărată escaladă a asistenței pentru țările în curs de dezvoltare.

Intervenția delegației române s-a înscris între contribuțiile constructive la dezbaterea generală.

Înfățișînd Conferinței un succint tablou al asigurării și garantării depline a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în Republica Socialistă România, complexul de condiții care sînt întrunite pentru respectarea demnității umane în țara noastră și libera înflorire a capacităților de creație ale tuturor cetățenilor, Avram Bunaciu, președintele Comisiei constituționale a Marii Adunări Naționale, s-a oprit asupra cîtorva aspecte de principiu în legătură cu obiectivele Conferinței de la Teheran. Conducătorul delegației române a remarcat că însuși scopul actualei Conferințe prezintă un interes general, problema drepturilor omului fiind o problemă universală. În această ordine de idei, delegația română consideră că abordarea problemelor drepturilor omului prin prisma universalității implică ca nici o țară să nu fie lipsită de posibilitatea de a lua parte la discutarea celor mai importante aspecte ale respectării drepturilor omului pe plan internațional.

Oprindu-se pe larg asupra condițiilor sociale, economice, culturale, asupra rezultatelor obținute și obstacolelor existente pe plan internațional în domeniul drepturilor omului, Avram Bunaciu a relevat că, în acest sens, de cea mai mare importanță este asigurarea respectării personalității tuturor popoarelor, a dreptului lor de a-și alege singure, fără nici un amestec dinafară, orînduirea și modul de viață. Orice amestec din afară, orice impunere a voinței străine altor popoare încalcă flagrant aceste cerințe ale aplicării și asigurării drepturilor omului. Nesocotirea dreptului sacru al poporului vietnamez — a spus Avram Bunaciu — de a-și hotărî singur soarta, fără amestec din afară, constituie fără îndoială o gravă încălcare a celor mai elementare norme și relații dintre state și a dreptului internațional. Exercitarea nestingherită a dreptului inalienabil al poporului vietnamez de a-și alege singur calea dezvoltării, înseamnă în fond exercitarea dreptului suveran al fiecărui popor la o existență de sine stătătoare.

Pronunțîndu-se consecvent pentru înlăturarea discriminărilor de orice fel, țara noastră a subscris și inițiat documente internaționale de larg răsunet care vin în sprijinul promovării și traducerii în viață a drepturilor omului.

S-a bucurat de o atentă primire în rîndul delegaților ideea sugerată în cuvîntarea șefului delegației române, că un pas mai departe pe calea spre înfăptuirea drepturilor fundamentale ale omului ar putea fi făcut de actuala Conferință, care să invite statele, organizațiile internaționale, organizațiile de tineret și orice alți factori interesați în acest domeniu, spre folosirea tuturor mijloacelor de educație pentru ca, încă din familie și din școală, tînăra generație să crească și să se dezvolte în spiritul respectului pentru drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

Fără a devansa concluziile ulterioare în desfășurarea Conferinței de la Teheran, este vizibilă o orientare spre conlucrarea participanților în spiritul respectului și înțelegerii reciproce, pentru o contribuție mai activă adusă cauzei nobile a drepturilor omului.

Teheran, 29 aprilie

Prințesa Ashraf PAHLAVI

preşedintele Conferinţei internaţionale pentru drepturile omului

Semnificaţia reuniunii de la Teheran

Atunci cînd o serie de delegaţii la actuala Conferinţă de la Teheran au propus la începerea lucrărilor ca funcţia de preşedinte să fie exercitată de prinţesa Ashraf Pahlavi, sora şahinşahului Iranului, recomandarea avea un caracter mult mai larg decît o expresie omagială faţă de ţara gazdă. Îndeplinind o seamă de însărcinări analoge în cadrul Comisiei O.N.U. pentru drepturile femeii, la Consiliul Economic şi Social, la Conferinţa Naţiunilor pentru combaterea analfabetismului, prinţesa Ashraf Pahlavi a dobîndit o recunoaştere unanimă ca militantă activă pentru înfăptuirea drepturilor omului. Domnia sa a avut amabilitatea de a acorda un interviu pentru revista „Lumea" trimisului nostru, CRISTIAN POPIŞTEANU.

— Care este, Alteţă, semnificaţia Conferinţei pe care o preziadaţi ?

— Dacă ar trebui să definesc în cîteva cuvinte această mare conferinţă internaţională, aş spune că ea este o conferinţă a amintirilor, a întrebărilor şi a hotărîrilor.

În primul rînd am spus o conferinţă a amintirilor, deoarece orice acţiune omenească are o memorie, o istorie, un trecut. Ne despart 20 de ani de la acel 10 decembrie 1948 în care Adunarea Generală a O.N.U., întrunită la Paris, proclama solemn cele 13 articole ale primului cod moral universal. Este cu neputinţă să nu ne amintim împrejurările acelui moment. Omenirea ieşise de puţin timp dintr-o grea încleştare, ale cărei efecte devastatoare se puteau vedea aproape în toată lumea. Conferinţa de acum trebuie să-şi amintească de faptul că actul Adunării Generale a trezit mari speranţe în rîndul popoarelor dornice să se despartă pentru totdeauna de spectrul distrugerilor şi nenorocirilor.

Am spus conferinţă a amintirilor, a *continuat prinţesa Ashraf*, dar totodată şi a întrebărilor. Douăzeci de ani, cîţi au trecut de la adoptarea Declaraţiei universale, constituie o vîrstă a majoratului. După cum se ştie, majoratul este momentul în care se pun marile întrebări asupra drumului de urmat. Desigur, universală în conţinutul său, Declaraţia se situează totuşi din punct de vedere istoric la o dată precisă în viaţa omenirii : ea a fost proclamată înainte ca marea majoritate a ţărilor coloniale să-şi fi dobîndit independenţa. Declaraţia corespunde, de asemenea, unui moment anumit în evoluţia concepţiilor cu privire la drepturile omului. Dacă principiul unei justiţii economice şi sociale este implicit recunoscut, natura şi întinderea drepturilor aferente acestui principiu rămîn încă neepuizate. Pe lîngă aceasta, într-un interval de timp relativ scurt, omenirea a luat cunoştinţă de cea mai formidabilă revoluţie tehnico-ştiinţifică din lume, universul uman cunoaşte o accelerare a transformărilor fără precedent. Este, deci, absolut natural să ne întrebăm dacă declaraţia şi programele întreprinse din 1948 de către O.N.U. şi instituţiile sale specializate în domeniul drepturilor omului au corespuns aşteptărilor şi exigenţelor unei omeniri însetate de pace, progres şi o viaţă mai bună.

Preşedintele Conferinţei de la Teheran a subliniat apoi că, în acest răstimp de 20 de ani, s-a formulat şi dezvoltat o concepţie globală asupra drepturilor omului, concepţie care nu se limitează la „libertăţile clasice" şi cuprinde de asemenea drepturile sociale, economice şi culturale.

— Aceasta reprezintă un bilanţ îmbucurător dar, dacă se poate vorbi despre un ansamblu de realizări pentru care ne putem felicita, există şi reversul medaliei : rasismul cu întregul său cortegiu de discriminări inumane, chinurile foamei, maladiilor, ignoranţei în care se zbate mai mult de o pătrime din omenire ; prăpastia dintre ţările avansate şi cele în curs de dezvoltare se adînceşte. Toate acestea ne obligă să identificăm principalele obstacole care stau în calea realizării depline a drepturilor omului, atît pe plan internaţional cît şi pe plan naţional. Să nu uităm atunci cînd vrem să ajungem la un respect real şi total al demnităţii persoanei umane, că trăim încă într-un univers în care unele ţări, în disprețul recomandărilor O.N.U., fac din rasism o metodă de guvernare pe care încearcă s-o justifice, numind-o apartheid.

Cînd ne gîndim la drepturile omului, să nu uităm mai ales că trăim într-o lume în care tunul continuă să se audă şi în care armele ucigătoare ameninţă milioane de vieţi omeneşti. Să nu uităm că trăim într-o lume în care există încă popoare sub jug colonial, în care aproape jumătate din fraţii noştri sînt privaţi de cele mai elementare atribute ale existenţei. În aceste condiţii, este evident că prevederile declaraţiei universale nu reprezintă încă pentru unele mase largi decît simple proiecte, dar păstrăm intactă speranţa că imensele mijloace ale ştiinţei şi tehnicii, dacă vor fi utilizate într-un mod mai raţional şi mai echitabil, vor contribui ca aceste proiecte să fie înfăptuite.

În sfîrşit, conferinţa noastră ar trebui să fie un act de voinţă, întrucît avem datoria sacră de a elabora un program de acţiuni eficace şi atotcuprinzător, aşa cum spunea în mesajul său preşedintele Adunării Generale, Corneliu Mănescu, ministrul afacerilor externe al României.

În continuare, preşedintele Conferinţei ne-a spus :

— Declaraţia rămîne pentru numeroşi locuitori ai globului o simplă idee. Noi nu trebuie să uităm că o idee care nu prinde forme concrete poate condamna pe purtătorii ei. Timpul nu aşteaptă, deoarece încă prea mulţi oameni suferă. Trebuie să promovăm măsuri energice pentru a pune în practică drepturile omului. Conferinţa noastră nu va adopta texte politicoase şi idei incolore. Vremea retorismului a trecut. Este nevoie de acţiuni hotărîte pentru a arăta tuturor că vrem să lichidăm rămăşiţele rasismului, foametei, bolilor şi ignoranţei. Iată de ce îmi pare atît de nimerit să considerăm că această Conferinţă se ocupă de o problemă care nu suferă amînare : condiţia umană a zilelor noastre.

În continuarea interviului pe care mi l-a acordat în biroul său din clădirea parlamentului iranian, prinţesa Ashraf s-a referit şi la relaţiile româno-iraniene.

Principesa mi-a declarat că după vizita pe care şahinşahul Mohammad Reza Pahlavi a făcut-o în ţara noastră, suveranul Iranului i-a relatat diverse aspecte ale realizărilor pe care le-a cunoscut în România. În ceea ce priveşte relaţiile dintre România şi Iran, principesa a subliniat că aceste relaţii cunosc o dezvoltare pe multiple planuri, ceea ce explică colaborarea economică, comercială şi ştiinţifică, faptul că se amplifică relaţiile culturale, că există o serie de puncte de vedere comune asupra problemelor internaţionale importante.

— Noi, în Iran — *a spus principesa* — sperăm din toată inima că relaţiile româno-iraniene se vor dezvolta tot mai mult, vor deveni tot mai apropiate, spre binele celor două popoare şi al păcii internaţionale. *Principesa a spus, de asemenea, că doreşte să viziteze ţara noastră, în care nu există nici un fel de discriminare, de nici un fel de ordin.*

Principesa Ashraf Pahlavi s-a referit de asemenea la măsurile întreprinse în Iran pentru dezvoltarea naţională, pentru angajarea ţării pe drumul progresului. Ea a amintit în această ordine de idei programul de reforme în şase puncte elaborat de şahinşahul Iranului şi a cărui îndeplinire este în curs. Principesa a reliefat că prin realizarea acestui program de reforme, Iranul va face un mare pas înainte pe calea modernizării.

ŢARA DE SUB APE

George Serafin

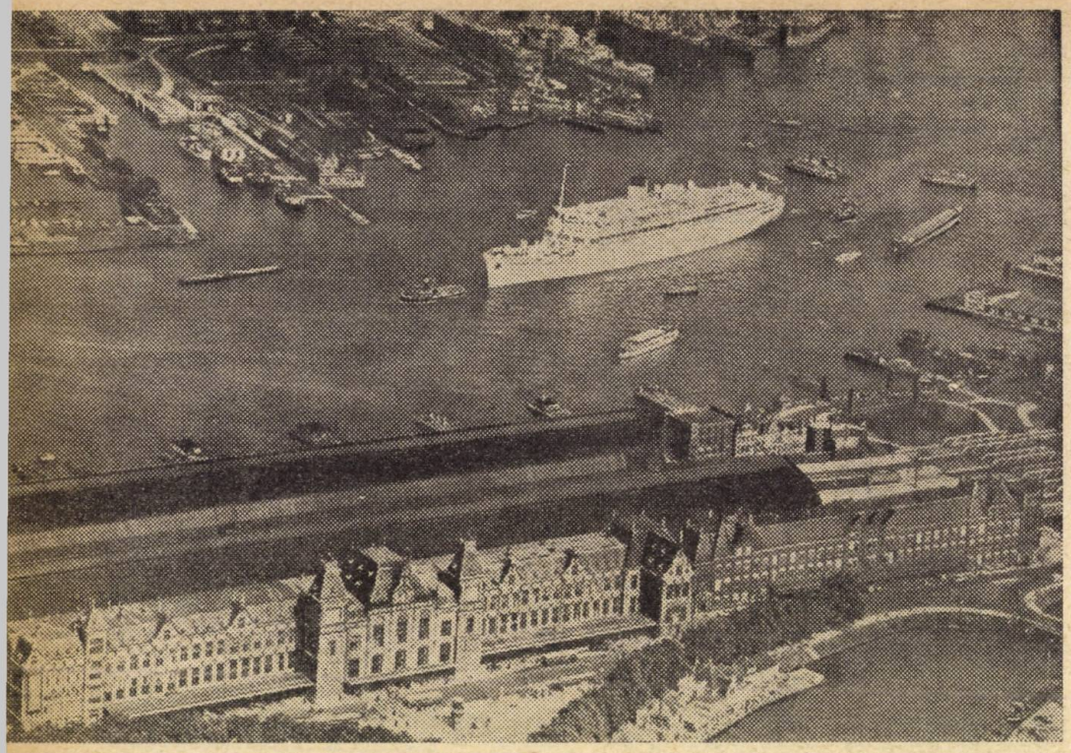

Amsterdam, adevărata Veneţie a nordului

Cînd o cincime din teritoriul său se află sub nivelul mării, eşti îndreptăţit să dai un asemenea titlu însemnărilor despre Olanda. Pentru că, oricît de curios ar părea la prima vedere, aceasta este particularitatea care frapează cu osebire pe orice călător în străvechile meleaguri ale Ţărilor de Jos şi nu cîmpurile de lalele, nici morile de vînt, care bineînţeles că există, dar pe care chiar foarte mulţi olandezi le cunosc, aidoma străinilor, doar din literatură, artă şi legende.

Industria însăşi, căci ţara dispune de o tînără industrie ale cărei produse sînt, în numeroase ramuri, de prestigiu mondial, este nevoită să lase întîietate elementului primordial al vieţii olandeze : triumful asupra apei, materializat în realizările unice care se cheamă „poldere", lacul Yssel, „planul Delta", diguri pe zeci de kilometri, sute de hectare smulse mării şi transformate în fertile terenuri agricole. Dacă la toate cele amintite, indiferent de prioritatea lor, vom adăuga că Olanda este ţara „secolului de aur" al picturii şi artelor, vom putea înţelege de ce o călătorie de şapte zile într-un stat relativ mic ca întindere poate oferi vizitatorului un program pe cît de dens, pe atît de interesant. Şi cum putea fi altfel, cînd din tumultuosul Amsterdam treceam în Haga cea calmă, cînd părăseam ultramodernul Rotterdam pentru străvechiul Delft, cînd elicopterul ne purta într-o dimineaţă peste întinderile Deltei iar elegantul vaporaş ne plimba, într-un crepuscul opalescent, prin labirintul de canale ale Veneţiei Nordului. Şi aici, o paranteză e binevenită. În nordul Europei sînt cîteva oraşe frumoase care şi-au ales ca slogan turistic asemănarea cu cetatea dogilor din nord-estul Italiei. Dintre toate, cred că Amsterdamul îl merită cel mai deplin. În primul rînd, pentru că, într-adevăr, canalele de apă reprezintă unul din mijloacele de circulaţie cele mai răspîndite : 100 de canale, peste 600 de poduri. În al doilea rînd, pentru că cel care a inventat pentru capitala Olandei această atrăgătoare poreclă este chiar un italian, Luigi Guicciardini, care a vizitat Ţările de Jos în 1567, consemnîndu-şi admiraţia pentru acest oraş în faimoasele sale „Descrittione di tutti Paesi Bassi".

Trei capitale

Capitală a ţării, sediul guvernului fiind însă la Haga, Amsterdamul este poate chintesenţa a ceea ce reprezintă în fapt Olanda. Material şi spiritual. Ataşat deopotrivă artelor şi comerţului, receptiv la bucuriile vieţii dar nu refractar nici meditaţiei şi contemplării, ospitalier cu străinii — oaspeţii săi se numără cu miile în orice sezon al anului — dar stăruitor totodată în menţinerea nealterată a vechilor obiceiuri şi tradiţii ale locuitorilor săi.

Cu ce se îndeletnicesc cei peste 860 000 de locuitori ai săi ? Cu de toate. O imagine mai exactă a întinsei arii a activităţii lor o pot oferi cîteva cifre : portul se întinde pe o suprafaţă de 2 800 ha ; în oraş funcţionează 15 000 de întreprinderi şi 41 de muzee ; există 35 de bănci şi 2 universităţi, 700 de cafenele sau restaurante şi 150 de biserici. În fiecare dimineaţă, sute de mii de oameni se revarsă pe străduţele ce se aliniază de-a lungul canalelor, bicicletele şi automobilele, tramvaiele şi bărcile purtînd în goană spre locul de muncă o populaţie surprinzător de vioaie, alertă şi bine dispusă.

Acum cîţiva ani, o apariţie insolită a derutat pe venerabilii locuitori ai oraşului. Cine şi-ar fi putut închipui de-a lungul secularei istorii a acestuia că el va deveni într-o bună zi celebru prin faptul că aici se găsesc băieţii cu părul cel mai lung şi fetele cu rochiţele cele mai scurte ? Dar, încetul cu încetul, lumea s-a obişnuit cu ei, îi consideră parte integrantă a fizionomiei oraşului. La urma urmei, poate s-a admis că, din proverb, „haina face pe om" a devenit o prejudecată.

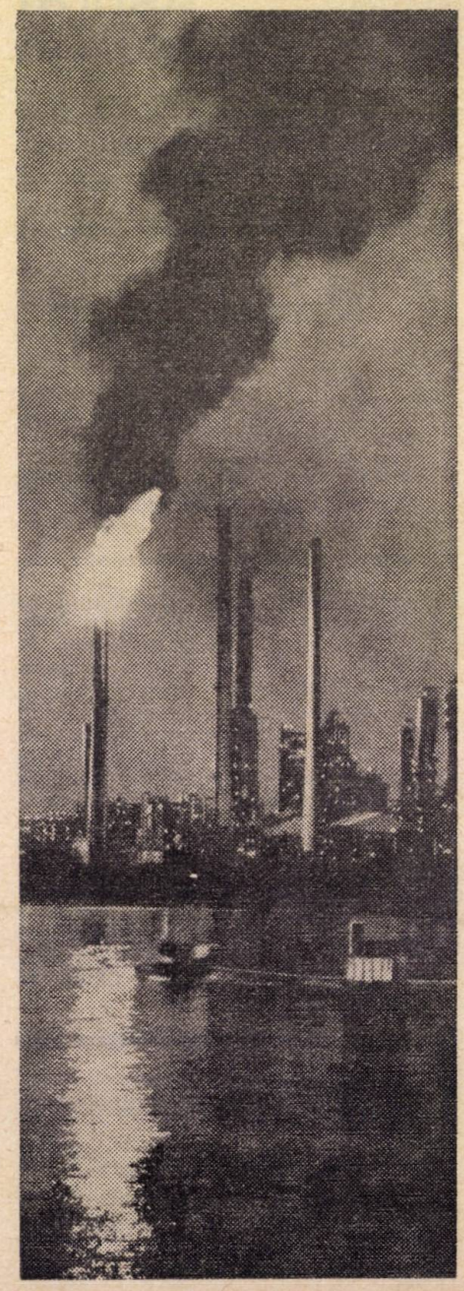

La Pernis, lîngă Rotterdam, se află una din cele mai mari rafinării din Europa

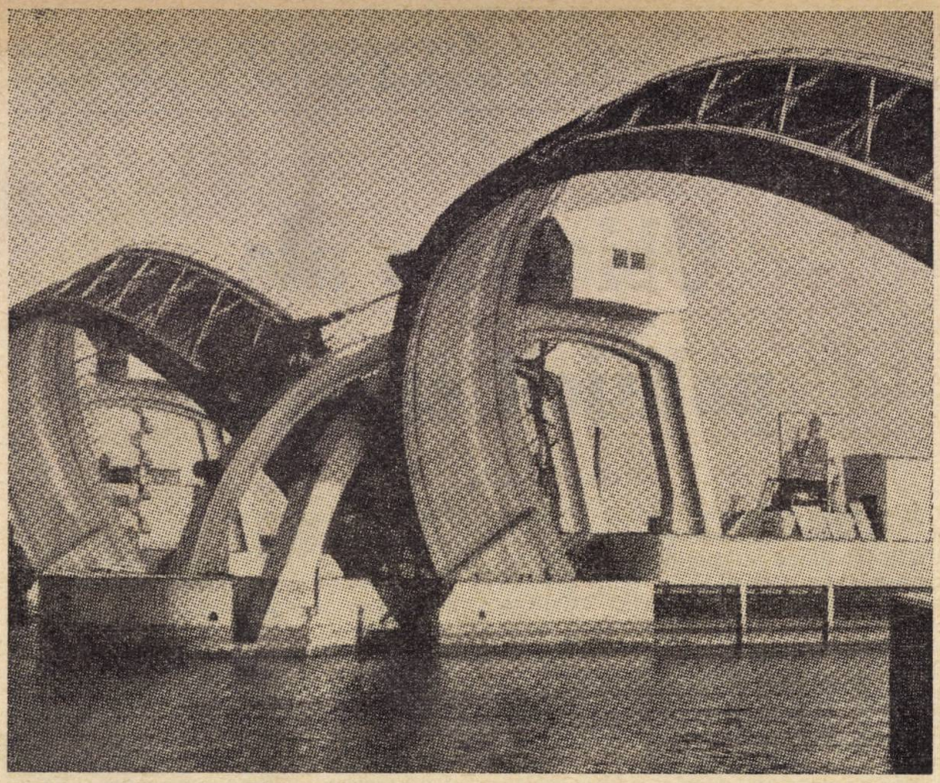

În Olanda, albia Rinului este adaptată cerințelor navigației moderne. Iată unul din barajele construite peste apele fluviului și destinat să controleze adîncimea navigabilă a apei

In perioada de după război, Amsterdamul a trebuit să cedeze însă pasul vechiului său rival Rotterdam. Distrus aproape în întregime de război, Rotterdam a devenit cel mai mare centru comercial al țării și primul ei port. Orașul e cu desăvîrșire nou, iar elanul său nestăvilit spre dezvoltare îl predestinează cu certitudine unui viitor care-l va situa în rîndul celor mai impresionante orașe ale Europei. Instalațiile sale portuare nu au echivalent pe continentul nostru. Pe de o parte, bazinul său portuar este legat de Rin, iar pe de altă parte, este în comunicație directă cu Marea Nordului. Vapoarele aflate la o distanță de 20—25 km de coastă pot fi, chiar de la această depărtare, pilotate prin stațiile de radar pînă la Rotterdam, oricît de dezlănțuite ar fi urgiile firii. Complexul portuar al orașului, care ocupă 1 281 ha, adăpostește 5 porturi destinate petrolului, instalațiile de stocare și prelucrare ale complexului fiind legate printr-un pipe-line de aproape 500 km de rafinăriile din Köln și Frankfurt (Republica Federală a Germaniei). Adăugînd la aceste date și precizarea că utilajul portului răspunde celor mai moderne cerințe ale tehnicii, că în rada sa intră anual 30 000 de vapoare din toate colțurile lumii, că legătura cu Rinul îi asigură cea mai rentabilă cale de comunicație cu inima industrială a Europei apusene, este ușor de închipuit ceea ce reprezintă Rotterdam ca principal oraș portuar, nu numai al Olandei, dar și al continentului. Viața orașului primește în mod firesc pecetea principalei sale activități. E trepidantă, colorată, ultramodernă în construcții, dispusă chiar la a renunța la acel specific olandez pe care îl au celelalte orașe mari ale țării.

Ca Haga, de pildă. Un oraș rezidențial, administrativ. Vast dar scund, liniștit, plin de parcuri înecate în verdeață, cu o oarecare gravitate în arhitectura veche și solemnă a numeroaselor ambasade, a Curții internaționale de justiție, a „Binnenhof"-ului unde, în Camera deputaților, populația țării vorbește prin glasul a 225 de delegați.

Străinul se plimbă prin acest oraș cu sentimente de uimire pe care autohtonul nu le poate pricepe. Ce este ciudat în faptul că frumoasele vile, înșiruite de-a lungul a zeci de străzi, își deschid larg spre seară ferestrele și ușile de la verandă, că interiorul intim și de bun gust dezvăluie privirilor indiscrete însuși sanctuarul olandezului, căminul său, în care viața se desfășoară imperturbabil, la fel de liniștită ca lunecarea bărcilor cu pînze pe numeroasele lacuri ale țării? Ce e ciudat în faptul că bătrînul șofer de lîngă elegantul hotel Wittebrug își oprește mașina pentru a cumpăra o legătură de heringi pe care îi mănîncă cu dezinvoltura proprie gestului obișnuit? Ce poate fi ciudat în șirul lung de bicicliști care merg la treburi sau la distracții, încălecați în monom pe bicicletele pedalate cu aceeași lipsă de grabă de care dau dovadă și micile tramvaie ale orașului?

Dincolo de acest calm aparent, olandezul își desfășoară însă existența cu o pasiune total autentică, indiferent dacă e vorba de viața sa personală, familială, sau de aceea a profesiunii cu care se îndeletnicește. Se poate lesne desluși o trapantă trăsătură comună la pescarul zeelandez și la fabricantul din Twente, la profesorul universitar sau la petrolistul din Rotterdam, la țăranul din Brabant și la olarul din Delft — trăsături născute din vechea înfruntare a olandezului cu marea, din conștiința că natura îi poate fi vrăjmașă, că marea îi poate scufunda țara și că datoria sa este să învingă greutățile. De secole, frăția cu marea se desfășoară de-a lungul unor parametri paradoxali: să o învingă, să o îmblînzească și apoi să-i cultive cu dragoste avantajele.

Olandezul și marea

Va marca oare secolul XX victoria deplină a olandezului asupra apelor? Va pune el pentru totdeauna capăt unei lupte care a început în veacurile 5 și 4 ale erei premergătoare erei noastre, cînd strămoșii săi s-au instalat pentru prima oară pe limbile de pămînt prelungite în apele mării? Toate semnele par să indice un răspuns afirmativ. Pentru că, de-a lungul atîtor veacuri de încleștare, acest popor de navigatori și cultivatori, de pescari și artiști a reușit să stăvilească ofensiva permanentă a mării, să o împingă mereu mai departe. Vaste întinderi de apă sărată au fost transformate în rezervoare de apă dulce și în terenuri fertile, iar acest proces s-a desfășurat pas cu pas în urma altui proces la fel de vital: înlocuirea treptată a morilor de vînt, folosite în trecut pentru uscarea pămîntului, cu pompe moderne, din ce în ce mai puternice.

Istoria luptei olandezilor cu marea este, ca orice război, marcată de cîteva date semnificative pentru desfășurarea sa. In 1836, pentru a nu mai aminti dezastrele din 1421 și 1570, un puternic uragan a împins apele mării pînă în Amsterdam și a devastat vechiul și pitorescul oraș Leyda. În 1848, un proiect, calificat de contemporani drept genial, urma să realizeze bararea imensului braț de mare, Zuyderzee, care pătrundea adînc în teritoriul țării, și transformarea sa în lac cu apă dulce. Dar și aici, ca și în alte părți ale lumii, o mare inovație găsește deseori adversari înverșunați. A trebuit să intervină catastrofalele inundații din 1916 pentru ca lucrările să înceapă și ca marele dig, închizînd accesul la Marea Nordului, să fie terminat. În 1952 Zuyderzee a dispărut. În locul său a apărut lacul Yssel. Dintr-odată au fost recuperate 225 000 hectare cultivabile. In 1945, o altă catastrofă: trupele de ocupație ale Germaniei hitleriste au distrus unul din digurile de protecție. Repararea digului, însoțită de consolidarea sa, a redus de la 1 950 la 1 650 km lungimea coastelor vulnerabile ale țării. Mai e nevoie să reamintim ce înseamnă digurile pentru o țară în care șase din zece locuitori trăiesc sub nivelul mării?

Ferecată în nord, marea trebuia înfrîntă și în sud. De aici s-a născut „planul Delta", gigantică lucrare urmărind scurtarea, în regiunea deltei formată de revărsarea Rinului și Meusei, a liniei de coastă și asigurarea unei mai bune protecții a insulelor aflate între Rotterdam și Flessing. Lucrările erau încă în fază inițială cînd, la începutul anului 1953, o furtună de o violență neobișnuită s-a abătut asupra regiunii. Bilanțul catastrofei: 200 000 hectare înecate de apele mării, 500 km de diguri distruse, zeci de mii de animale pierdute. Uraganul odată potolit, olandezii s-au angajat într-un efort titanic. Luni de zile, ziua și noaptea, fără întrerupere, digurile au fost refăcute, pămînturile uscate și desalinizate. „Planul Delta", revizuit, prevede un sistem de diguri și baraje, ca și un complex de poduri între uscat și insule, care vor crea o legătură rutieră rapidă între centrele din zona nord-vestică a țării. Numeroase obiective ale planului sînt deja realizate, dar întregul sistem va fi terminat abia în 1978.

Pe monumentul ridicat la digul de la Zuyderzee se află următoarea inscripție: „Un popor care vrea să trăiască,

→

muncește pentru viitorul său". Cînd ai văzut „planul Delta" în acțiune, nu poți să nu recunoști în această inscripție modestia cu care locuitorii Olandei realizează o lucrare de proporții pentru asigurarea viitorului lor.

Posibilități reale

Intre Delta Rinului și Delta Dunării se întinde o bună parte a teritoriului Europei. Pentru popoarele care stăpînesc regiunile de revărsare în mare a celor două fluvii, distanțele geografice nu au constituit un obstacol în calea stabilirii unor legături care, din rațiuni strict economice inițial, s-au dezvoltat în autentice relații de prețuire reciprocă și colaborare multilaterală. După războiul de independență din 1877, prima reprezentanță diplomatică în tînărul stat român a fost aceea a Olandei. De-a lungul deceniilor, relațiile s-au dezvoltat în ciuda unor întreruperi temporare, ca acelea determinate de cele două războaie mondiale. O extindere marcată au căpătat aceste relații în ultimii ani. Cu patru ani în urmă, o delegație economică română a vizitat Olanda, vizită căreia i-a răspuns călătoria în România a ministrului olandez al afacerilor economice, Leo de Block. Urmate de prezența în țara noastră a veteranului ministru de externe olandez, Joseph Luns — aflat în această funcție de 16 ani — contactele româno-olandeze au cunoscut un moment important prin vizita făcută în Olanda, în cursul anului trecut, de președintele Consiliului de Miniștri al României, Ion Gheorghe Maurer, însoțit de ministrul afacerilor externe, Corneliu Mănescu.

Contactele între personalități de cea mai înaltă răspundere ale celor două țări au avut darul să insufle o vigoare sporită formelor concrete de colaborare româno-olandeze : acordul de cooperare economică, industrială și tehnică, acordul cultural etc. Am fost martorul direct al interesului manifestat de opinia publică olandeză față de prezența oaspeților români și față de evoluția relațiilor dintre cele două țări. In comentariile presei, ca și în discuțiile avute, simpatia pentru țara noastră era la fel de limpede ca și prețuirea pentru realizările României.

Dar afinitățile dintre cele două popoare au și o altă sursă : atașamentul lor comun față de munca pașnică și față de ideea cooperării între state. Aceasta explică de ce presa olandeză sublinia în perioada vizitei premierului român că evoluția relațiilor româno-olandeze corespunde unor tendințe din ce în ce mai puternice spre apropiere între țările europene.

Este poate, în acest context, utilă reamintirea unor declarații făcute cu prilejul acestei vizite. „Am convingerea — spunea premierul român — că țărilor mici și mijlocii, vital interesate în menținerea păcii, le revine un rol important în realizarea acestui gen de normalizare a relațiilor dintre state, de respectare a legalității internaționale..." Răspunsul primului ministru olandez, Piet de Jong, se întemeia pe aceleași convingeri : „Mi se pare deosebit de semnificativ că două țări, una din sud-estul și alta din nord-vestul Europei, își întind mîna... Nu trebuie subestimate rolurile pe care națiuni ca ale noastre le pot juca pe eșichierul european, chiar mondial. Posibilitățile sînt reale".

Intr-adevăr, ele sînt reale și primesc în acest sens noi și noi confirmări.

Corespondență din Belgrad
de la trimisul nostru, Felicia Antip

Obiective ale politicii externe

Încercarea de a prezenta, în paginile revistei noastre, unele aspecte ale realității iugoslave începe în mod deliberat cu o schiță a poziției țării vecine și prietene în viața internațională. Există o strînsă interdependență între activitatea externă a statului iugoslav și străduința sa de a se moderniza, de a se adapta cerințelor multilaterale ale dezvoltării contemporane. Problematica internațională face parte dintre preocupările majore ale opiniei publice.

După ample și instructive discuții cu colegii de la revista bilunară „Medunarodna Politika", m-am adresat unor personalități reprezentative în domeniul politicii externe : Iosip Djerdja, vicepreședintele Comisiei pentru problemele externe a Skupștinei Federative (și totodată președintele Comisiei pentru relații externe a Uniunii Socialiste) și dr. Radivoj Uvalici, adjunct al secretarului de stat pentru afacerile externe. Principala problemă era de a distinge, pornindu-se de la planurile multiple, aparent negate între ele, pe care se desfășoară activitățile externe ale Iugoslaviei, coordonatele comune. Căci, indiferent de direcția în care sînt orientate diversele acțiuni — spre Europa sau spre țările din Asia și Africa, spre strîngerea relațiilor bilaterale cu alte state sau spre o colaborare interesînd un mare număr de țări — fundamentul și obiectivul final sînt continuu aceleași. Începînd o convorbire însuflețită, care avea să dureze trei ore, Iosip Djerdja a comparat „o politică națională bună" cu o „orchestră în care toate instrumentele, la fel de necesare, dau expresie, în moduri diverse, acelorași gînduri și năzuințe". „Pentru Iugoslavia, a continuat d-sa, politica europeană, cea privind Balcanii sau spațiul mediteranean, sînt instrumentele aceleiași politici de nealiniere înțeleasă ca o manifestare a dorinței de a se **alinia** la efortul pentru transformarea lumii prin eliminarea politicii de forță, a sistemului de blocuri militare, a presiunilor și imixtiunilor în afacerile interne, a relațiilor bazate pe inegalitate, a cursei înarmărilor". Apreciind că „emanciparea națiunilor și a statelor domină scena politică mondială", Iosip Djerdja a subliniat că Iugoslavia pornește în activitatea ei internațională de la acest fapt.

În aceeași ordine de idei, dr. Radivoj Uvalici a amintit că marea majoritate a omenirii este formată din țări mici și mijlocii. Ele sînt vital interesate în pacea și securitatea internațională. „Ceea ce se impune este să se realizeze o adevărată democratizare a relațiilor internaționale".

În conformitate cu acest deziderat, Iugoslavia se străduiește să contribuie la descoperirea și încetățenirea unor noi forme sau unor cadre tot mai cuprinzătoare de colaborare internațională. Se știe că, la fel ca și România, ea se numără printre cele 9 state coautoare ale rezoluției privind cooperarea intereuropeană. În prezent, guvernul iugoslav ar dori să se meargă mai departe pe această linie și să se întreprindă noi măsuri, subliniază interlocutorii noștri.

Evocînd, la rîndul său, destinderea care s-a conturat în ultimii ani în Europa, adjunctul secretarului de stat pentru afacerile externe a remarcat : „Există fluxuri și refluxuri. Trebuie întreprinse eforturi pentru ca numărul refluxurilor să fie cît mai mic cu putință. Nu putem ignora existența unor obstacole, a unor probleme încă nerezolvate, dintre care cea mai importantă este problema decurgînd din necesitatea coexistenței pașnice a celor două state germane. Trebuie însă să sperăm că vor avea loc numeroase contacte Est-Vest și că destinderea va deveni din ce în ce mai efectivă".

Vorbind despre inițiativele pe această linie, dr. Radivoj Uvalici a reamintit propunerea făcută de ministrul de externe al Olandei, Joseph Luns, cu ocazia recentei sale vizite la Belgrad : o reuniune cu caracter de lucru a țărilor coautoare ale rezoluției privind cooperarea europeană, pentru a discuta neoficial perspectivele de lărgire a acestei cooperări.

Tot în direcția unei mai bune comprehensiuni și colaborări între țările de pe continentul nostru, vizează și propunerea iugoslavă referitoare la o întîlnire parlamentară intereuropeană. După cum ne informează adjunctul secretarului de stat pentru afacerile externe, s-au și înregistrat numeroase reacții favorabile la această inițiativă. Este necesar, a continuat interlocutorul nostru, ca inițiativele de colaborare să privească nu înapoi, spre epoca războiului rece și a împărțirii lumii în blocuri, ci înainte, spre vremea cînd pactele militare vor trebui înlocuite de o concepție clară asupra securității europene. Elaborarea unei asemenea concepții este — după părerea lui Iosip Djerdja — obiectivul către care trebuie să tindă statele interesate în normalizarea situației din Europa.

Faptele arată că, pe măsură ce necesitatea și posibilitatea lichidării blocurilor militare au devenit tot mai evidente, politica iugoslavă de nealiniere a evoluat și ea. Se tinde nu spre un fel de instituționalizare a „lumii a treia", cu alte cuvinte spre o grupare a statelor neincluse în alte grupări, ci spre o colaborare activă între toate țările care duc sau năzuiesc să ducă o politică independentă. Confirmînd existența acestei tendințe, Iosip Djerdja a atras atenția asupra a două din manifestările ei : pozi-

Novi Beograd. Sediul Vecei Executive Federale

ția Iugoslaviei la recenta conferință a țărilor mediteraneene și atitudinea Iugoslaviei față de ideea unei noi conferințe mondiale a țărilor nealiniate.

Vizitînd litoralul iugoslav, atît de sinuos și de decupat încît, pe o distanță de 628 de km în linie dreaptă, măsoară 6 116 km, înțelegînd ce rol major joacă economia mării în contextul general al economiei iugoslave, văzînd vechile cetăți intacte care, pe fiecare insulă, pe fiecare promontoriu, stau mărturie a împotrivirii opuse de-a lungul secolelor de popoarele iugoslave invadatorilor de tot felul veniți dinspre Mediterana, înțelegi mai bine vocația mediteraneană a acestei țări, preocuparea ei pentru ceea ce, declara Radivoj Uvalici, a devenit un obiectiv : „ameliorarea raporturilor dintre statele spațiului mediteranean". Dar Iugoslavia consideră că întîlnirea de la Roma n-a oferit o bază suficient de largă între țările mediteraneene, că este necesar să fie antrenate toate forțele antiimperialiste din regiune.

Trebuie subliniat faptul că, în toate discuțiile referitoare la politica internațională, oficialitățile iugoslave invocă drept principal argument în favoarea unei atitudini active a țărilor mici și mijlocii agresiunea desfășurată de S.U.A. în Vietnam. În ceea ce privește perspectivele acestui război, dr. Radivoj Uvalici își exprimă speranța că acceptarea de către S.U.A. a ideii unor tratative preliminare cu R.D. Vietnam provine din înțelegerea faptului că Statele Unite nu pot cîștiga acest război și că e preferabil să renunțe la el, ținînd seama mai ales de marile perturbări pe care le produce în viața politică a S.U.A. Dar, adăuga el, obstacolele ridicate de americani, în ceea ce privește locul întîlnirii, sînt de rău augur. Tot ce se poate spera pentru moment este că va interveni încetarea totală și definitivă a bombardamentelor asupra R.D. Vietnam. Totodată, însă, se amintește că izolarea Statelor Unite în războiul din Vietnam ilustrează reticența crescîndă a numeroase state mici și mijlocii de a se lăsa antrenate într-o politică agresivă.

N-am enumerat decît o parte dintre direcțiile care stimulează activitatea de politică externă iugoslavă. Iosip Djerdja face o precizare: „Toate aceste proiecte sînt însuflețite de un anumit idealism. Ele denotă că visăm o lume mai bună și ne străduim s-o înfăptuim. Nu ne îndoim că, cu vremea, ele se vor realiza. Pînă atunci însă, nu uităm că politica de cultivare și întărire a relațiilor bilaterale este, din punct de vedere imediat, mai practică și asigură terenul pentru acțiuni de mai mare anvergură". Printre manifestările cele mai recente ale acestei orientări, de strîngere a relațiilor cu diverse state, pe primul plan se situează vizitele făcute de președintele Tito, mai întîi în Afganistan, Pakistan, Cambodgia, India, Etiopia și R.A.U. și, recent, în Japonia, Iran, U.R.S.S.

După opinia lui Iosip Djerdja, în relațiile bilaterale trebuie să se manifeste o anumită selectivitate care determină gradul de dezvoltare a acestor relații. Referindu-se la restabilirea relațiilor diplomatice între Iugoslavia și R.F. a Germaniei, oamenii politici cu care am discutat o apreciază în general ca pe un pas spre destindere, ca pe un pas pozitiv vizînd normalizarea situației în Europa. Dr. Radivoj Uvalici, de pildă, a subliniat că R.F. a Germaniei este o țară europeană importantă și că între Iugoslavia și R.F. a Germaniei există anumite interese comune, mai ales de ordin economic. Dar restabilirea relațiilor este privită ca un început întrucît, după cum a remarcat Iosip Djerdja, între cele două țări există încă probleme nerezolvate care împietează asupra deplinei normalizări a relațiilor. E vorba de faptul că guvernul vest-german nu a acceptat pînă în prezent să reglementeze situația celor 150 000 de muncitori iugoslavi care lucrează în R.F.G., că tolerează activitatea emigrației reacționare iugoslave pe teritoriul ei și că nu a fost pe deplin lichidată problema reparațiilor de război.

Atunci cînd vorbesc despre statele cu care Iugoslavia întreține relații dintre cele mai bune, toți interlocutorii se referă constant la România. De altfel, în paginile ziarelor iugoslave, politica externă a României este citată foarte des, nu numai în cadrul informațiilor și al comentariilor care-i sînt consacrate, ci și în diverse alte materiale, relevîndu-se caracterul ei realist, constructiv. „Relațiile dintre Iugoslavia și România, a arătat dr. Radivoj Uvalici, sînt din ce în ce mai strînse și progresează într-un ritm ascendent. Stau mărturie acestui fapt vizitele reciproce și contactele foarte frecvente, la niveluri înalte. Înțelegerea reciprocă și cooperarea amicală se dezvoltă continuu. A devenit un lucru curent să citezi hidrocentrala în curs de construcție la Porțile de Fier. Dar nu pot să nu fac încă o dată acest lucru, pentru că nu demult am vizitat șantierul și am fost foarte favorabil impresionat de spiritul tovărășesc care domnește acolo și de atmosfera excelentă".

Pe asemenea coordonate se desfășoară și se dezvoltă activitatea politică externă a Iugoslaviei.

Belgrad, 29 aprilie

reflector

O.M.S. : DOUĂ DECENII

Organizația Mondială a Sănătății (O.M.S.) a împlinit douăzeci de ani de existență. Luînd locul Organizației de Igienă a Societății Națiunilor, al Oficiului Internațional de Igienă publică și al Administrației Națiunilor Unite pentru Ajutor și Reconstrucție, O.M.S. a fost fondată în 1948 cu scopul de „a aduce toate popoarele la un nivel de sănătate cît mai ridicat posibil". În cei 20 de ani de existență, numărul statelor membre ale Organizației a crescut de la 62 la 129. O.M.S. a inițiat vaste acțiuni împotriva paludismului, a variolei etc. De asemenea, O.M.S. joacă un rol important în dezvoltarea contactelor interprofesionale pe plan internațional. Comitete de experți s-au reunit frecvent, pentru a pune în comun cunoștințele cele mai recente în numeroase domenii ale cercetării medicale. În cele două decenii de existență, O.M.S. a inițiat peste 1 000 programe de activitate pe tărîmul ocrotirii sănătății publice.

DE VÎNZARE UN ORAȘ

Potrivit unui anunț apărut recent în ziarul „Chicago Tribune", orășelul Acme, situat pe teritoriul S.U.A., în statul Wyoming, a fost vîndut cu prețul — socotit „de sold" — de 100 000 de dolari. Orășelul fusese înființat în anul 1910, în vecinătatea unei mine de cărbuni, dar de cîțiva ani era părăsit, mina încetîndu-și activitatea. Tranzacția a menționat prețul ferm al terenului, după indicii locali, și prețuri simbolice pentru imobilele abandonate, care au fost evaluate ca „material uzat". Cumpărătorii speră să transforme fostul oraș într-un centru turistic, amenajîndu-l ca loc de întîlnire al vînătorilor.

40 000 DE CUVINTE NOI

În ultimele decenii, limba engleză s-a îmbogățit cu peste 40 000 de cuvinte — în general termeni științifici sau cuvinte împrumutate din alte limbi. Cunoscutul filolog Tony Augarde, de la Universitatea din Oxford, culege acum toate aceste neologisme pentru a le include în viitoarea ediție a dicționarului Oxford, care va fi publicat în 1974.

SUB 20 DE ANI

În majoritatea țărilor latino-americane, mai mult de jumătate din populație o formează tinerii sub 20 de ani. Persoanele avînd peste 65 de ani reprezintă doar 3 la sută din populația acestor țări. Raportul B.I.D. (Banca Interamericană a Dezvoltării), care consemnează aceste date, indică și țările unde longevitatea medie este cea mai redusă : Bolivia și Haiti (45 de ani).

FURCULIȚA... ELECTRICĂ

O recentă invenție italiană : furculița electrică. Cu ajutorul ei, amatorii de spaghetti scapă de anevoioasa și interminabila răsucire a furculiței pentru a înfășura firele de aluat. Furculița electrică se răsucește singură. Și foarte repede.

O altă inovație de același calibru : spaghetti paralelipipedice. Se spune că, avînd o asemenea formă, alunecoasele spaghetti se înfășoară mai bine pe furculiță.

Leandro CASTELLANI
Luciano GIGANTE

Colonelul Boris Pash (stînga), *directorul serviciului american de contraspionaj, căruia i se încredințase conducerea „misiunii Alsos", și cîțiva dintre membrii misiunii*

ISTORIA BOMBEI ATOMICE (11)

Documentele de la Strasbourg

Primele informații furnizate de misiunea „Alsos" prezentau puțină importanță și nu dezvăluiseră nici un element nou. Totuși, membrii misiunii își păstrau convingerea inițială și anume că germanii erau mai avansați decît americanii în domeniul atomic. La 15 noiembrie 1944, trupele generalului Patton au ocupat orașul Strasbourg. În cele din urmă, misiunea „Alsos" a reușit să se laude cu un rezultat pozitiv. „La Strasbourg — relatează Pash — am descoperit cîțiva cercetători și am reușit să le confiscăm documentele. În urma examinării acestor documente și a interogatoriilor, ne-am dat seama pentru prima oară că germanii erau cu mult în urma noastră în cercetările atomice".

Goudsmit considera însă că misiunea nu-și putea considera încheiată sarcina pînă cînd nu va pune mîna pe savantul Nr. 1, Werner Heisenberg. „Heisenberg — relatează Goudsmit — era cel mai mare savant german. Dacă germanii aveau un proiect atomic, Heisenberg era în mod cert savantul-cheie".

ÎN CĂUTAREA ATOMIȘTILOR GERMANI

Misiunea „Alsos" și-a început operațiunile în Germania, în apropiere de Aachen, la 24 februarie 1945. Dar generalul Groves se afla deja în posesia elementelor cuprinse în documentele de la Strasbourg. „Informațiile descoperite de «Alsos» la Strasbourg — relatează Groves — confirmaseră bănuiala noastră inițială — și anume că germanii se consacrau fabricării de metale cu thoriu și uraniu, utilizabile pentru producția de energie atomică și deci pentru fabricarea bombei. Întrucît «Alsos» nu avea decît puține șanse să ocupe într-o zi laboratoarele, am recomandat generalului Marshall să distrugă instalațiile prin bombardamente aeriene".

În orice caz, documentele de la Strasbourg dezvăluiau anumite elemente precise: în primul rînd, existența laboratorului „Auergesellschaft" din Oranienburg, la 15 kilometri nord de Berlin. Ca atare, cererea lui Groves a fost aprobată de Marshall, care a comunicat în continuare instrucțiunile generalului Carl Spaatz, comandantul forțelor aeriene din Europa. În după-amiaza zilei de 15 martie 1945, 612 fortărețe zburătoare au aruncat într-o jumătate de oră 1 500 tone de explozive foarte puternice și 178 tone de bombe incendiare asupra orașului Oranienburg, care a fost ras de pe fața pămîntului. În plus, documentele de la Strasbourg indicau orășelul Heidelberg drept al doilea centru al „proiectului uraniu" german. Membrii misiunii „Alsos" nu au reușit să ocupe micul oraș și laboratoarele lui decît în martie 1945. Printre savanții făcuți prizonieri se aflau Walter Bothe, Wolfgang Gertner, „prietenul adversar" al lui Joliot, și Richard Kuhn, directorul pentru problemele medicale al Institutului Kaiser Wilhelm.

„Datorită acestor savanți — relatează Groves — am aflat că Otto Hahn fusese evacuat la Tailfingen, orășel la sud de Stuttgart, în apropiere de Hechingen, că alți doi savanți, Max von Laue și Werner Heisenberg, se aflau la Hechingen și că pila experimentală cu uraniu din Berlin-Dahlem fusese transportată la Haigerloch, un alt orășel situat nu departe de Hechingen. Savanții ne-au vorbit despre penuria de apă grea, explicîndu-ne că singura lor sursă era Norvegia. Obținusem deci aproape toate informațiile care ne lipseau".

Pentru a scăpa de bombardamentele neîncetate care distrugeau treptat Berlinul, cercetătorii de la Institutul Kaiser Wilhelm părăsiseră capitala împreună cu instalațiile lor atît de delicate și cu pila lor atomică, refugiindu-se în orășelul Hechingen. În fiecare dimineață, savanții care lucrau la „proiectul uraniu" mergeau cu bicicleta la Haigerloch, unde își instalaseră materialul atomic.

„Situația nu arăta deloc îmbietor — arată Heisenberg — deoarece drumurile erau deseori bombardate și nu se găsea nimic de mîncare. Ni se întîmpla deseori să așteptăm material care nu sosea niciodată sau să ne întrerupem activitatea din alte motive. Singura noastră distracție era muzica. Reactorul nu a ajuns niciodată la dimensiunile corespunzătoare deoarece materialul nu a sosit niciodată!"

Într-adevăr, lucrările lui Heisenberg au fost blocate în primăvara anului 1945 de lipsa de materiale, deși diferite echipe, inclusiv a lui, și-au continuat cercetările pînă la sosirea americanilor.

DISPARIȚIA LUI HEISENBERG

În aprilie 1945, trupele anglo-americane și franceze înaintau în Germania fără să întîmpine rezistență. La 16 aprilie, sovieticii au dezlănțuit bătălia Berlinului. La Heidelberg, Walter Bothe a prezentat un tablou al cercetărilor atomice germane, cărora li se consacrau fizicieni de prim plan: la Berlin, Heisenberg, cu o echipă de zece savanți; la Leipzig, Dopel, cu soția sa ca asistentă; la Garmisch, Kirchner și doi asistenți; în sfîrșit, la Viena, Stetter, împreună cu patru sau cinci cercetători. Potrivit lui Bothe, Hahn se consacra exclusiv unor probleme de chimie. Interogatoriile luate la Heidelberg au furnizat și alte informații, încă mai importante. S-a descoperit că două echipe lucrau împreună la pila atomică: prima, sub conducerea lui Diebner la Frankfurt; a doua, sub conducerea lui Heisenberg la Institutul de fizică din Berlin. După cum știm, a doua echipă fusese înființată în 1939 și cuprindea pe cei mai mari fizicieni germani. Dar cele două echipe, departe de a colabora, își disputaseră cu îndîrjire materialele. Această discordie persistase chiar și după unificarea cercetărilor sub conducerea lui Walter Gerlach. Potrivit lui Wolfgang Gertner,

cercetările de la Heidelberg erau cele mai interesante.

Misiunea „Alsos" avea deci o sarcină nouă : să pună mîna pe cele două echipe conduse de Diebner și Heisenberg. La 12 aprilie 1945, „Alsos" a intrat în posesia laboratoarelor și birourilor lui Diebner, instalate într-o veche școală din Frankfurt. Pash a constatat că majoritatea savanților și cea mai mare parte a documentelor și materialelor fuseseră evacuate cu patru zile înainte. La Frankfurt rămîneau doar cîteva elemente din instalație, puțin oxid de uraniu, un laborator de fizică și multe dosare. Din aceste dosare a reieșit că germanii nu se ocupaseră de bomba atomică decît la începutul anului 1940, după experiențele lui Otto Hahn și Strassman. Heisenberg continuase cercetările la Berlin, folosind uraniu brut de la minele Joachimstahl din Cehoslovacia, transformat în pulbere de uraniu 238. Echipa lui continuase experiențele pînă în decembrie 1941, dar fără nici un succes. În ciuda acestor eșecuri, Heisenberg — ca și principalul său colaborator, Weizsäcker — calculase că, prin efectuarea cîtorva modificări, se putea construi o pilă care să se autoîntrețină. Apoi lucrările fuseseră transferate la Leipzig. În 1942, pila dăduse primele rezultate, deși nu reușise încă să se autoîntrețină. În orice caz, în 1942, fizicienii germani erau cu mult în urma fizicienilor americani și, la sfîrșitul anului 1944, la Berlin se mai construia încă o pilă cu divergență exponențială în scopuri pur științifice. Ulterior, pila fusese transferată la Haigerloch, așa cum am văzut, în timp ce fizicienii se instalau la Hechingen. Obiectivul final al misiunii „Alsos" era deci de a pune mîna pe echipa lui Heisenberg. Comandantul misiunii era pe deplin conștient de acest lucru.

„Deseori — declară Pash — unii dintre noi observau că depășiseră frontul. De pildă, am intrat în Heidelberg înaintea armatei ; altădată, cîțiva dintre colaboratorii mei au pătruns în Ludwigshafen înaintea trupelor de ocupație. De altfel, din greșeală. Cînd ești în apropierea frontului, ți se întîmplă uneori să nu mai știi foarte bine unde te găsești. Astfel, ne-am aflat de mai multe ori în locuri periculoase fără să știm și cu totul fără voia noastră".

Tactica de a preceda trupele nu era un lucru cu totul nedeliberat din partea colonelului Pash. El încerca, prin mișcări extrem de rapide, să împiedice fuga savanților. La 23 aprilie, comandînd batalionul 1 279 de geniu care îi fusese încredințat de generalul Harrison, Pash a ocupat orașul Haigerloch și a demontat laboratorul. Elementul principal al laboratorului era pila cu divergență exponențială, transportată de la Berlin și ascunsă într-un tunel săpat sub o colină stîncoasă. Apoi, Pash s-a îndreptat împreună cu unitatea sa spre Hechigen, oraș pe care l-a ocupat la 24 aprilie. Acolo a găsit pe cîțiva dintre principalii fizicieni germani, printre care von Weizsächer și Wirtz. Werner Heisenberg lipsea la apel.

„Heisenberg dispăruse din Hechingen — relatează Goudsmit. Plecase la familia sa, în munți, în apropiere de München. Cînd generalul care comanda zona și colonelul Pash au intrat în biroul lui Heisenberg, privirile lor au căzut în primul rînd asupra unei vechi fotografii făcute în America în 1939, înfățișîndu-mă alături de Heisenberg. A fost o mare surpriză pentru general, care nu-și credea ochilor și, firește, a început să se îndoiască de mine".

A doua zi, la 25 aprilie 1945, Pash a plecat la Tailfingen, unde a ocupat laboratorul de chimie și i-a făcut prizonieri pe Otto Hahn și pe Max von Laue. La 26 aprilie, apa grea, ascunsă într-o veche moară din Haigerloch, a fost expediată la Paris. La 27 aprilie, savanții germani au fost transportați la Heidelberg pentru a fi interogați din nou. Mai tîrziu au fost trimiși la Reims. În ultimul moment, cînd erau pe punctul să plece, von Weizsächer le-a mărturisit în sfîrșit locul în care se afla restul arhivelor. Cutia de metal cu documentele fusese ascunsă într-un canal din spatele casei lui Weizsächer. La sfîrșitul lunii aprilie se putea considera că sarcina misiunii „Alsos" de încheiase.

„Cea mai mare parte a materialului pe care îl căutam fusese pus la adăpost — relatează Groves. E adevărat că ne scăpaseră cîțiva savanți și în special Heisenberg. El rămînea ultimul obiectiv. Părăsise orașul Hechingen cu vreo două săptămîni înainte de sosirea lui Pash. Se știa de asemenea că Gerlach, Diebner, alți doi membri ai grupului din Hechingen și el însuși se refugiaseră, parte la München, parte la Urfeld, în Alpii bavarezi. Maiorul Hahn a pornit spre München, iar Pash spre Urfeld. La 1 mai Hahn l-a descoperit pe Gerlach fără nici o greutate în laboratorul său de fizică de la Universitatea din München. După cercetări intense, Diebner a fost făcut și el prizonier la Schängeising, la 25 kilometri de München. La 3 mai, cei doi oameni de știință au fost transportați împreună cu documentele lor la Heidelberg. Heisenberg nu fusese încă prins.

PASH PRIMEȘTE DOUĂ VIZITE CIUDATE

Arestarea lui Heisenberg, bogată în episoade neprevăzute și hazlii, reamintește întrucîtva filmele de război turnate în Statele Unite în cursul ultimului război mondial. La 1 mai 1945, Boris Pash se afla în spatele armatei a VII-a, la vreo 30 de kilometri de Alpii bavarezi. Podul care ducea la Urfeld fusese distrus. Despărțindu-se de grosul trupelor, împreună cu opt soldați, Pash s-a alăturat unei patrule de recunoaștere formată din zece oameni. Au intrat în Urfeld în după-amiaza zilei de 2 mai. După numai o oră, o unitate germană, care încerca să treacă prin orășel, a fost respinsă de un violent tir de baraj al micului pluton aliat.

Știrea despre această ciocnire s-a răspîndit printre germani. După cîteva ore, spre asfințit, patrula s-a înapoiat la baza ei, lăsînd misiunea „Alsos" să controleze orășelul împreună cu numai opt soldați. Pash a fost anunțat că un general german dorește să-l vadă. Generalul a fost introdus în birou și, spre marea surprindere a lui Pash, a cerut să se predea împreună cu divizia lui. După un moment de stupoare, comandantul misiunii „Alsos" și-a revenit și a răspuns generalului german că se lăsa noaptea și că nu poate să deranjeze pe generalul lui care se afla împreună cu grosul armatei. Germanii ar face deci mai bine să aștepte ziua următoare și să-și reînnoiască cererea, care va fi acceptată în mod oficial.

Scurt timp după această vizită ciudată, Pash a primit un alt comandant care venea să se predea, de data aceasta cu cei 6 700 de soldați ai săi. Pash a început să se neliniștească. Se gîndea la soarta pe care ar fi putut s-o aibă propriul lui detașament extrem de redus. De aceea, la căderea nopții, s-a înapoiat pe ascuns în liniile americane. Trebuie să adăugăm că descoperise ascunzătoarea lui Heisenberg dar că, ținînd seama de propria lui situație în mijlocul trupelor germane, hotărîse cu înțelepciune să-l lase în pace. În cursul nopții, Pash a reușit să obțină sprijinul unui batalion de infanterie, astfel că, în zorii zilei de 3 mai, colonelul s-a înapoiat la Urfeld și s-a dus imediat la Heisenberg, care îl aștepta cu geamantanele făcute. Heisenberg l-a salutat cu următoarele cuvinte : „Vă așteptam". Cu această scurtă frază cordială se încheie istoria misiunii „Alsos".

După patru zile avea să se termine și războiul în Europa.

„Colonelul Pash — relatează Goudsmit — l-a transportat pe Heisenberg la Heidelberg, unde fuseseră adunați provizoriu fizicienii prizonieri pe care îi interogam. Întîlnirea noastră a fost foarte cordială. Ne cunoșteam de mulți ani. Își păstra convingerea că germanii se aflau în fruntea cercetărilor atomice și, la un moment dat, s-a oferit să ne informeze asupra progreselor lor și să mă însoțească în diferitele lor instituții. Cît despre mine, am reușit să-i ascund stadiul în care ajunseserăm noi".

„L-am întîlnit pe Goudsmit o singură dată, la Heidelberg, la cîteva zile după sfîrșitul războiului — reamintește Heisenberg. Am avut o scurtă discuție asupra problemelor uraniului dar fără să intrăm în amănunte".

CU 10 MINUTE ÎNAINTE DE MOARTEA LUI ROOSEVELT...

Cu două luni înainte de arestarea lui Heisenberg, în timp ce misiunea „Alsos" ajungea încetul cu încetul la dovada inexistenței unei bombe atomice naziste, Leo Szilard, savantul care își avertizase primul confrații asupra pericolului unei bombe atomice hitleriste, a descoperit brusc drama situației nou create.

Nazismul nu avea să posede niciodată o bombă atomică ; în schimb, bomba era pe cale să se nască la Los Alamos. Autori erau prietenii lui Szilard, confrații săi, și chiar el își dăduse contribuția. Atunci Szilard și-a schimbat poziția. Omul care îi scrisese lui Roosevelt în 1939 : „Fabricați bomba atomică" a redactat o nouă scrisoare destinată președintelui : „Nu este nevoie de o bombă atomică".

„Războiul cu Germania se terminase în mod practic — declară el — și eram încredințat că se terminase și în privința Japoniei. Lumea întreagă și japonezii înșiși știau că Japonia nu avea nici o șansă să cîștige războiul. Trebuia deci să ne gîndim la pace și să lăsăm laoparte bombele. Iată de ce am difuzat un memoriu printre fizicienii care lucrau la proiectul de la Chicago. Toți împărtășeau părerea mea : un bombardament atomic asupra Japoniei nu avea nici o justificare. Speram să-i pot remite acest memoriu lui Roosevelt deoarece pentru el îl redactasem. Cerusem o întrevedere doamnei Roosevelt și intenționam să-i încredințez memoriul într-un plic sigilat, pentru ca ea însăși să-l predea președintelui. În ziua aceea l-am vizitat pe generalul Groves, directorul „proiectului Manhattan", și i-am arătat memoriul, informîndu-l cine era destinatarul lui. Dar, spre marea mea surprindere, mi-a răspuns : «Aș dori să aveți posibilitatea să-l înmînați președintelui». M-am înapoiat la biroul meu. După mai puțin de zece minute, s-a anunțat la radio moartea lui Roosevelt".

La 12 aprilie 1945, Franklin Delano Roosevelt, al 32-lea președinte al S.U.A., moare la Warm Spring, în statul Georgia. El este acela care a lansat colosalul „proiect Manhattan" pentru a o lua înaintea lui Hitler în cursa bombei atomice.

(Va urma)

CRONICA SECUNDARĂ

Montaj de Radu Cosașu

relicve

• *Paleontologul american Edwin Colberi, de la Muzeul de istorie naturală din New York, comunică rezultatele studiului efectuat asupra fragmentului osos de amfibie fosilă, descoperită în 1967 la 500 km de Polul Sud, în munții transantarctici : e o bucată din maxilarul unui labirintodont, specie abundentă în paleozoic (în urmă cu 350 milioane de ani). Se credea pînă azi că această specie a trăit doar în apele dulci ale Africii de Sud și Australiei. Ce caută atunci și în Antarctica ? Ar fi o dovadă în plus că imense bucăți de uscat (Africa australă, Australia, India, o parte din America de Sud, Antarctica) s-ar fi rupt cîndva dintr-un continent vechi, Gondwana, și s-ar fi deplasat mii de kilometri în direcții diferite, cu toată flora, fauna și stîncile lor ca „stranii transatlantice geologice".*

• *Arheologii descoperă, la gurile Tibrului, nava „Nebunia", a lui Caligula (100 metri lungime), destinată să transporte la Roma obeliscul uriaș cu care împăratul vroia să-și vestească nemurirea. „Nebunia" n-a putut naviga niciodată ; specialiștii au recunoscut-o după descrierea rămasă de la Pliniu.*

• *Autoritățile din Jamaica folosesc cele mai moderne mijloace pentru a descoperi cele două corăbii ale lui Columb, eșuate pe coastele insulei în 1503, după a doua călătorie spre Noul Continent.*

• *Podul Londrei (10 000 tone), deschis circulației în 1831, e vîndut unui american care-l va reconstrui, piatră cu piatră, pe celălalt țărm al Atlanticului. În fiecare an, podul se înfundă cu 3 milimetri în albia Tamisei.*

• *Ziaristul vest-german Nerin Gun publică o carte despre celebra amantă a lui Hitler, Eva Braun. În afara mărturiilor obținute de la șoferi și secretari ai lui Hitler, precum și de la membri ai familiei, Gun a avut acces și la arhivele germane de la Washington : „Am citit vreo 5 000 de articole despre Eva Braun. Ea a intrat în istorie drept o consilieră secretă care trăia în lux, se îmbăia goală la lumina lunii și dormea în așternuturi brodate cu zvastica. De fapt, era o mic-burgheză care juca la loterie pentru a se îmbogăți... Grija ei cea mai mare a fost neînțelegerea dintre cîinele ei de rasă basset și cățeaua favorită a führerului, „Blonda".*

• *La Londra se pune la licitație o colecție de vechi instrumente pentru tortură aparținînd muzeului din Nürnberg. La 150 lire e adjudecat un pat pentru flagelare, „în stare aproape nouă" — precizează catalogul. La același preț — o mască de oțel cu pîlnia respectivă pentru supliciul apei. Foarte ieftine — fiare pentru însemnarea criminalilor și lingurî folosite la turnarea smoalei în urechi și în nas.*

transformări

• *Camera 306 din motelul în care a fost asasinat Martin Luther King va deveni un sanctuar. Ea nu va mai fi închiriată nimănui, urmînd să fie folosită ca loc de reculegere.*

• *Un pastor vest-german îi sfătuiește pe studenți să utilizeze crucile drept „berbece" în ciocnirile lor cu poliția.*

• *Pentru sezonul mai-octombrie 1968, anumite pavilioane naționale ale Expoziției universale de la Montreal vor fi transformate în „saloane" specializate : pavilionul Elveției va fi salon al umorului ; cel al Statelor Unite — o grădină exotică ; cel australian — salon al fotografiei ; cel britanic — salon al automobilului ; cel al O.N.U.-ului — salon al filateliei ; cel al Greciei — expoziție a scenografiei teatrale.*

• *Melina Mercouri declară Orianei Fallaci, ziaristă de talie internațională cunoscută cititorilor noștri, că evenimentele din Grecia „au metamorfozat-o profund" : „Nimeni nu mă va mai vedea paradoxală. Nu mai sînt Melina Mercouri artista. Sînt o femeie care reprezintă o cauză". La Paris, actrița discută problemele reinstaurării democrației în Grecia cu șefii mai multor partide și are o lungă întrevedere cu André Malraux.*

noutăți

• *În Elveția se înregistrează în partitură originală și cu instrumentele de epocă „Orfeu" al lui Monteverdi, prima operă din istoria muzicii, scrisă cu 78 de ani înaintea nașterii lui Bach. Timp de un an și jumătate, dirijorul elvețian Corboz și muzicologul american Tarr au reconstituit instrumentele secolului 17, astăzi uitate : cornetto (un flaut îmbrăcat în piele), ceteroni (o mandolină cu 10 perechi de coarde), clavecine italiene etc. 40 de muzicieni, printre care unicul ceteronist de pe glob, 30 interpreți vocali. „Totul e perfect", anunță inginerul de sunet după o 5-a zi de înregistrare.*

• *Primul film al noii societăți „Auric Arts Films Productions" va fi „Istoria culturală a negrilor americani", după cartea lui Arna Bontemps, profesor negru la Universitatea din Illinois. Stil documentar.*

• *La 80 de ani, Boris Karloff, creatorul lui Frankenstein, va filma patru noi filme de groază : „Casa diavolului", „Camera fricii", „Insula șerpilor" și „Uimitoarea invazie". Karloff a părăsit de curînd spitalul.*

• *În moda bărbătească face furori cămașa cu guler rulat, lansată în Anglia. (A nu se confunda cu puloverul sau maioul cu guler rulat al sportivilor). La elegantul restaurant parizian „Maxim" e acceptată cu condiția de a fi albă și purtată la smoking. La agenția „Havas", însă, n-au voie s-o poarte decît funcționarii care nu intră în contact cu publicul.*

• *Studii în Uzbekistan asupra oamenilor care au trecut de sută de ani (19 la mia de locuitori). Insuficiență de fier și cobalt în sînge ; procent ridicat de manganeziu.*

• *La Sydney, prof. Grounds tratează arsurile cu apă foarte rece : durere atenuată, cicatrizare mai bună.*

succese, insuccese

• *Elvis Presley primește al 42-lea disc de aur (fiecare disc = un milion de discuri vîndute). Pe locul al doilea (26 discuri de aur) beatles-ii.*

• *Premiul George-Pol, cel mai important premiu pentru fotografii — reporterei franceze Catherine Leroy „pentru extraordinarele poze făcute în timpul bătăliei de la cota 881" (Vietnamul de sud).*

• *Campionul australian de tenis Emerson începe bine cariera de profesionist, cîştigînd turneul de la Hollywood. Premiul — 2 000 de dolari.*

• *Un producător american cumpără drepturile de autor pentru studiul consacrat Josephinei de Beauharnais, apărut în Editura Perrin sub semnătura lui André Castelot, marele erudit în istorie napoleoneană. Studiul va sta la baza unei comedii muzicale pe Broadway...*

• *Pentru prima oară după 34 de ani, o echipă amatoare de fotbal (Quevilly, club al unei întreprinderi de reparaţii navale din Normandia) ajunge în semifinalele Cupei Franţei. Preşedinta clubului e dna Lozai, în vîrstă de 85 de ani. Antrenorul Mille declară : „Detest fotbalul care seamănă cu baschetul, jocul în care se fac 50 de pase cînd cinci sînt suficiente"...*

• *„Razele laser n-au răspuns pînă acum speranţelor în lupta împotriva cancerului" (dr. Robert Howe, de la Institutul naţional al cancerului din S.U.A.)*

• *Piesa lui Edward Bond, „Devreme, dimineaţa", e interzisă după prima reprezentaţie la Royal Court Theatre, pentru ultragiu la memoria reginei Victoria.*

viteze

• *La încercările secrete pe celebra pistă de la Le Mans (vezi filmul „Un bărbat şi o femeie"), maşinile Porsche de 300 cmc ating viteza de 223 km/oră.*

• *Alergătorul de fond australian Bill Emmerton traversează „Valea Morţii" din California (200 de km infernali) în 3 zile, 3 ore şi 23 minute.*

• *Fizicienii de la Bell Telephone reuşesc să realizeze picosecunda — o miime de miliardime de secundă.*

• *Campionul mondial de ski J. C. Killy trece la automobilism. Henry Ford II îi oferă un contract fabulos ; Ed. Cole, preşedintele lui „General Motors", îl invită la dineu după ce Killy încearcă o maşină „Corvette" la 280 km/oră. Casa „Universal films" îi oferă un contract fabulos pentru 6 săptămîni de filmare cu Paul Newmann. Killy refuză : se teme de cinema...*

catastrofe

• *Furtună în Faridpur (Pakistan) : 200 de morţi, 1200 de răniţi, 10 000 fără adăpost. Inundaţii catastrofale în Tanzania. Triburile nomade Masai ameninţate cu foamea ; jumătate din teritoriu sub apă. Inundaţii în Indonezia : 80 000 de sinistraţi în estul insulei Iava.*

• *Un Boeing 707, plecînd pe ruta Londra-Auckland, ia foc în aer, imediat după decolarea de pe aeroportul londonez. La bord, 115 pasageri şi 11 oameni în echipaj. În timp ce aripa stîngă arde ca un rug, căpitanul Charles Taylor aterizează — operaţie realizată în 120 de secunde, echivalentă cu „a conduce un camion cu dinamită la 200 km/ oră". 121 de oameni scapă. La auzul veştii că 5 pasageri au murit în explozia produsă la un minut după această incredibilă aterizare, Taylor izbucneşte în plîns.*

decese

• *Assis Chateaubriand, 76 de ani, magnat al presei braziliene, ambasador la Londra pe vremea preşedinţiei lui Kubitschek. Paralizat din 1960, continua să-şi dicteze articolele cu voce stinsă.*

• *Santiago de Chile : 3 muncitori cad într-un butoi cu vin roşu (capacitate 3500 de litri) şi se îneacă.*

• *Campionul campionilor de automobilism, Jim Clark, în timpul unei curse în R.F.G. (Femeia iubită de Clark a fost Sally, un manechin londonez. „Un pilot auto nu poate fi un soţ", i-a spus el. Şi Sally s-a căsătorit cu un alt pilot).*

AL DOILEA DALLAS

Oriana Fallaci

Cunoscuta ziaristă italiană Oriana Fallaci a reconstituit filmul asasinării lui Martin Luther King pe baza a numeroase mărturii şi discuţii avute la Memphis, oraşul asasinatului. Reproducem, după revista „L'Europeo", reportajul pe care l-a transmis din Memphis.

Cînd omul a bătut la uşă, Bessie Brewer s-a strîmbat a plictiseală şi a rămas cîteva secunde întinsă pe pat. Era 3 şi un sfert după-amiază, oră la care îi plăcea să aţipească puţin, iar soţul ei, Frank, nu se afla acolo pentru a o apăra de un eventual client nedorit. Fapt este că tot felul de oameni trec pe la pensiunea din strada South Main nr. 422. Morfinomani, beţivi, cerşetori. Cîteodată trebuie să-i primeşti cu cuţitul în mînă, dar cui altcuiva poţi să închiriezi camerele murdare pe care Bessie Brewer le dă cu cinci dolari pe săptămînă, inclusiv lumina electrică ?

Bessie Brewer coborî din pat. Se îndreptă spre uşiţa cu geamuri, o întredeschise şi fixă cu o privire ostilă figura întunecoasă care aştepta dincolo de ferăstruică. Dar imediat se lumină la faţă. Noul client nu semăna de loc cu epavele umane care se văd de obicei în South Main Street. Avea un aer îngrijit, elegant şi purta un frumos costum negru-fumuriu, cu o cravată frumoasă de aceeaşi culoare şi o cămaşă albă cu gulerul călcat. În concluzie, părea un domn şi poate chiar era. „Aş putea avea o cameră ?" o întrebă politicos. Zîmbind pentru prima oară, cine ştie de cîţi ani, Bessie Brewer îl pofti înăuntru.

O cameră cu fereastra spre nord

„O cameră, desigur", spuse Bessie Brewer, şi dublă pe loc tariful : „Zece dolari pe săptămînă". „Foarte bine", răspunse noul venit. Vorbea cu un accent din sud, dar nu cu accentul din Memphis. Bessie Brewer luă grămada de chei şi conduse omul jos, pe scări, apoi spre coridorul murdar unde se aliniau camerele. Bessie deschise uşa celei mai bune camere, numărul 8, care dădea chiar spre South Main Street. „Aveţi şi o mică bucătărie cu frigider", se grăbi să spună. Dar omul, fără să privească nici bucătăria, nici frigiderul, nici altceva, se îndreptă spre fereastră, de la care nu se vedea motelul „Lorraine". Motelul se află în partea opusă, pe Mulberry Street. Dădu din cap şi spuse : „Nu, nu, camera asta e prea frumoasă. Şi de bucătărie nu am nevoie. Îmi ajunge o cameră pentru dormit. Nu ai una cu fereastra spre nord ?" Bessie Brewer răspunse că avea camera 5, dar că nu e o cameră prea bună. Apoi îl conduse din nou de-a lungul coridorului şi deschise uşa unei odăi mizere şi întunecoase. Omul ignoră toate aceste detalii şi se îndreptă spre fereastra care se deschidea aproape lîngă zidul clădirii vecine, perpendicular pe Mulberry Street. De la această fereastră, aplecîndu-se, putea vedea motelul „Lorraine", chiar dacă se vedea oblic şi printre copaci. Între pensiunea lui Bessie Brewer şi Mulberry Street există cîţiva copaci care, în acest anotimp, sînt încă neînfrunziţi. Omul rămase puţin aplecat şi apoi spuse satisfăcut : „Bine. Aceasta îmi convine". „Opt dolari şi jumătate", spuse Bessie Brewer. „Bine". „Plătiţi anticipat". „Bine". „Baia e comună cu numărul 6 şi cu numărul 4". „Pot s-o văd ?" întrebă clientul.

Baia era în fundul coridorului, lîngă camera 6 şi la trei paşi de camera 5. La numărul 6 locuiau Charlie şi Grace Stephens, doi oameni decăzuţi, de vîrstă mijlocie. Grace abia ieşise din spital şi stătea tot timpul în pat. „Nu vă va deranja", minţi Bessie Brewer şi, chiar în acel moment, Charlie Stephens deschise uşa şi fixă cu curiozitate pe noul chiriaş.

De fereastra înaltă a băii te apropiai cu greutate deoarece cada era situată chiar sub ea ; cu toate acestea, era accesibilă. De aci, Mulberry Street şi motelul „Lorraine" se zăreau perfect. Erau la mijloc copaci, dar nu tulburau vizibilitatea. Dacă nu erai miop, puteai desluşi fiece amănunt al terasei pe care se deschideau camerele de la etajul doi şi chiar numerele camerelor, scrise cu cifre aurite pe uşile verzui. Camera 306, de exemplu. Omul aprobă ca şi cum ar fi vorbit cu sine însuşi ; sub nasul ascuţit, buzele-i schiţară un surîs. Bessie Brewer avea să declare ulterior : „Acum, dacă mă gîndesc, surîsul lui m-a impresionat. Era un surîs idiot. Şi acest surîs idiot i-a rămas pe buze pînă cînd a plătit".

Plata s-a făcut în birou, martor fiind bătrînul Reeves, un pensionar de 74 de ani, care locuieşte de mulţi ani în pensiunea lui Bessie. „L-am observat, spune bătrînul Reeves, pentru că un bătrîn observă tot timpul pe cei tineri, iar noul chiriaş era tînăr. Avea maximum 32—35 de ani. Şi apoi pentru că i-a plătit lui Bessie cu o bancnotă de 20 de dolari, gîndiţi-vă !" Bessie Brewer se uită cu atenţie la cei 20 de dolari înainte de a da chitanţa. „Pe ce nume să pun chitanţa, domnule ?" „John Willard. Mă numesc John Willard", răspunse omul. „Mulţumesc, domnule Willard. Iată cei 11 dolari şi jumătate restul". Omul luă restul şi se îndepărtă. Se retrase în

Amprenta asasinului rămasă pe unul din pereţii băii. Se murdărise cu negru de fum sprijinindu-se de pervazul ferestrei

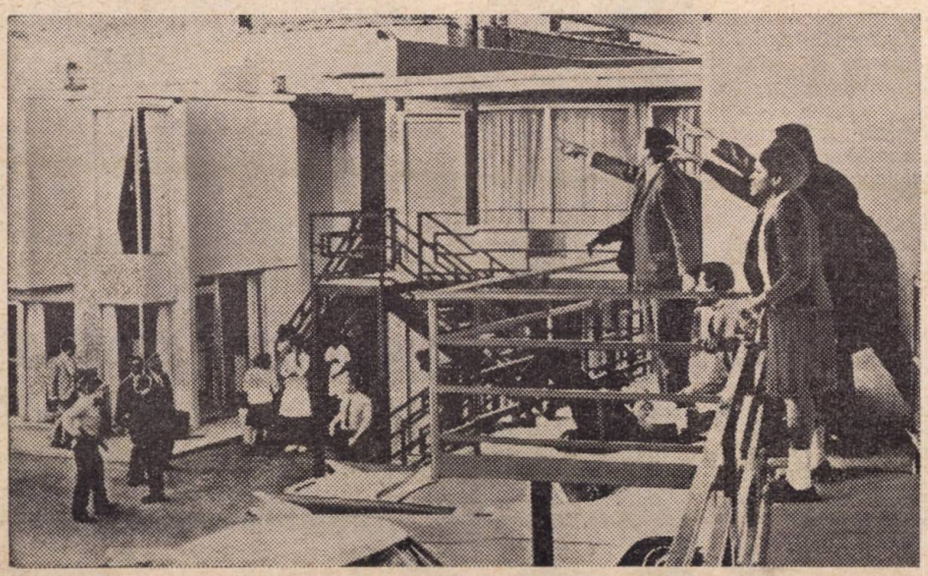

Lovit de glonte, King s-a prăbuşit pe terasă. Persoanele aflate lîngă el indică locul de unde s-a tras

camera nr. 5. Ieşi aproape imediat, străbătînd în grabă coridorul şi scările. Pe stradă, chiar în faţa cafenelei vecine cu pensiunea lui Bessie Brewer, parcase un automobil Mustang, alb. Ridică portbagajul Mustangului alb şi scoase o cutie lungă, dreptunghiulară. Ţinînd-o sub braţ, urcă scările şi reintră în cameră.

Pe coridor îl văzu Willie Anchutz, chiriaşul care locuieşte în camera nr. 4. Willie Anchutz nu e prea isteţ, dar spune că s-a gîndit imediat : „Pare cutia unei puşti, seamănă cu ceea ce avea Oswald" (asasinul prezumptiv al lui John Kennedy — n.t.). În mîna stîngă, omul ţinea un pachet pe jumătate desfăcut şi Willie Anchutz declară că s-a gîndit : „Ciudat, parcă seamănă a binoclu. Dar valize ăsta nu are ?" Apoi spuse : „Bună seara". Omul i-a răspuns : „Bună seara". Era aproximativ patru fără un sfert.

Poliţia uitase un amănunt

Exact în acelaşi moment, Martin Luther King reintra în camera sa : camera 306 a motelului „Lorraine". Pentru cine se teme că va fi omorît sau rănit, motelurile sînt locurile cele mai puţin indicate din cîte există în America. Fiecare cameră dă direct spre stradă şi primeşte lumină de la peretele dinspre stradă, un perete în întregime de sticlă.

Martin Luther King nu obişnuia să aleagă motelul „Lorraine". Cînd venea la Memphis, trăgea la Holiday Inn şi, chiar cu o săptămînă înainte, procedase la fel. De data aceasta alesese motelul „Lorraine" pentru că „Lorraine" era frecventat aproape exclusiv de negri şi se găsea în centrul cartierului negru. După cum se ştie, negrii din Memphis erau într-o stare de tensiune. La 12 februarie, gunoierii negri declaraseră grevă. Primarul Loeb calificase greva drept „ilegală", tribunalul îi dăduse dreptate, grevei îi urmaseră tulburări, garda naţională fusese chemată, un băiat de 16 ani îşi pierduse viaţa şi, împreună cu el, fuseseră şi răniţi ; mulţi negri fuseseră arestaţi. Şi, în timp ce tancurile treceau zgomotos pe străzile cartierului negru, unica speranţă se numea Martin Luther King şi marele marş de protest pe care King îl anunţase pentru luni, 8 aprilie. Cu un verdict neconstituţional, judecătorul Bailey Brown interzise marşul. Cu toate acestea, Martin Luther King anunţase că marşul va avea loc.

Frank Holloman, şeful poliţiei, ştia că viaţa lui King era în pericol, că ameninţări cu moartea se lansau cu zecile în acele zile, că la Memphis nu se glumeşte. Chiar din Memphis era albul care încercase să-l omoare pe James Meredith, în 1965, la periferia oraşului. Memphis nu e departe de Alabama. Oraşul se află la încrucişarea a trei state care se numără printre cele mai rasiste din America — Tennessee, Arkansas şi Mississippi.

De îndată ce a aflat că King a descins la „Lorraine", Frank Holloman a trimis 30 de poliţişti, iar William Huston, şeful departamentului criminalistic, a trimis zece detectivi îmbrăcaţi civil. Practic, motelul „Lorraine" era apărat cam la fel cum fusese cortegiul lui Kennedy la Dallas. Dar, ca şi la Dallas, toţi uitaseră să controleze ferestrele de la care cineva ar fi putut să tragă. Ferestrele lui Bessie Brewer...

Împreună cu reverendul Martin Luther King se aflau reverendul Jessie Jackson şi reverendul Andrew Young, doi negri foarte activi în lupta pentru drepturile civile. Cei trei au intrat în camera 306 şi King a ridicat imediat perdeaua care acoperea peretele de sticlă incasabilă. Apoi a comandat bere şi trei pachete cu cartofi prăjiţi şi s-a aşezat pe divanul-pat aflat chiar lîngă peretele de sticlă. În ziua aceea părea să se fi strecurat în el o ciudată tristeţe. În timp ce aştepta berea, îi spuse lui Jackson şi Young : „Ei, băieţi, ca oricui, şi mie mi-ar plăcea o viaţă lungă, dar în acest moment nu la asta trebuie să ne gîndim. Va fi cum va vrea dumnezeu. Şi, indiferent de ce va vrea dumnezeu, îmi va rămîne întotdeauna satisfacţia de a fi întrezărit pămîntul făgăduinţei". Jackson exclamă : „Ce cuvinte sînt astea, Mart ?" „Ei, vreau să spun că poate eu nu voi putea ajunge împreună cu voi pe pămîntul făgăduinţei", răspunse King. „Dar aş vrea să ştiţi că, şi fără mine, voi totuşi veţi ajunge acolo". După o clipă, camerista intră cu berea.

„Elegantul domn" ocupă baia

De la fereastra camerei cu numărul 5, noul chiriaş al lui Bessie Brewer văzu cînd intră camerista cu berea. Poziţia era incomodă pentru că, de la această fereastră, trebuia să se aplece mult, apoi trebuia să-şi rotească trupul cu 45 de grade. Dar folosea binoclul şi nu pierdea nici un amănunt, nici o mişcare : iată, Martin Luther King îşi toarnă berea ; iată pe un altul care-i dă o ţigară şi i-o aprinde ; iată grupul care discută, discută ; iată că sună telefonul, iar King se întoarce, se ridică, răspunde. E aproape sigur că omul a rămas la fereastră vreo jumătate de oră, timp în care Grace Stephens nu l-a auzit păşind prin cameră. Firesc, în tot răstimpul acesta, ar fi putut sta întins pe pat, dar mai tîrziu s-a constatat că patul era neatins. Lîngă fereastră a fost găsit însă un scaun, iar perdelele cu flori galbene şi verzi erau fixate cu grijă. După acea jumătate de oră, Grace Stephens îl auzi mutînd un scaun, ca şi cum omul s-ar fi ridicat şi ar fi început să meargă în sus şi în jos, cu paşi apăsaţi. Grace Stephens îi spuse soţului : „Oh, de ce nu se opreşte din mers omul acela ? Spune-i să se oprească, Charlie, că prea mă enervează". Charlie era gata să bată la uşa noului locatar pentru a-i spune : „Scuzaţi-mă, ştiţi, soţia mea e bolnavă, zgomotele îi fac rău", cînd uşa de la numărul 5 se deschise şi omul se duse la baie. După puţin se deschise şi uşa de la numărul 4 şi Willie Anchutz încercă să deschidă baia, care era încuiată cu cheia. Se întoarse, aşteptă zece minute, încercă din nou, dar baia era tot încuiată. Plecă şi se întoarse din nou ; baia continua să fie închisă. Încercă astfel de patru ori. A patra oară, Anchutz bătu la uşa lui Stephens şi spuse destul de tare pentru a fi auzit şi de celălalt : „Dar ce crede individul ăla, că baia e a lui ? S-a închis înăuntru de cel puţin jumătate

→

Reverendul Ralph Abernathy încearcă zadarnic să oprească hemoragia

Ambulanţa se pregăteşte să pornească spre spital. King va muri după mai puţin de o oră

de oră". „Poate se simte rău", își dădu cu părerea Grace Stephens. Atunci Willie Anchutz mișcă clanța și strigă : „Ei, totul e-n regulă ? Ai nevoie de ajutor ?" Nici un răspuns. S-a auzit doar un fîșîit pe lîngă perete, apoi un zgomot, ca și cum omul ar fi alunecat. De fapt, omul stătea la fereastră și își aranja pușca, un Remington calibru 30, cu lunetă. Cu mai puțin de 48 de ore înainte, o asemenea pușcă fusese furată la Walmut Grove Road, dintr-o prăvălie de articole sportive. Poliția știa. Dacă unul singur dintre polițiștii care înconjurau motelul „Lorraine" ar fi ridicat privirea spre copaci, nu ar fi fost greu să observe pușca aplecată la fereastra băii. Între acea fereastră și „Lorraine" e o distanță, în linie dreaptă, mai mică de 70 de metri. Adevărul e că poliția îl proteja pe Martin Luther King cu o foartă scăzută atenție și cu și mai puțin entuziasm.

În clipele acelea, Ben Branch, cîntăreț negru și prieten cu Martin Luther King, intră în camera 306 : „Pastore, m-ai chemat ?". „Da, Ben. Intră, spuse King. Aș vrea să te aud cîntînd". „Ce vrei să-ți cînt, pastore ?". „Cîntă-mi «Oh prezioso signore». Și cîntă-l bine, te rog". Branch începu să cînte. Dar cînd sfîrși prima strofă, King îl opri. Avea lacrimi în ochi. „Lasă, Ben. Nu-l strica pentru mine. Îl cînți luni la marș".

Ben Branch făgădui că-l va cînta și Jessie Jackson spuse : „Pentru ce nu vii cu noi, Ben ? Mergem cu toții la masă, la reverendul Samuel Kyles. Chiar s-a făcut tîrziu ; pregătește-te Mart". „OK, răspunse King, dar înainte vreau să mai iau o gură de aer. Toată ziua am stat închis în cameră și mă doare capul". Deschise ușa și ieși pe terasă. Jessie Jackson îl urmă. Două eleve negre de la Lemoyne College, oprite sub terasă, murmurară : „Iată-l, iată-l !" Una din ele, Clara Ester, exclamă : „Oh, nu-i așa că-i un om frumos ? Și e tînăr ! N-ai zice că are 39 de ani". Alături de ele era șoferul lui Martin Luther King, Salomon Jones. Curăța de praf automobilul pentru a duce grupul la casa lui Samuel Kyles. Salomon Jones ridică privirea spre Martin Luther King și îi strigă : „Doctore King, ați simțit ce frig s-a lăsat ? Să vă luați pardesiul !" „Îl voi lua", răspunse King. Și se apucă cu mîinile de marginea terasei, trăgînd adînc în piept aerul proaspăt. „Chiar că e frig, Jessie", spuse King. „Privește ce cer galben. Știi, Jessie, că..."

Glontele porni și îl atinse înainte ca el să sfîrșească fraza. Un singur glonte, puternic ca o bombă. „Ei, sînt focuri de artificii astă seară ?", spuse Salomon Jones. „Trebuie să fi explodat cauciucul unui automobil", spuse Clara Ester. Apoi amîndoi îl căutară cu ochii pe Martin Luther King, dar el nu mai era rezemat de marginea terasei. Zăcea aplecat pe spate și Jessie Jackson implora : „Mart ! Mart ! Mă auzi Mart ?" Clara Ester și Salomon Jones se repeziră sus pe scări. Cineva pusese sub capul lui King un prosop care se umpluse de sînge. Ieșea gîlgîind dintr-o rană mare, între gît și maxilarul drept. Jessie Jackson declară : „Glontele a explodat între gît și maxilarul drept, sfărîmîndu-l, Martin m-a fixat cu o privire surprinsă ; apoi, un surîs ciudat îi mișcă buzele și Martin căzu pe spate". Avea încă surîsul acela straniu cînd au sosit polițiștii, dar ochii săi nu mai vedeau nimic, iar respirația era tot mai slabă. Un polițist strigă : „Ce i-a făcut ?" O femeie strigă : „L-au omorît pe King, a murit King !" Clara Ester strigă : „Sus. S-a tras de sus, de dincolo de copaci !". Și Jessie Jackson spuse polițiștilor că glontele a venit de sus, de dincolo de copaci, poate de la una din acele ferestre. La fel le-au strigat Salomon Jones, Andrew Young și Ben Branch. Arătau toți cu degetul, dar polițiștii nici nu se mișcară. Au trecut cel puțin zece minute pînă cînd unul a spus : „Hai să mergem să vedem ce-i acolo sus". Era 6 și 16 minute. Martin Luther King era transportat cu o ambulanță.

Mustangul alb

Împușcătura zgudui pensiunea lui Bessie Brewer ca o canonadă. Întinsă pe pat, Bessie îi spuse soțului ei : „Ei, Frank, au tras". „Da", răspunse Frank și nu se mișcă. „S-ar părea că au tras de aici, Frank". „Da", răspunse Frank. Și tot nu se mișcă. Nu se mișcă nici Willie Anchutz. Nici Charlie Stephens, cu toate că Grace striga : „Venea din baie, Charlie ! El a tras, Charlie !" În baie, însă, omul a avut tot timpul să-și dea seama de inutilitatea unei a doua împușcături, să iasă din cada de care se sprijinise în mod evident, lăsînd amprenta mîinii sale pe perete. Amprenta e încă aici, precisă, neagră, pentru că mîna i se murdărise de la pervazul dat cu negru de fum. În baie omul a avut răgaz să întoarcă pușca, s-o pună în cutie și să iasă iute, dar fără să alerge. Presat de Grace, Charlie Stephens deschise ușa de la numărul 6 în același moment în care criminalul ieșea din baie cu cutia sa. Willie Anchutz, la fel. Deloc tulburat, chiar liniștit, ca și cum își căuta camera, asasinul trecu cu cutia sa pe sub ochii celor doi chiriași, străbătu coridorul (pentru care trebuie zece secunde) coborî scările (pentru coborîrea lor e nevoie de 20 de secunde), ieși pe trotuar tot cu cutia în mînă, o luă la stînga, unde se află prăvălia de jucării Canipe Amusement Company, și numai aici lăsă să-i cadă din mînă cutia, care făcu un zgomot surd. Apoi se îndreptă spre Mustangul alb. „Ei, ți-a căzut ceva, domnule" ! îi strigă Guy Canipe, proprietarul prăvăliei. Fără să răspundă, omul urcă în Mustangul alb. Închise portiera, porni motorul și plecă în direcția autostrăzii care duce spre Peay Highway.

Cînd primii polițiști apărură pe South Main Street, la nr. 422, asasinul se afla la cel puțin 30 de kilometri. La departamentul criminalistic sosise însă știrea despre o întîmplare neobișnuită petrecută pe Peay Highway : un Mustang alb ceruse cale liberă unui Pontiac albastru și, cum Pontiacul nu se grăbea, din Mustangul alb au pornit împușcături de revolver. Atunci Pontiacul albastru s-a oprit, iar Mustangul alb s-a lansat într-o cursă nebună. Dar nu s-a luat vreo măsură. Cînd poliția, îndemnată de F.B.I., a ordonat căutarea Mustangului alb, trecuseră deja 20 de ore și jumătate, timp suficient pentru a străbate cel puțin trei sau patru state și pentru a lua un avion spre Mexico City sau Tokio.

Pentru ca să moară, lui Martin Luther King i-a trebuit mult mai puțin. La 6.20, în timp ce intra pe o targă la postul de prim ajutor al spitalului St. Joseph, se afla într-o stare disperată. La 6 și jumătate, nici aparatul de reanimare nu mai folosea la nimic. La 7 decesul era declarat în mod oficial. Și, abia atunci, unii și-au dat seama că fusese omorît ca și Kennedy, că era mort ca și Kennedy, că America trăise un al doilea Dallas.

● contrapunct

Art Buchwald

FABRICILE DE ZVONURI

În timp ce numeroase întreprinderi au avut de suferit în timpul recentelor tulburări din orașele americane, a existat o categorie care a prosperat: este vorba de fabricile de zvonuri. Fabricile de zvonuri din Washington au lucrat cu întreaga lor capacitate în timpul crizei și chiar și acum ele nu pot face față cererilor.

Zilele trecute am vizitat o fabrică de zvonuri, fiind însoțit în plimbarea prin fabrică de către maistru, un om vesel, cu fața rotundă, numit Clarence. El fabrică zvonuri de 30 de ani.

— În ultimele două săptămîni am lucrat 24 ore din 24 și încă sîntem departe de a fi executat toate comenzile primite, mi-a spus Clarence.

— Știu că este o întrebare prostească, i-am spus, dar aș vrea să știu cum se fabrică un zvon ?

— Nu e prea greu dacă cunoști formula, mi-a răspuns Clarence. Iată, aici avem faptele brute. Le amestecăm cu bîrfeli și fantezie, le trecem prin mașina asta și obținem un zvon solid. Nu-i nevoie de mult timp, ci doar de cîteva minute, dar pentru ca un zvon să aibă substanță, trebuie menținut cald. În acest scop se folosesc arzătoarele pe care le vedeți acolo. În cîteva secunde, ele pot încălzi un zvon la maximum.

— De unde obțineți materia primă ? l-am întrebat eu.

— În cea mai mare parte, din baruri și de la frizeri. Avem un personal care nu face altceva decît să culeagă frînturi mai mari sau mai mici de materiale de zvonuri pe care ni le aduc aici la sfîrșitul zilei. Cele pe care nu le folosim imediat, le împachetăm și le înmagazinăm pentru a le folosi mai tîrziu. De exemplu, în momentul de față, datorită cererilor, ne ocupăm de zvonurile cu caracter rasial, astfel încît am pus la păstrare materialul politic mai de soi pentru a-l folosi spre sfîrșitul anului, înainte de Convențiile celor două partide.

Am intrat într-o altă încăpere, în care cîteva femei controlau zvonurile pe măsură ce acestea ieșeau de pe banda de producție.

— Aceasta este secția noastră de control al calității. Orice zvon care iese din fabrica noastră este controlat pentru a nu prezenta fisuri.

Ne-am îndreptat spre o altă parte a fabricii. Maistrul mi-a spus :

— Aceasta este secția noastră de cercetări și dezvoltare. Încercăm mereu să găsim noi metode de a fabrica zvonuri. Cu puțin timp în urmă am înregistrat un mare progres. Am găsit o metodă de a lua zvonuri vechi și de a le folosi din nou. Unul dintre cercetătorii noștri a descoperit că, dacă un zvon care circulă la Chicago este ușor falsificat și puțin aranjat, el capătă aspectul unui zvon nou-nouț, bun pentru Washington. Aplicăm acum acest procedeu la alte orașe.

— Ce se întîmplă dacă lansați un zvon și el se dovedește exact ?

— Cînd punem un zvon în circulație, este un zvon veritabil. Deci nu poate exista în el nici o urmă de adevăr. Desigur nu avem nici un control asupra persoanelor care îl folosesc în mod necorespunzător, în propriul lor interes. Așa cum este cazul și cu fabricanții de tunuri, răspunderea noastră încetează în momentul cînd produsele noastre trec de poarta fabricii. Nu putem face nimic atunci cînd un zvon cald vine în contact cu aerul rece și devine un fapt.

(Din **International Herald Tribune**)

The New York Times

ŞANSELE „CANDIDATULUI-FANTOMĂ"

DE LA RETRAGEREA președintelui Johnson, unii republicani au început să-l vadă pe Robert Kennedy dominînd — în tradiția familiei — Casa Albă. Această apariție explică în general reapariția interesului față de candidatura care ba apare, ba dispare, a guvernatorului Nelson Rockefeller.

„Există multă îngrijorare în privința lui Robert Kennedy în cercurile comerciale și politice și o preocupare reală ca noi să-l desemnăm pe omul cel mai puternic", a declarat senatorul Thruston Morton, republican din Kentucky, principalul purtător de cuvînt al mișcării „Desemnați-l pe Rockefeller". El este unul din cei cinci foști președinți ai Comitetului național republican care, împreună cu un deosebit de puternic grup de oameni de afaceri, caută să promoveze perspectivele lui Rockefeller.

Tema mesajului lor adresat altor republicani este că fostul vicepreședinte Richard Nixon, care astăzi este singurul republican participant activ în cursa pentru președinție, nu-l poate înfrînge pe senatorul Kennedy în noiembrie. Amintirea eșecului său în fața defunctului John Kennedy în 1960 continuă să-i obsedeze pe mulți republicani care, în alte privințe, sînt foarte mulțumiți de Nixon.

Sprijinitorii lui Rockefeller folosesc și ei argumentul „Nixon nu poate cîștiga", arătînd că numai omul lor poate candida cu suficiente șanse la New York și în alte state industriale, pentru a obține cele 31 de locuri republicane necesare pentru controlarea Camerei Reprezentanților.

Dificultatea pe care o întîmpină guvernatorul Rockefeller de a specula slăbiciunile lui Nixon constă în faptul că el este considerat de numeroși republicani ca fiind prea liberal. În cuvîntarea sa ținută la Societatea americană a ziariștilor — prima dintr-o serie de cuvîntări importante pe care intenționează să le țină în viitoarele săptămîni — Rockefeller a căutat să liniștească aceste sentimente conservatoare. Deși a propus un program pe zece ani în valoare de 150 miliarde dolari pentru reconstruirea orașelor americane, el a subliniat că acest lucru ar putea fi realizat prin investiții particulare și prin folosirea creditelor locale și de stat. El a avertizat împotriva sporirii cheltuielilor federale, a cerut cu insistență ca guvernele statelor să fie întărite și a cerut ca statele și orașele să primească sume federale mai mari, sub formă de donații colective, în scopuri generale și nu destinate unor programe specifice.

În afară de divergențele în jurul concepțiilor sale de guvernare, numeroși republicani conservatori se împotrivesc unei candidaturi a lui Rockefeller deoarece consideră că înfrîngerea lui Barry Goldwater în 1964 s-a datorat, în parte, campaniei agresive dusă de Rockefeller împotriva acestuia în alegerile preliminare ca și sciziunii partidului ce s-a produs ca urmare a acestei acțiuni.

Pentru a evita o nouă experiență personală dureroasă, guvernatorul Rockefeller a refuzat luna trecută să devină candidat activ și să participe la alegerile preliminare din Oregon împotriva lui Nixon. Atît el cît și consilierii săi au ajuns la concluzia că, deși ar fi putut probabil cîștiga în Oregon, avea toate șansele să-și îndepărteze mai degrabă decît să atragă o mare parte din sprijinul partidului republican.

Chiar și în calitate de candidat-fantomă, guvernatorul Rockefeller se bucură de sprijinul fățiș sau tacit a celei mai mari părți a statelor din Noua Anglie de pe coasta Atlanticului. El nu are absolut nici o șansă în statele din sud și din regiunea Munților Stîncoși. Slabele sale speranțe se bazează pe două imponderabile : prima este întrebarea dacă membrii partidului din statele Vestului Mijlociu — Ohio, Illinois și Iowa — vor pune dorința lor de a cîștiga mai presus de conservatorismul lor, în cazul în care sondajele nu i-ar acorda lui Nixon prea multe șanse ; a doua este întrebarea : ce anume va face guvernatorul Ronald Reagan cu uriașa delegație a Californiei, angajată acum în favoarea sa ?

Există unele perspective pozitive în sprijinul forțelor lui Rockefeller. După ce Johnson a ieșit din cursă, un sondaj pe întreaga țară al opiniei publice a arătat că toți cei trei concurenți democrați — vicepreședintele Humphrey și senatorii Kennedy și McCarthy — se plasează înaintea lui Nixon. În Iowa, aproape jumătate din numărul delegaților aleși la recenta Convenție a statului s-au declarat drept neangajați, în ciuda unei hotărîte acțiuni duse de Nixon pentru a atrage de partea sa întreaga delegație. În același timp, guvernatorul Reagan se manifestă într-o tot mai mare măsură ca și cînd ar intenționa să devină un candidat activ.

Totuși, Nixon se bucură de sprijinul ferm a peste două treimi din numărul delegaților necesari pentru a obține desemnarea. Datorită acestui serios avans al lui Nixon, Rockefeller reprezintă preferința numai a acelor elemente care obișnuiesc să mizeze fără a avea toate șansele de partea lor.

William V. SHANNON

— Văd un colț retras, o fermă liniștită în Texas, fără partizani vietnamezi, fără negri, fără dezbateri despre situația dolarului...

(Din Le Canard enchaîné)

LA TRIBUNE DE GENÈVE

ȚĂRILE NORDICE ȘI PERSPECTIVELE A.E.L.S.

ÎN ACTUALA CONJUNCTURĂ, recenta vizită a regelui Olaf al V-lea în Elveția nu reprezintă doar un gest de curtoazie, ci capătă și o deosebită semnificație politică. A fost vorba de o afirmație elocventă și cu caracter pașnic a solidarității intime care unește țările mici, amenințate de combinațiile îngrijorătoare și intrigile al căror teatru, și în același timp miză, este Piața comună.

Este neîndoielnic că asupra principiului însuși al integrării europene, părerile suveranului norvegian corespundeau cu acelea ale oamenilor de stat elvețieni. Dar explicațiile suplimentare pe care el a fost în măsură să le ofere cu privire la activitatea constructivă realizată în acest domeniu de propria sa țară, în colaborare permanentă cu celelalte două regate scandinave, precum și cu Islanda și Finlanda, sînt de natură să provoace comparații utile cu ceea ce se întîmplă la Bruxelles.

Datorită situației lor geografice și a profundelor lor afinități etnice, istorice și culturale, aceste cinci țări au fost în mod natural determinate să facă cauză comună. Dar regimului de centralizare birocratică și de reglementare rigidă care sînt proprii Pieței comune, ele le opun o politică de inspirație esențialmente pragmatică, bazată pe unifor-

→

mizarea spontană a legislațiilor lor și a structurilor lor interne.

Consecința este că, din acest punct de vedere, ele au luat-o înainte în mare măsură comunității „celor șase". Ele au făcut aceasta fără a sacrifica ceva din suveranitatea lor și menținîndu-și fiecare deplina libertate de acțiune în ce privește relațiile cu Statele Unite, politica externă și apărarea națională. În felul acesta, ele realizează o „unitate în diversitate".

Astfel, țările membre ale Consiliului nordic formează în cadrul A.E.L.S., la care toate aceste țări, cu excepția Islandei, sînt afiliate, o comunitate distinctă, avîndu-și propriul său statut. Intocmai ca A.E.L.S., ele și-au fixat de asemenea drept obiectiv final crearea unei Piețe comune lărgite. Cu această speranță fermă, cele trei regate scandinave și-au pus candidatura la C.E.E.

Dintre toate aceste țări, cel mai greu lovită prin practicile discriminatorii ale organizației de la Bruxelles este, în mod incontestabil, Danemarca. Din această cauză, fostul ministru de externe al acesteia, Haekkerup, s-a gîndit cîndva să reia asaltul împotriva C.E.E., fără a mai aștepta ca guvernul de la Londra să dea exemplul în acest scop. Primul ministru al Danemarcei, Krag, a propus, de asemenea, celor trei guverne scandinave să adopte o inițiativă colectivă în acest sens. Dar Stockholm și Oslo nu voiau să audă vorbindu-se de un demers separat care ar risca să înstrăineze Marea Britanie și să provoace dislocarea A.E.L.S.

Așa stăteau lucrurile la 11 mai 1967, cînd Wilson s-a hotărît în sfîrșit, după îndelungate tergiversări, să adreseze „celor șase" o nouă cerere de admitere. Guvernul danez, care nu aștepta decît acest lucru, i-a urmat exemplul chiar în aceeași zi. Intrucît era în joc solidaritatea nordică, căreia îi acordă o importanță primordială, Norvegia s-a alăturat imediat acestei acțiuni. Astfel stînd situația, Suedia nu mai putea rămîne deoparte, și ea a ieșit din încurcătură făcînd cunoscut pur și simplu Bruxellesului că ea confirmă prima sa ofertă de adeziune precum și rezervele anterioare legate de menținerea neutralității sale.

Este clar că ne aflăm în prezența unei vaste operațiuni diplomatice, concertată cu grijă și, fără îndoială, cu discreta aprobare a partenerilor Franței începînd cu R.F.G. și Olanda. Aceasta însemna însă să nu se țină seama de președintele de Gaulle, al cărui veto vizează în mod indirect, prin Anglia, pe toți ceilalți candidați.

Decepția stîrnită în rîndul nordicilor a fost cu atît mai puternică cu cît aceștia au acționat cu aprobarea formală a celorlalte țări membre ale A.E.L.S., și în scopul de a ușura acestora situația. Convinse de data aceasta că incertitudinea actuală poate dura multă vreme, ele au început să caute noi forme tranzitorii sau eventuale soluții de înlocuire.

In ceea ce privește Danemarca, guvernul lui Baunsgaard a ținut îndeosebi să facă cunoscut Comisiei executive de la Bruxelles că, spre deosebire de atitudinea nestabilă adoptată în trecut de ministrul Krag, este foarte hotărît să nu mai rămînă izolat și că va acționa pe viitor doar în legătură strînsă cu asociații săi. La Stockholm se merge și mai departe și se analizează în mod serios posibilitatea creării unei adevărate uniuni vamale nordice care ar aminti în oarecare măsură pe aceea a Beneluxului. Totuși, este de la sine înțeles că tariful extern comun al acestei noi uniuni nu ar urma să se aplice importatorilor provenind din alte țări decît acelea ale A.E.L.S. In schimb, ar exista un front unic în fața presiunilor și solicitărilor exercitate din afară și în special din partea C.E.E.

In ce privește Norvegia, această țară este poate cel mai puțin grăbită să izbutească. Intr-adevăr, ea posedă cea de a patra marină comercială din lume și enorme rezerve de energie hidraulică încă neexploatate. În plus, armătura sa economică este mai puțin complexă și în consecință mai puțin fragilă decît aceea a vecinilor săi.

De altfel, un economist de mare reputație, Christophe Johnson, redactor al lui „Financial Times" din Londra, a sugerat chiar ca țările scandinave să ia asupra lor sarcina de a se interpune între A.E.L.S. și C.E.E., în scopul de a determina cele două organizații să angajeze negocieri directe și multilaterale. Din nefericire, se știe că recomandările presante și multiple deja votate în acest sens de către Adunarea consultativă a Consiliului european s-au ciocnit în permanență de un refuz din capul locului al Consiliului „celor șase".

In sesiunea din februarie a adunării Consiliului nordic, în cursul căreia delegații celor cinci parlamente stau alături de reprezentanții guvernelor lor — primul ministru al Suediei, Erlander, și colegul său norvegian, Per Borten, s-au pronunțat împotriva oricărei inițiative colective de acest fel, cel puțin atîta timp cît „cei șase" nu se vor fi pus de acord între ei asupra unei linii de conduită comune și nu vor fi manifestat dispoziții mai împăciuitoare.

In schimb, adunarea a votat în unanimitate o moțiune care preconiza o nouă strîngere a colaborării în sînul grupului nordic, apoi cu celelalte țări membre ale A.E.L.S., precum și o întărire a structurilor acestei din urmă organizații. Or, această luare de poziție categorică este de bun augur pentru reuniunea pe care miniștrii de externe ai A.E.L.S. urmează să o țină luna viitoare la Londra și în cursul căreia ei vor căuta să pătrundă înțelesul jocului dus de forțele contrare, care își dispută controlul asupra micii Europe.

Paul du BOCHET

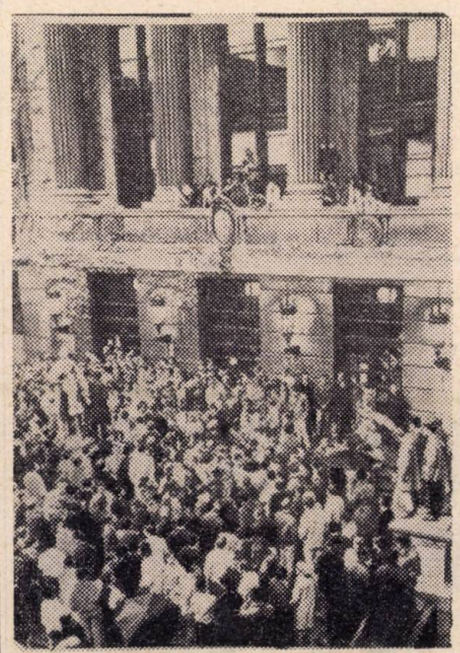

În fața Universității Columbia din New York, studenții au organizat o demonstrație în sprijinul revendicărilor lor

INTERNATIONAL Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

C. L. Sulzberger

UN AN DUPĂ „PLANUL PROMETEU"

GRECII s-au priceput întotdeauna mai bine la teoria politică decît la practica politică și această dihotomie merge cu mult înapoi, pînă în antichitate. Într-adevăr, dacă grecii au creat atît ideea cît și definiția democrației, ei au dat la iveală și ideea, definiția și aplicarea tiraniei și despotismului.

Exact cu un an în urmă, în timp ce sistemul politic grec se dizolva cu rapiditate intrînd într-o stare de confuzie, cîțiva ofițeri, conduși de doi colonei și de un comandant de brigadă, au pus la cale o lovitură militară. Folosind un plan de stare excepțională în cadrul N.A.T.O., — al cărui nume de cod era „Prometeu" — și deformîndu-l pentru a corespunde scopului urmărit, triumviratul a dat dovadă de o strălucire brutală în ce privește tehnica acaparării puterii.

Au apărut însă imediat îndoieli dacă conspiratorii vor fi în stare să coboare de pe spinarea tigrului pe care se suiseră. În acea perioadă am scris: „Prin acțiunea armatei, democrația a fost pusă sub stare de arest, iar coroana însăși a fost primejduită. Într-adevăr, dacă armata nu se poate dezbăra în mod ordonat de răspunderea pe care și-a asumat-o și nu poate restabili guvernul constituțional, este greu de întrevăzut că ar putea ajunge la altceva decît la dictatură sau vărsare de sînge".

În lunile care s-au scurs de la această analiză, elementele de bază nu s-au

schimbat. Ceea ce era în mod vădit o dictatură cu un an în urmă este în mod vădit o dictatură și azi, iar lucrul cel mai trist e că șansele de a se ajunge pînă la urmă la o vărsare de sînge nu fac probabil decît să crească. Realitatea este că, atunci cînd grecii sînt împiedicați să-și exprime părerile, nemulțumirile lor se canalizează spre activități subterane.

Sub acuzația că ar fi „comuniști", multe sute de greci se află încă în închisoare, în lagărele de concentrare de pe insule sau li s-a impus arest la domiciliu. Regimul autoritar ar putea fi de părere că, în felul acesta, situația existentă este pacificată dar desigur că de pe urma unor asemenea acțiuni, el își cîștigă un nume rău în țară și în străinătate.

Cînd grupul cunoscut sub numele de „coloneii" (între timp ei au renunțat la gradele lor) a preluat puterea, scena politică din Grecia era deosebit de încurcată. Partidul conservator fusese grav slăbit prin plecarea liderului său Karamanlis. Coroana își pierduse prestigiul prin amestecul ei în politică. Partidul liberal fusese divizat în facțiuni din pricina conflictelor între persoane și ambiției manifestate de fiul liderului partidului, Andreas Papandreu. Corupția era în floare, paralizia administrativă începuse să se facă simțită, iar haosul își arăta colții.

Datorită acestei situații, lovitura de stat a fost întîmpinată inițial mai degrabă cu surprindere. Dar, pe măsură ce treceau lunile, iar junta se dovedea mai capabilă în ce privește acapararea puterii decît folosirea ei, au apărut dezamăgirile și resentimentele. Coloneii și-au dat toată osteneala să curețe grajdurile augine de corupție, dar nu au reușit decît să sporească șomajul.

Veteranul și deosebit de îndemînaticul ministru de externe, Pipinellis, a reușit să ducă o diplomație abilă, evitînd războiul cu Turcia, pregătind un aranjament în problema Ciprului și menținînd relații relativ bune cu N.A.T.O. Statele Unite caută să păstreze mai departe bunele sale relații cu Grecia, de ale cărei porturi are mare nevoie. Dar chiar și cea mai bună diplomație nu poate masca un fundament politic infirm.

La un an după lovitura de stat, regele se află în exil și continuitatea legală este suspendată. Doi principali oameni politici, Papandreu și Canellopoulos, se află sub arest la domiciliu ; cel de-al treilea, Karamanlis, rămîne în străinătate. Forțele armate și serviciile civile au fost supuse epurărilor, presa este încătușată, iar închisorile sînt pline. În ciuda a numeroase promisiuni, Constituția este suspendată, iar libertatea absentă.

După cum se vede, e vorba de o înșiruire tristă. Să sperăm că, în cel de-al doilea an, regimul va vorbi mai puțin și va face mai mult pentru repunerea în vigoare a Constituției și pentru restabilirea libertății în numele căreia vorbește.

Le Monde
PARIS

AFRICA DE SUD ȘI JOCURILE OLIMPICE

DUPĂ TOATE probabilitățile, sud-africanii nu vor fi invitați să participe la Jocurile de la Mexico. Hotărîrea adoptată la Lausanne de către Comitetul Executiv al Comitetului Internațional Olimpic nu constituie pe de-a-ntregul o surpriză. A uimit doar maniera aleasă — un vot prin telegramă — pentru a se reveni asupra hotărîrii adoptate la Geneva, unde Africa de sud fusese readmisă la aceste Jocuri. Lumea se aștepta mai degrabă la convocarea unei adunări generale extraordinare.

Conducătorii C.I.O., în frunte cu Brundage, obligați sub presiunea internațională să repună în cauză decizia luată la Grenoble, au ales, între două rele, pe cel mai mic : votul prin corespondență permite să se evite o dezbatere în plenul Adunării care, după toate probabilitățile, ar fi avut un caracter furtunos și s-ar fi transformat într-un proces al conducerii mișcării olimpice. Alegerile din octombrie ne vor spune dacă președintele C.I.O. a dat dovadă, în această împrejurare, de înțelepciune sau de slăbiciune.

Într-adevăr, dacă soluția adoptată este abilă ea reprezintă totuși o palmă pentru Brundage. Nu numai că președintele C.I.O. a trebuit să se hotărască să ceară un nou vot, deși la timpul său afirmase cu hotărîre că această propunere era lipsită de „realism", dar a fost obligat, de asemenea, să recomande cu tărie ca următoarea hotărîre privitoare la participarea Africii de sud la Jocurile de la New Mexico să fie negativă.

Ponderea mexicanilor în acest revirement a fost hotărîtoare. Încă la începutul lunii martie, intervenția lui Ramirez Vāsquez, președintele Comitetului mexican de organizare, pe lîngă Brundage, l-a determinat pe acesta să convoace comitetul executiv. Se pare că la Lausanne mexicanii și-au prezentat din nou principalul argument : organizarea celei de-a XIX-a Olimpiade le-a fost încredințată atunci cînd Africa de sud nu fusese încă readmisă în mișcarea olimpică. În consecință, ei nu erau obligați să invite această țară.

Pe de altă parte, intervențiile țărilor africane și ale unor țări socialiste au tras cu atît mai mult în cumpănă cu cît asasinarea pastorului King și incidentele care au urmat în Statele Unite au readus pe primul plan relele rasismului.

Hotărîrea de la Lausanne, primită cu satisfacție de secretarul general al Consiliului Superior al Sporturilor din Africa — organism care vede în această hotărîre o „semivictorie" — ar putea avea, dacă este aprobată așa cum este probabil, de majoritatea comitetelor naționale, repercusiuni asupra atitudinii atleților negri americani și ar putea furniza un argument serios acelora care refuză să accepte boicotul preconizat de conducătorii mișcărilor negre.

În Africa de sud se știe că, de pe acum, s-a pierdut partida și se vorbește despre „un scandalos refuz de justiție". Dar guvernul din Pretoria, care s-a ținut totdeauna deoparte de această dezbatere sportivă, nu a reacționat încă. El va fi totuși obligat să constate că, pentru prima oară într-o mare organizație

→

La Sydney (Australia), un puternic incendiu a distrus un imobil de 5 etaje, în ciuda intervenției pompierilor. Nu s-au înregistrat victime omenești. Instantaneul fotografic surprinde momentul prăbușirii unui zid al clădirii mistuite de flăcări

internațională, reprezentanții națiunilor occidentale au fost obligați, sub presiunea țărilor „lumii a treia" și a opiniei publice, să voteze o rezoluție ostilă Africii de sud și care, spre deosebire de multe alte rezoluții adoptate în ultimii ani la O.N.U., nu va rămîne fără efect.

Clarín
BUENOS AIRES

DREPTUL INALIENABIL LA DEZVOLTARE

ÎNTR-UN STUDIU recent al Comisiei Economice a O.N.U. pentru America Latină (C.E.P.A.L.), intitulat „Economia Americii Latine în 1967", se afirmă că „evoluția economică a Americii Latine, luată în ansamblu, a scos în evidență faptul că în 1967 s-au obținut rezultate economice nesatisfăcătoare, limitate la creșterea cu numai 1,5 la sută a produsului pe cap de locuitor". Acest indice este mai mic decît 2,5 cît se prevăzuse de comun acord în 1960 la Montevideo, cu ocazia semnării acordului „Alianței pentru Progres".

Această situație este rezultatul conjugării a diferiți factori, dintre care unii menționați în raportul C.E.P.A.L. Principalul factor îl constituie reducerea continuă a prețurilor pe piețele mondiale la majoritatea materiilor prime exportate de America Latină. După cum se subliniază în raport, la efectul direct al acestui fapt asupra capacității de a importa, se adaugă și creșterea redusă a produsului intern.

Dacă popoarele latino-americane vor produce în continuare bunuri care se depreciază treptat pe piețele internaționale, fiind nevoite să plătească, în același timp, din ce în ce mai mult pentru mărfurile și serviciile de import — se arată în raport — ele vor continua să stagneze din punct de vedere economic și social. Puse în fața acestei dezolante realități și, mai ales, în fața reacțiilor politice și sociale derivînd din mizerie, monopolurile și birocrația din diferite țări latino-americane caută cu disperare „soluții" încadrate în schemele comerciale și monetare pe care le patronează de atîția ani.

Așa-numita „integrare regională" apare cu o forță mai mult aparentă decît reală, susținută de o anumită presă de pe continent, de birocrați și sateliții lor politici și sociali și de cîteva ministere manevrate de interesele monopoliste. Argumentația este foarte naivă și avocații monopoliștilor dau dovadă încă o dată de o imaginație săracă. După apologeții „regionalismului", acesta ar permite să se creeze în America Latină o „economie echilibrată", adică o industrie competitivă care ar necesita, cu toate acestea, un sistem comun de protecție tarifară pentru a putea subzista. Cum economiile țărilor latino-americane sînt debile, ele nu au capacitatea să finanțeze crearea acestei „economii echilibrate". Și cine altele dacă nu monopolurile internaționale vor fi însărcinate să o facă? De aceea se preconizează ca în țările din America Latină să se creeze, prin intermediul unor „hotărîri politice" adecvate, condițiile necesare care ar viza următoarele obiective: acceptînd ideea că America Latină este o singură și unică națiune, să se treacă la organizarea acesteia ca un singur stat, prin crearea unui „superguvern" regional căruia să i se subordoneze toate guvernele țărilor respective; „superguvernul" să fie însărcinat cu punerea în practică a planului economic elaborat pe baza intereselor monopoliste și ale birocrației continentale; se va crea un sistem tarifar comun pentru a proteja investițiile monopoliste din regiune și, mai ales, pentru a împiedica orice amestec din partea intereselor industriale extracontinentale, necontrolate de către monopolurile respective.

În aceasta constă „integraționismul" ce ni se oferă. Nu este greu de înțeles pînă la ce punct e vorba de o planificare ajustată sută la sută intereselor monopoliste, care ar obține în acest fel un „statut" de permanență bazat pe menținerea actualei structuri subdezvoltate a țărilor latino-americane. Și ceea ce este mai grav, America Latină ar deveni în acest fel o imensă fortăreață închisă a monopolurilor, fortăreață pe care acestea ar controla-o total prin intermediul „pool"-urilor create de ele în regiune. Milioanele de latino-americani care trăiesc în prezent la marginea vieții economice ar avea o singură satisfacție, dacă acest fapt merită un astfel de calificativ: în loc de a depinde de metropolele monopoliste tradiționale, vor depinde pe viitor de reprezentanțele lor regionale.

America Latină nu are altă alternativă decît să treacă în mod hotărît la dezvoltarea economică a fiecărei țări, pentru ca în acest fel fiecare națiune să se afirme în spațiul ei propriu. În acest scop este necesar să se elaboreze o platformă de acțiune comună, care să permită introducerea masivă a tehnicii moderne și integrarea milioanelor de dezrădăcinați din țările noastre în circuitul economic, cultural și politic actual. Ca și în trecut, trebuie să se strîngă legăturile și să se conjuge eforturile în vederea unei cooperări în toate domeniile, să se ducă o politică comună apta să înfrunte cu succes acțiunile monopolurilor; monopolurile trebuie determinate să respecte independența națională, dreptul inalienabil al popoarelor Americii Latine de a se dezvolta.

Pierre Elliott TRUDEAU

primul ministru al Canadei

La 6 aprilie, Congresul partidului liberal l-a desemnat pe Pierre Elliott Trudeau ca succesor al lui Lester Pearson în fruntea partidului și a guvernului. Prevăzută de majoritatea sondajelor, victoria lui Pierre Elliott Trudeau, care și-a bazat campania electorală pe problema fundamentală a țării — salvarea unității Federației împotriva separatismului francofon — nu a putut fi cucerită decît la al patrulea scrutin. Alegerea lui Trudeau în postul de prim-ministru este considerată ca o victorie a aripii celei mai tinere și dinamice a partidului liberal și ca o confirmare a aspirațiilor, acum larg împărtășite, spre o reînnoire radicală nu numai a politicii ci și a stilului guvernului canadian.

Formația sa, stilul, duritatea replicilor și averea sa i-au permis lui Pierre Elliott Trudeau ca, în trei ani, să întreprindă una din cele mai meteorice cariere politice din țara sa. În vîrstă de 46 de ani, canadian francez după tată și irlandez după mamă și, — după cum îl caracterizează presa canadiană — „neconformist prin esență și om politic prin vocație recentă", noul premier s-a născut la Quebec. Tinerețea sa a fost totodată studioasă și aventuroasă. Foarte sportiv — deține centura maro la judo — el a făcut turul lumii cu rucsacul în spate. Studiile și le-a făcut la Harvard, la School of Economics din Londra, iar în 1946 urmează la Paris facultatea de științe politice. Stabilit la Montreal ca avocat, el a ocupat catedra de drept la Universitatea din Montreal.

Nou-venit pe scena politică, Pierre Elliott Trudeau a săvîrșit un adevărat tur de forță: deputat în Parlamentul federal în anul 1965, în urma alegerilor parțiale, ministru de justiție federal, de la 4 aprilie 1967, în cabinetul Pearson, iar un an mai tîrziu — șef al partidului liberal și prim-ministru.

După învestirea sa, Pierre Elliott Trudeau a anunțat la 23 aprilie dizolvarea parlamentului și organizarea de noi alegeri generale pentru data de 25 iunie, declarînd că prin această măsură încearcă să obțină un mandat național pentru înfăptuirea unui program, pe termen lung, de reforme, între care, bineînțeles, cea a relațiilor dintre populația canadiană franceză și engleză în sînul aceluiași stat. Trudeau a declarat că politica externă a țării trebuie să fie complet reevaluată îndeosebi în ceea ce privește alianța atlantică. Trudeau și-a exprimat în același timp speranța că vor fi stabilite cu Franța relații bune.

A. M.

poșta redacției

ARME PENTRU REPUBLICA SUD-AFRICANĂ

Presa noastră publică frecvent știri despre sfidarea pe care autoritățile din Republica Sud-Africană o aruncă statelor africane și lumii întregi. Desigur, rasiștii sud-africani n-ar proceda astfel dacă nu s-ar bizui pe ajutorul unor mari grupări monopoliste occidentale și americane. Trebuie remarcat faptul că, tocmai cu ajutorul acestor grupări, Republica Sud-Africană și-a creat una dintre cele mai puternice armate africane și, mai ales, o forță aviatică formată din 700 avioane și elicoptere. Întrebarea care se pune este : cum au reușit rasiștii să-și înzestreze o asemenea armată, dat fiind că O.N.U. a instituit embargoul comerțului cu arme către Republica Sud-Africană, iar Anglia, principala furnizoare de arme a acestei țări, a aderat la acest embargou ? Răspunsul trebuie căutat în afacerile „la negru" efectuate cu ajutorul monopolurilor occidentale, care i-au permis guvernului de la Pretoria ca, și după instituirea embargoului, să obțină un important număr de bombardiere „Canbera B—2", printre cele mai bune bombardiere de fabricație engleză. Tot din Anglia au fost livrate un mare număr de bombardiere ușoare de un tip ceva mai vechi, iar în toamna anului 1966 au fost livrate 16 bombardiere engleze „Vulcan". Din S.U.A., guvernul rasist a primit elicoptere „Sykorsky" și nave de luptă, iar din R.F.G. măști de gaze și aruncătoare de grenade.

Valentin MUNTEANU
București

FRIULANII

În legătură cu răspunsul despre dialectele reto-romane, publicat la „Poșta redacției" din nr. 16, aș vrea să adaug următoarele informații : Către sfîrșitul secolului trecut și la începutul veacului nostru, unii dintre marii proprietari de moșii din Dolj au adus (din nordul Italiei și din provincia istriană a fostei Austro-Ungarii) ca lucrători, țărani și zidari italieni friuli. Ei s-au statornicit la apus de Craiova și au lucrat fie la ridicarea conacelor boierești, fie la construirea stațiilor și cantoanelor de cale ferată. Descendenții lor, puțini la număr, se numesc astăzi „furlani", folosind încă dialectul străbun. Mulți dintre ei lucrează pe șantierele de construcții din Craiova. La circa 15 km de Craiova, pe șoseaua spre Cetate, se află comuna Italieni. Ar fi interesant dacă Centrul din Craiova (istorie, etnografie, folclor) al Academiei ar cuprinde în preocupările sale și studiul vieții „furlanilor".

E. VICTOR
Craiova

Adolf Aspis, Reșița. Majoritatea întrebărilor dv. se referă la personalități care, din motive politice, de vîrstă etc., au părăsit arena vieții publice. Ca atare, nu deținem informații amănunțite despre situația lor. În Irak conflictul kurd a încetat în urma acordului intervenit între generalul Barzani și guvern. Hotărîrea privitoare la Chombe e de competența guvernului algerian. Ultimele informații despre Antoine Gizenga semnalau prezența lui în R.A.U. Fostul ministru de externe al Indoneziei, Subandrio, nu a fost executat. Mercenarii din Katanga sînt internați în Ruanda și urmează să fie trimiși în țările din care sînt originari. Filozoful Bertrand Russell își scrie în prezent biografia. Primul volum, care se referă la anii copilăriei lui, s-a bucurat de un mare succes.

MATERIILE PLASTICE

Constantin Arvinte, Bîrlad. Prima materie plastică folosită în industrie a fost celuloidul, realizat în 1863 ca urmare a instituirii, de către doi industriași americani, a unui premiu de zece mii de dolari pentru realizarea unui material din care să se poată fabrica bile de biliard. Frații Nyatt (din Chicago) au obținut premiul, producînd primul celuloid, dintr-un amestec de nitroceluloză și camfor. Treizeci de ani mai tîrziu a apărut galatita, obținută din formol și caseină și preluată de fabricanții de nasturi. În 1911 a fost realizată bachelita, care a devenit un material de bază al industriei electrotehnice. Clorura de polivinil, nylonul și siliconul, care au revoluționat aproape toate sectoarele industriale mondiale, sînt relativ tinere față de bătrînul celuloid ; se află pe piață din anii 1935, 1940 și 1941.

MAȘINA DE SCRIS — 100 DE ANI

Maria Căldăraru, Oradea. Mașina de scris a împlinit o sută de ani de existență. Primul exemplar cunoscut a fost prezentat în toamna anului 1867, la New York. În circuitul comercial scrierea cu mașina a fost introdusă abia în deceniul al optulea al secolului trecut, cînd s-au fabricat modele de mașini perfecționate, mai practice și mai ieftine. Multiplicatoarele de texte scrise au fost introduse în România în anul 1898. În 1902 s-a înființat la București și primul birou de scris și copiat cu mașina de scris Yost.

Dr. H. N. Georgescu, București. Deși întrebarea se referă la o problemă care nu intră în sfera preocupărilor noastre, ne-am străduit să ne informăm pentru a vă putea răspunde, dar nu am izbutit să aflăm datele care vă interesează.

Constantin Zaharia, Călărași. Reținem propunerea dv. pentru rubrica „Profil". Celelalte probleme la care vă referiți au fost prezentate amplu în „Lumea".

ORDINUL JARTIEREI

Const. Pascu, Iași. Ordinul Jartierei a fost întemeiat de regele Eduard al III-lea al Angliei la 19 ianuarie 1350, ca urmare a victoriei obținută în lupta cu francezii, la Crécy. O versiune mai romanțioasă atribuie altei întîmplări paternitatea acestui ordin. Contesa Salisbury — se spune — în timp ce dansa cu regele Eduard la un bal, și-a pierdut o jartieră, ceea ce a provocat rîsetele celor de față. Regele a ridicat jartiera, spunînd : „Honni soit qui mal y pense !" și a făgăduit să facă din acest obiect de îmbrăcăminte un însemn de onoare rîvnit de toți. Decorația-jartieră se poartă sub genunchiul stîng — este o legătură din catifea albastră, cu o cataramă de aur. În completare, o eșarfă, tot de culoare albastră, se pune pe umărul stîng spre șoldul drept. O manta de catifea roșie, o pălărie cu pene de struț prinse în diamante și un lanț de aur cu 26 de inele completează ținuta de ceremonie a deținătorilor Ordinului Jartierei.

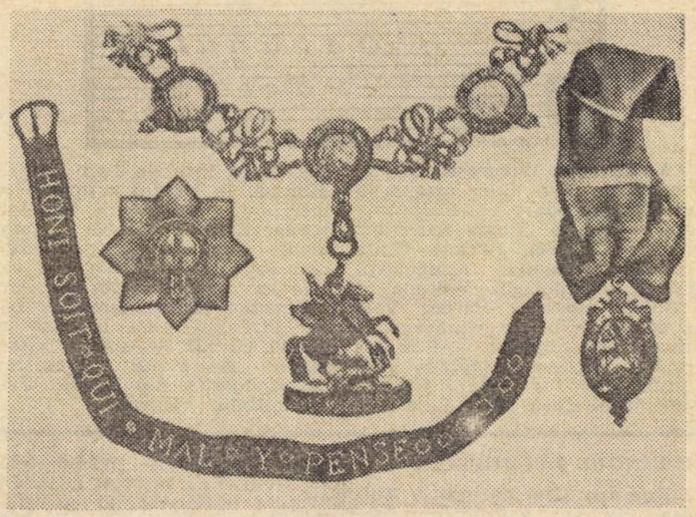

D. Varlam, Sinaia. În cel de-al doilea război mondial, numărul țărilor beligerante s-a ridicat la 57. Și-au dat viața în acest război 7 500 000 de ostași sovietici, 292 100 de ostași americani, 544 596 de ostași ai Commonwealthului (dintre care 397 762 din Marea Britanie, 39 319 din Canada, 29 395 din Australia, 36 092 din India, 12 262 din Noua Zeelandă, 8 681 din Africa de sud și 21 085 din alte țări), 210 671 de francezi (între care 22 219 partizani și 36 877 prizonieri de război care au pierit în captivitate), 2 850 000 de ostași germani, circa 300 000 de ostași italieni, 2 200 000 de chinezi (în întreaga perioadă a războiului chino-japonez cu excepția primilor 6 ani de război nedeclarat), 1 506 000 de ostași japonezi (tot în perioada 1937—1945). Procentual, ostașii căzuți pe front reprezentau, în raport cu populația din anul 1940, 1 din 22 oameni în U.R.S.S., 1 din 450 în S.U.A., 0,09 la sută din populație în țările Commonwealthului, 1 din 200 în Franța, 1 din 25 în Germania, 1 din 150 în Italia, 1 din 200 în China, 1 din 46 în Japonia.

N. Orban, Ploiești. Regretăm, dar nu sîntem în măsură să vă facem serviciul solicitat.

Ion Adam, Moinești. 1). Prin aranjarea diferită a titlurilor pe copertă de la un număr la altul se urmărește obținerea unui aspect cît mai atrăgător și variat. În ceea ce privește însă lipsa luciului și celelalte deficiențe pe care le semnalați, responsabilitatea revine tipografiei. 2). Petroșeni este noua denumire a orașului Petroșani. Spațiul „Poștei redacției" fiind extrem de solicitat în legătură cu probleme de actualitate politică și de istorie diplomatică, nu putem să prezentăm aici, așa cum ne cereți, un istoric al acestui oraș.

Eduard Mironescu, Brăila. Primele străzi asfaltate au apărut la Paris, în anul 1854. Au fost primite cu ostilitate, întrucît caii alunecau pe asfaltul umed. Așa se face că în primii zece ani — pînă în 1865 — Parisul n-a putut să acopere cu asfalt mai mult de opt străzi. La noi asfaltul s-a introdus experimental la București în anul 1864 dar, ca și la Paris, a fost declarat dăunător circulației cailor. Au mai trecut nouă ani și la 3 septembrie 1873 s-a turnat asfalt pe calea Victoriei. Operația reușind, în acel an s-a hotărît introducerea asfaltului în alte cinci orașe : Iași, Ploiești, Craiova, Brăila și Galați. În 1895 s-a experimentat în București pavajul de lemn, înlocuindu-se asfaltul pe calea Victoriei, din Piața Teatrului pînă la Palat.

poșta redacției

BONIN, IWO JIMA, CHICHI JIMA

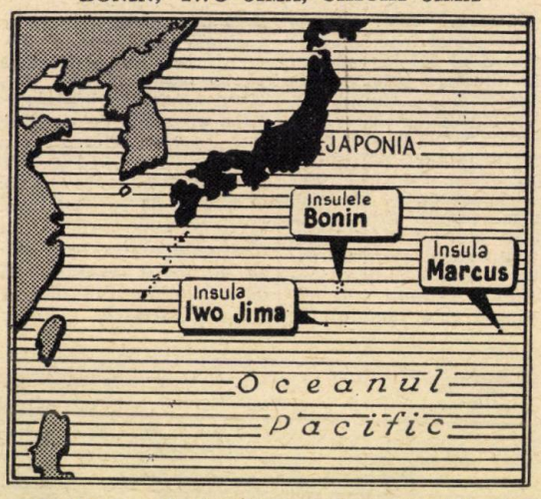

V. Caropol, București. O dată cu insula Iwo Jima (despre a cărei retrocedare către Japonia am relatat la „Poșta redacției" în nr. 17/1968), Statele Unite restituie Japoniei arhipelagul Bonin, arhipelagul Volcano și insulele Rosario, Parece Vela și Marcus. Forțele armate americane vor continua însă să dețină în continuare (potrivit Tratatului de securitate japono-american) două baze de comunicații pe insulele Iwo Jima și Marcus. În timpul ocupației americane, cei 5 000 de locuitori japonezi ai tuturor acestor insule s-au refugiat pe teritoriul Japoniei. Au rămas la casele lor numai cei 267 locuitori ai insulei Chichi Jima, ai căror strămoși s-au instalat pe insulă cu 137 de ani în urmă, venind din statul american Massachusetts, din Marea Britanie, Italia și Hawai.

E RÎNDUL LUI JUPITER

Dumitru Constantinescu, Tulcea. Nu s-a stabilit încă traseul viitorilor „pași spre cer". Specialiștii de la Institutul de Tehnologie din California apreciază că după Marte și Venus (în a cărei direcție nu se vor întreprinde cercetări aprofundate), cele mai multe șanse de a fi studiată le are planeta Jupiter. În viitorii 10 ani nu se vor face probabil lansări dirijate spre Saturn, Uranus sau Neptun. Jupiter, se crede, poate da indicații prețioase în legătură cu originea și istoria sistemului solar. Unul dintre cei mai entuziaști susținători ai explorării planetei Jupiter este James A. Van Allen, savantul de la Universitatea din Iowa care a descoperit centura circumterestră de radiații. El atrage atenția asupra faptului că Jupiter este mai mare decît toate celelalte planete la un loc, avînd o masă aproape de 400 de ori mai mare decît cea a Pămîntului, este singura planetă „activă" din sistemul solar întrucît emite o cantitate uriașă de unde radio și este aproape cu siguranță înconjurată de o puternică centură de radiații. Imensa „pată roșie" ovală care se rotește într-un mod misterios în raport cu restul planetei ar merita, după părerea lui Van Allen, să fie fotografiată cît mai curînd cu putință.

JURISDICȚIA PROCURORULUI GARRISON

Petre Miloș, Pitești. Procurorul Jim Garrison nu a fost împuternicit de un organ federal pentru ancheta pe care o desfășoară în legătură cu împrejurările asasinării președintelui Kennedy. El face acest lucru din proprie inițiativă, iar jurisdicția lui nu depășește limitele statului Louisiana. Cu C.I.A. și cu F.B.I. poate colabora numai în măsura în care aceste organisme federale sînt dispuse să-l ajute.

PARLAMENT ȘI RELIGIE

I. Vulcan, Satu Mare. Libanul este poate singura țară din lume în care locurile în parlament sînt împărțite pe confesiuni religioase. În momentul de față, de pildă, el are următoarea configurație : 30 de maroniți, 20 de musulmani suniți, 19 musulmani șiiți, 11 greco-ortodocși, 6 greco-catolici, 6 druzi, 4 armeni-ortodocși, un armean catolic și un reprezentant al „minorităților" (e vorba de cei aproximativ 3 000 de evrei din Liban).

Grigore Chiru — Crevedia. În secolul trecut, pe teritoriul țării noastre s-au construit următoarele linii ferate : 1860, Cernavodă-Constanța ; 1869, București-Giurgiu și Roman-Burdujeni ; 1870, Pașcani-Iași ; 1872, București-Buzău-Brăila-Tecuci-Roman și Chitila-Pitești ; 1874, Iași-Ungheni ; 1875, Pitești-Vîrciorova ; 1879, Ploiești-Predeal ; 1881, Buzău-Mărășești ; 1883, Cîmpina-Doftana și Buda-Slănic ; 1884, Titu-Tîrgoviște și Adjud-Tg. Ocna ; 1885, Bacău-Piatra Neamț ; 1886, Bîrlad-Vaslui, București-Ciulnița, Ciulnița-Călărași, Făurei-Țăndărei și Piatra Olt-Drăgășani ; 1887, Mărășești-Roman, Piatra Olt-Corabia, Drăgășani-Rîmnicul Vîlcea; Golești-Cîmpulung, Ciulnița-Fetești, Țăndărei-Fetești și Roșiori-Tr. Măgurele ; 1895. Fetești-Saligny ; 1898. Pitești-Curtea de Argeș ; 1899. Comănești-Mărășești. Linia Buzău-Mărășești a fost prima construită în exclusivitate de ingineri și tehnicieni români.

„SEMINARUL DE LA LIPSCA"

Dan Cristescu, Cluj. La Universitatea din Leipzig a funcționat, între anii 1893—1903, așa-numitul „seminar de limba română de la Lipsca", pe care l-a condus profesorul Gustav Weigand, un mare cunoscător și admirator al limbii și literaturii române. Acesta ne-a vizitat de mai multe ori țara și, sprijinit de B. P. Hașdeu, a obținut din partea Ministerului Instrucțiunii o subvenție, cu ajutorul căreia a reușit să înființeze acest seminar, inaugurîndu-i cursurile la 21 aprilie 1893, cu 11 elevi. Scopul seminarului era „introducerea studenților de orice naționalitate în studiul limbii românești". În cei zece ani de activitate, seminarul a avut 90 de studenți, între care : 42 germani, 34 români, 6 bulgari, 3 danezi, 3 englezi, un rus și un spaniol.

SALONUL MONDIAL AL AUTOMOBILULUI

Virgil Onofrei, Constanța. Bicicleta își avea salonul anual în palatul industriei de pe Champs Elysées începînd din anul 1890. Automobilul a fost prezentat pentru prima dată într-o expoziție la Londra, în anul 1896, dar fără succes. În 1897, „salonul bicicletei" din Paris devine primul salon mondial al automobilului și tot atunci se instituie cel dintîi regulament de participare ; nu erau admise în standuri decît mașinile care treceau mai întîi cu succes examenul de rezistență — un drum fără oprire Paris-Versailles-Paris (20 km). Izbutind să realizeze această „performanță", la salonul din 1897 au participat nu mai puțin de 169 de automobile, aduse (mai toate cu trenul) din cinci țări.

Mihai Simionescu, Iași. Cifrele corecte pentru Empire State Building sînt : 102 etaje și 449 metri înălțime.

Vintilă Voinea, Tulcea. Vă mulțumim pentru datele trimise, dar în cadrul „Poștei redacției" nu avem posibilitatea de a prezenta istoricul diverselor orașe din țară.

Victor Duval, Bicaz. Problema ridicată de dv. merită mai mult decît un răspuns succint la „Poșta redacției". Ne propunem să-i consacrăm un articol la rubrica „În lumea științei".

Constantin Laurențiu, comuna Gildău, județul Ialomița. 1) Interviul acordat revistei noastre de ministrul afacerilor externe din Volta Superioară („Lumea" nr. 17) răspunde primei dv. întrebări. 2) Pe lîngă datele publicate cu prilejul asasinării lui Martin Luther King, revedeți și biografia sa, care a apărut în „Lumea" atunci cînd i s-a atribuit Premiul Nobel pentru pace.

Nicolae Stoica, comuna Gornet, județul Prahova. 1) Întrucît în 22 din cele 50 de state ale S.U.A. termenul alegerii guvernatorilor cade la 5 noiembrie 1968 (o dată cu alegerile prezidențiale), nu credem că ar prezenta prea mare interes lista completă a celor ce dețin în prezent aceste posturi. 2) Pe glob se vorbesc cîteva mii de limbi.

Florin Mihală, student București. Vă mulțumim pentru bunele aprecieri. Comandați dicționarul care vă interesează prin intermediul întreprinderii „Cartimex".

Aurel Soporan, Cîmpia Turzii. Există, de obicei, un secretariat special, care rezolvă aceste probleme.

Ioan Molnar, comuna Moldova Veche, județul Caraș Severin. Despre originea și semnificația tricolorului românesc s-a discutat pe larg la „Poșta redacției" în anul 1966. Vă rugăm să revedeți colecția.

lumea

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

canapeaua extensibilă

Rezistentă și comodă, canapeaua extensibilă SANDA este mult solicitată de cumpărători pentru avantajele pe care le oferă. Avînd dimensiuni convenabile pentru orice apartament, canapeaua extensibilă SANDA se poate transforma după dorință într-un pat de două persoane. Sistem de extensie simplu și ușor de manevrat.

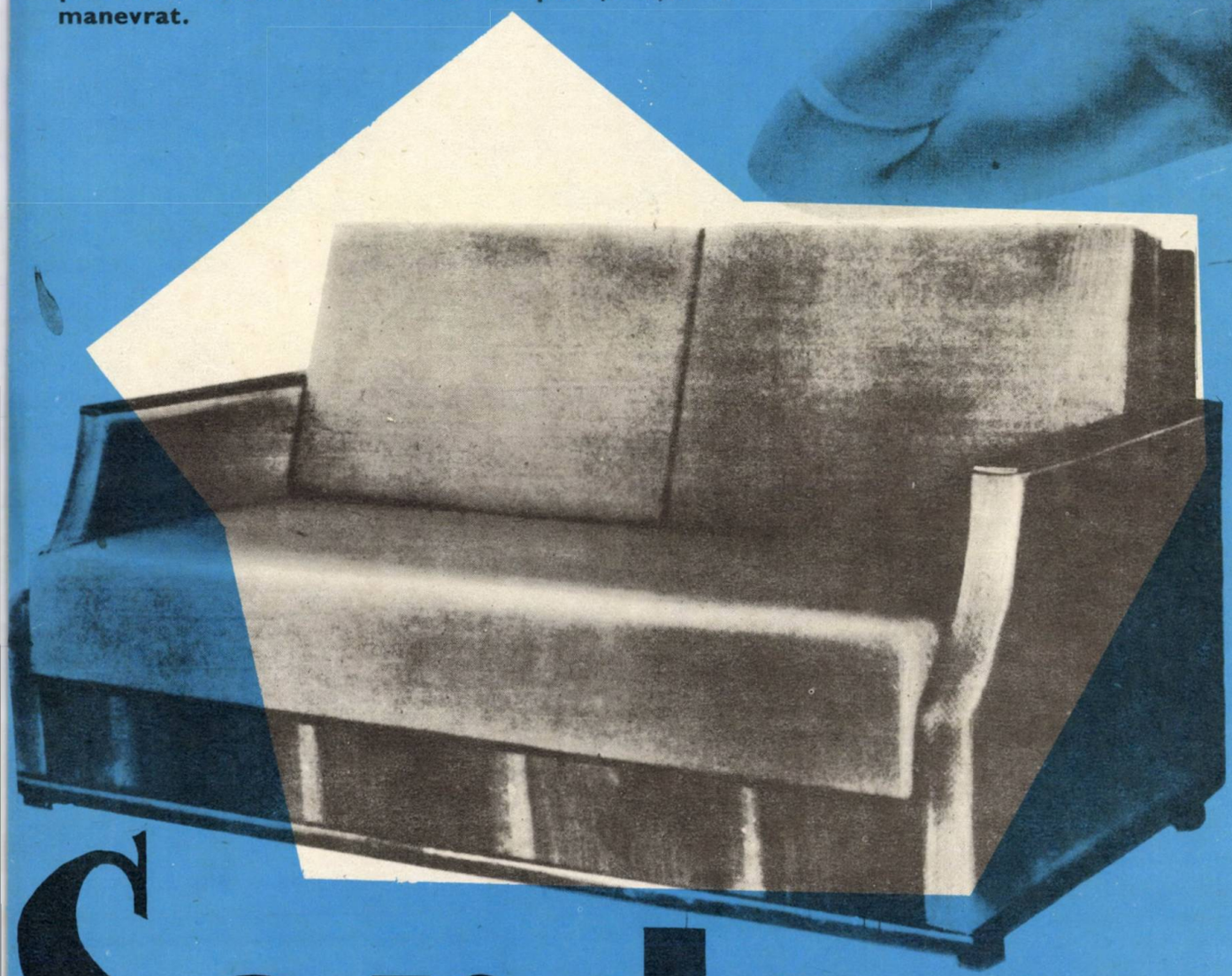

Sanda

rezistentă comodă

Produs realizat de ÎNTREPRINDERILE MINISTERULUI ECONOMIEI FORESTIERE. Prețuri de vînzare lei 2341, lei 2535, lei 2729, în funcție de calitatea stofelor folosite.

UZINA MECANICA DE MASINI SI UTILAJ MINIER

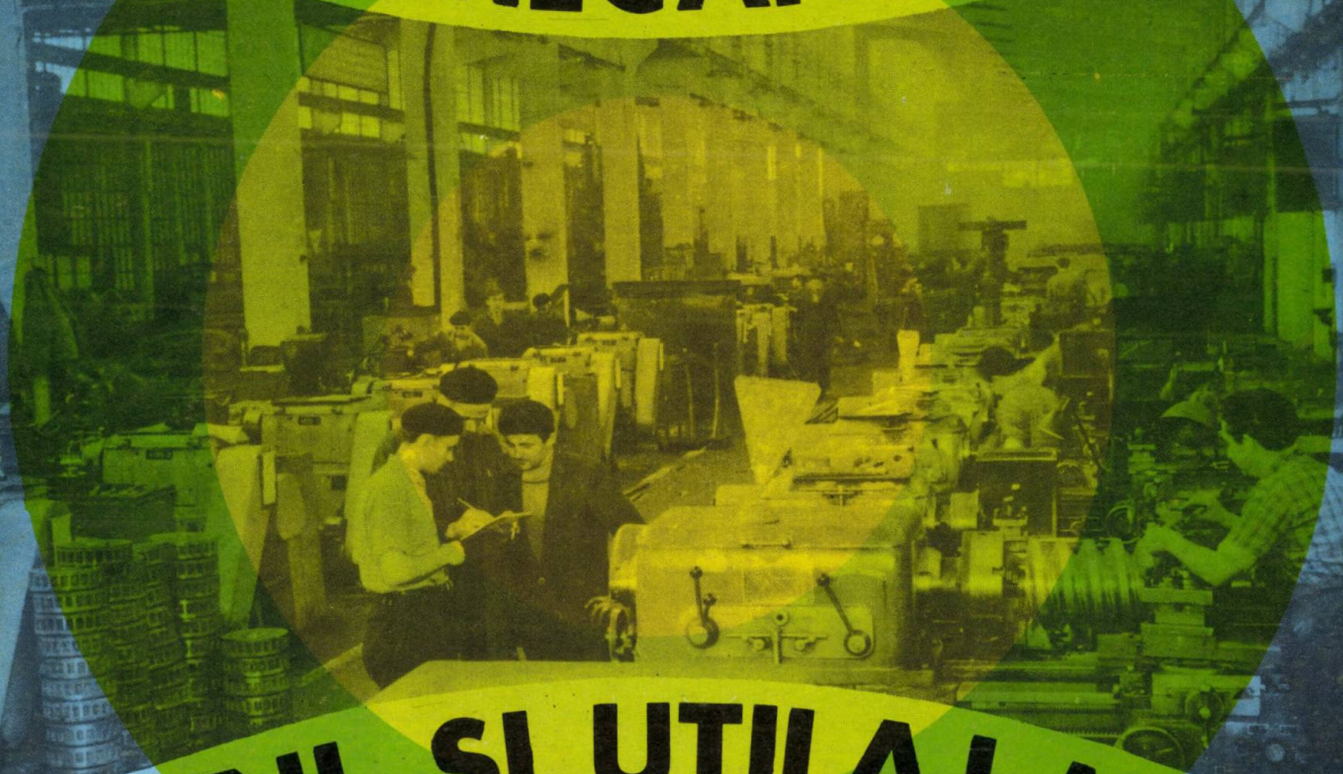

Baia Mare

Strada
Baia Sprie Nr. 170
Telefon 2411

• CELULE DE FLOTARE • AGITATOARE • ÎNGROȘĂTOARE • POMPĂ DE TULBUREALĂ ȘI ANTIACIDE DE MÎNĂ • FILTRE DE VID • CLASARE SPIRALE ȘI CU GREBLĂ • COLIVII DE EXTRACȚIE • ALIMENTATOARE DIFERITE • CIURURI VIBRATOARE • VAGONETE DE FUNICULARE • INSTALAȚII DE MANEVRAT VAGONETE LA RAMPA PUTULUI